

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἄδιανέμητα πάντα
πάντες κατέχετε

Πυθαγόρειον

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσάνιου 8)

Τηλέφ. 3246-837

H.P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	350
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα βήματα στὸν Ἀποκρυφισμό	150
G. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	80
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	350
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	100
»	Αἱ βαθύτεραι ὁψεις τῆς Ζωῆς	100
»	Εἰς ὁναζήτησιν τῆς Σοφίας	200
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	200
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	150
An. Besant	Ἡ ἀπόκρυφὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	150
»	Ὁ Ἐσωτερικὸς Χριστιανισμός	350
Vivekananda	Κάρμα — Γιόγκα	150
J. van der Leeuw	Θεοὶ σὲ ἐξορία	80
Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος:	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	100
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.	
Αντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἑλληνεὶ φιλόσοφοι	400
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	200
»	Τὸ πολίτευμα ὡς παράγων εὐδαιμονίας τοῦ Λαοῦ	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἐνὸς Μύστου	400
»	Τὰ φυσικὰ δικαίωματα τοῦ ἀνθρώπου	150
K. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμός καὶ Μυστικισμός	130 δεμ. 100
»	Μελετήματα	300 δεμ. 200
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία	300 δεμ. 100
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας)	δεμ. 200
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας	150. δεμ. 450
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β'	400
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισαναμουρτι	400
»	Ὁ Κρισαναμουρτι γιὰ τὸν Διαλογισμό	400
»	Ὁ Ἰησοῦς	300
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	250
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	250
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὀμιλίες εἰς Α'	250
»	Μεγάλαις πράξεις στὴν ἱστορία τῶν Ἑλλήνων	400
Χρίστου Α. Ριζοπούλου	Οἱ τίτλοι τῶν Ἑλλήνων Τεκτ. Στ' τῆς Κυπρου με εἰσαγωγὴ περὶ Ἑλευθεροτεκτονισμοῦ	200
Πίναξ	Αἰώνιος Δείπνος	50
Περιοδικόν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι χαρτόδετοι 1971-76 ἑκαστος	250
	Τόμοι χαρτόδετοι 1977-82, ἑκαστος	300
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956-58, 1959-61, 1962-65	ἑκάστη δεμένη	400
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1966-1970	χαρτόδετος	400, δεμένη 500

Ἀποστέilate τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 100

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 80

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 400, Ἐξωτερ. \$ 12, Ἀεροπ. \$ 20

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122
Τηλ. 32.46.837

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 28ον ● Ιούλιος - Αύγουστος 1983 ● ΤΕΥΧΟΣ 155

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ

Ἡ μάνα τοῦ Χριστοῦ

Πῶς οἱ δρόμοι ἐβωδᾶνε μὲ βᾶγια στρωμένοι,
ἡλιοπάτητοι δρόμοι καὶ γύρο μπαξέδες!

Ἡ χαρὰ τῆς γιορτῆς ὅλο πιότερο ἀζαίνει
καὶ μακριάθε βογγάει καὶ μακριάθε ἀνεβαίνει.

Τὴ χαρὰ σου, λαοθάλασσα, κύμα τὸ κύμα,
τῶν ἀλλῶνε τὰ μίσση καιρὸ τήνε θρέφαν
κι ἂν ἡ μάβρη σου κάκητα δίψασε τὸ κρίμα,
νά ποῦ βρῆκε τὸ θύμα της, ἄκακο θύμα!

Ἄ! πῶς εἶχα σά μάνα κι ἐγὼ λαχταρήσει
(εἶταν ὄνειρο κι ἔμεινεν, ἄχνα καὶ πάει)
σάν καὶ τ' ἄλλα σου ἀδέρφια νά σ' εἶχα γεννήσει
κι ἀπὸ δόξες ἀλάργα κι ἀλάργ' ἀπὸ μίσση!

Ἐνα κόκκινο σπίτι σ' ἀβλή μὲ πηγάδι...
καὶ μιὰ δράνα γιομάτη τσαμπιά κεχριμπάρι...
νοικοκύρης καλὸς νά γυρνᾷς κάθε βράδι,
τὸ χρυσό, σιγαλό καὶ γλυκὸ σάν τὸ λάδι.

Κι ἄμ' ἀνοίγεις τὴν πόρτα μὲ πριόνια στὸ χέρι,
μὲ τὰ ροῦχα γεμάτα ψιλὸ ροκανίδι,
(ἄσπρα γένια, ἄσπρα χέρια) ἡ συμβία περιστέρι
ν' ἀνασαίνει βαθιά τ' ὅλο κέδρον ἀγέρι.

Κι ἀφοῦ λίγο σταθεῖς καὶ τὸ σπίτι γεμίσει
τὸν καλὸ σου τὸν ἥσκιο, Πατέρα κι Ἀφέντη,
ἡ ἀκριβὴ σου νὰ βγάνει νερὸ νὰ σοῦ χύσει,
ὁ ἀνυπόμονος δεῖπνος μὲ γέλια ν' ἀρχίσει.

Κι ὁ κατόχρονος θάνατος θὰ φτανε μέλι
καὶ πολλὴ φύτρα θὰ φηνες τέκνα κι ἀγγόνια
καθενοῦ καὶ κοπάδι, χωράφι κι ἀμπέλι,
τ' ἀργαστήρι ἐκείνου, ποῦ τὴν τέχνη σου θέλει.

Κατεβάζω στὰ μάτια τὴ μάβρην ὀμπόλια,
γιὰ νὰ πάψει κι ὁ νοῦς μὲ τὰ μάτια νὰ βλέπει...
Ξεφαντώνουν τ' ἀηδόνια στὰ γύρο περβόλια,
λεῖμονιᾶς σὲ κυκλῶνει λεφτὴ μοσκοβόλια.

Φέβγεις πάνου στὴν ἀνοιξη, γιέ μου καλέ μου,
Ἄνοιξή μου γλυκιὰ, γυρισμὸ ποῦ δὲν ἔχεις.
Ἡ ὁμορφιά σου βασίλεψε κίτρινη, γιέ μου,
δὲ μιλάς, δὲν κοιτᾷς, πῶς μαδιέμαι, γλυκέ μου!

Καθὼς κλαίει, σάν τῆς παίρνουν τὸ τέκνο, ἡ δαμάλα,
ξεφωνίζω καὶ νόημα δὲν ἔχουν τὰ λόγια.

Στύλωσέ μου τὰ δυό σου τὰ μάτια μεγάλα.
Τρέχουν αἶμα τ' ἀστήθια, ποῦ βύζαζες γάλα.

Πῶς ἀδύναμη στάθηκε τόσο ἡ καρδιά σου
στά λαμπρὰ Γεροσόλυμα Καίσαρας νὰ μπεις!
Ἄν τὰ πλήθη ἀλαλάζανε ξώφρενα (ἀλιά σου!)
δὲν ἤξαιραν ἀκόμα οὔτε ποιὸ τ' ὄνομά σου!

Κεῖ στὸ πλάγι δαγκάναν οἱ ὀχτροί σου τὰ χεῖλη...
Δολερὰ ξεσηκώσανε τ' ἄγνωμα πλήθη
κι ὅσο ὁ γήλιος νὰ πέσει και νὰ ρθει τὸ δεῖλι,
τὸ σταβρό σου καρφώσαν οἱ ὀχτροί σου κι οἱ φίλοι.

Μὰ γιὰ νὰ σταθεῖς νὰ σὲ πιάσουν! Κι ἀκόμα
σὰ ρωτήσανε: «Ποιὸς ὁ Χριστός;» τί πες «Νά με»!

Ἄχ! δὲν ξαίρει, τί λέει τὸ πικρὸ μου τὸ στόμα!
Τριάντα χρόνια παιδί μου δὲ σ' ἔμαθ' ἀκόμα!

Ἀπὸ «Τὸ φῶς ποῦ καίει»

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Ἑσωτερικὴ Κεντρικὴ Μουσικὴ

(Συνειδησιακὸς διάλογος)

«Καλόν, πρὶν παθεῖν, διδαχθῆναι πηλίκον
 ἐστὶν ἡσυχία»
 Ἐπιστολὲς Ἀπολλώνιου

Φωνὴ τοῦ Βάθους. Ὑπάρχει μιὰ Κεντρικὴ ἀπόρρητη Συμπαντικὴ Μουσικὴ ποὺ δὲν ξέρω μὲ πόσες ποιότητες καὶ ποσότητες στὴν ἀλλαγὴ τῶν ἐσωτερικῶν φτερῶν μας θὰ δυνηθοῦμε κάποτε νὰ τὴν ἀγναντέψουμε καὶ μερικοὺς κόκκους τῆς Ἀρμονίας τῆς Συμπαντικῆς δὲν ξέρω μὲ πόσες ἀλλαγές στὸ Λαβύρινθο τῆς ἀκοῆς μας θὰ εὐτυχίσουμε ν' ἀποθηκέψουμε.

Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους. Ὑπάρχει ἓνας κεντρικὸς ἀπόρρητος θόρυβος ποὺ μέσα στὰ Ἑσωτερικά Σύμπαντα συνηθίζει ζωηρὸς ν' ἀνθίζει. Ἐπικοινωνῶ, φώναζε ἡ ρίζα μ' ὅλο τὸ φῶς τῆς ἀνοιξὸς τὸ ἐνθουσιασμένο. Τὸ δέντρο ἦταν ἓνα τέλειο μιᾶς ἐσωτερικῆς ἐπικοινωνίας συστηματικὸ παράδειγμα.

Μιὰ φωνή. Κάθε μέρα πεθαίναμε τοὺς αἰσθητήριους θανάτους μας μὲ τοὺς ἀνατέλλοντες καὶ δύοντες ἡλίους νὰ φοροῦν τοὺς πολυτελεῖς, τοὺς φαντασμαγορικοὺς τοὺς βύσσους.

Ἡ φωνή (Εἶχαμε λοιπὸν ἀφήσει τὸ Ἑσωτερικὸ Καταφύγιο τόσο πολὺ ἀφύλακτο;)

Μακρινή φωνή Ἀλειψα τὸ σῶμα μου μ' ἓνα γαλόνι βενζίνης ἀφοῦ τὸ γέμισα μὲ βαμβάκι, πῆρα ἓνα σπέρτο κι ἄναψα τὸ σῶμα μου διαμαρτυρία ζωντανή γιὰ τὴν πυρηνικὴ μας παραφροσύνη.

Ἡ φωνή. Μήπως μέσα μας κατοικοῦσε κάποτε μιὰ μακρινὴ συγγένεια Θεοῦ, ἔστω ἓνα της ἰχνος, ἰχνος Θεοῦ ποὺ τὸ ἔχουμε ὕστερα ἀπὸ πολλὰ ἔτη φωτὸς σκοτώσει; *Δὲν εἴμασταν λοιπὸν ποτέ μας ἀφθονοὶ παρὰ μόνο πλήρεις ἀπὸ Ταντάλειον ὕδωρ;*

Κορυφαία φωνή. Μήπως μᾶς εἶχε προστεθεῖ κάποτε μιὰ μεγάλῃ χάρη καὶ τὴν ἐξαντλήσαμε μὲ μιὰ παράλογη Βαβελικὴ δυσαρμονία;

Μπορούμε σήμερα να φωνάξουμε ξενητεμένοι από κάθε ούράνια Μουσική, ντύστε μας έμᾶς τούς παντοτινούς ξενητεμένους με τὴν ούράνια πατρίδα ντύστε μας, ὦ ντύστε μας, ντύστε μας;

Ἡ φωνὴ τοῦ βάθους. Υἱοθετεῖστε κι ἐνστερνισθεῖτε μιὰ καθάρω-
τατη Δίατα τῆς ψυχῆς ἔντονη καὶ ἀμείωτη, γιὰ νὰ μὴ σκοτίζετε τὰ
φαινομενικά καὶ τὰ νοητικά Ὑστάτα Παράθυρα, γιὰ νὰ μὴν κατα-
λήξετε νὰ γίνετε μιὰ ἐνοχλημένη Ἀμνηχανία καὶ μιὰ σκέτη καὶ
ἀκραιφνὴς Ἀπορία. Πουθενὰ δὲν ὑπάρχει ἀπώλεια, ἀλλὰ μέσα
στὴν Εἰδωλικὴ φανταστικὴ ἀπώλεια παραχωρεῖται τῶν πραγμάτων
καὶ τῶν εἰδώλων ὁρατὴ καὶ ἀόρατη μιὰ Σεπτὴ Διάρκεια. Ἀσυναί-
σθητα, ἴσως, ἂν συνηθίζουμε νὰ σκύβουμε μόνο μέσα μας, ἴσως
ν' ἀναγνωρίζαμε, πιθανὸν ν' ἀνακαλύπταμε κάποιο Σπινθήρα ἀπὸ
τοῦ Θεοῦ τὴ βαθιὰ Συμπάθεια ποὺ ὅρισε στὸ βίο τῆς ἀράχνης νὰ
μένει ἀναρτημένη στὸ Κενὸ στηριγμένη με τοὺς πυκνοὺς ἱστούς
τῆς φρουριακῆς τροφῆς τῆς σ' ἑνὸς κανονικοῦ πενταγώνου τὸ
σχῆμα.

ΚΑΙΤΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ-ΚΑΡΑΜΗΤΣΑ

Ἔωρες

Οἱ ὥρες κάθονται συλλογισμένες, σιωπηλές.
Περιμένουν στὸ μετέωρο τοῦ χρόνου
τὶς παγερὲς ἀχτίδες τοῦ φεγγαριοῦ.
Περιμένουν τὴν ἀστραπή,
γέλιο τοῦ σύννεφου τοῦ ἄφωτου.
Γέλιο νὰ σκεπᾶσει τὴν ἀγχώδη φωνή
ποὺ πλανιέται στ' ἀτέρμονα σύνορα τοῦ νοῦ.
Οἱ ὥρες κάθονται συλλογισμένες, σιωπηλές.
Περιμένουν στὴν τροχιά τῶν στιγμῶν
ἀπὸ τὴ στείρα μήτρα τοῦ ἀπρόσμενου,
μήπως καὶ γεννηθοῦν ἀστέρια
στοὺς ἀβυσσαλέους οὐρανοὺς.

Ἀπὸ τὴ Συλλογὴ «Ἐσωτερικοὶ Διάλογοι»

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Σὲ τούτη τὴ θάλασσα

Θάλασσα, μυστηριακή, εὐδαιμονίας καὶ λύπης!
 Ἦ ἔλξη τοῦ γαλάζιου, τὸ ρηχὸ καὶ τὸ βαθὺ νερό σου, πέλαγος,
 κινεῖται καὶ τραγουδάει μὲ τὰ κύματα,
 ἡσυχάζει μέσα στὶς σπηλιές καὶ στὰ κανάλια,
 ἔχοντας σὲ κάθε τόπο κι ἓνα ὄνομα
 ὅπως οἱ ἅγιοι, ὅπως τ' ἄστρα καὶ τὰ δέντρα.
 Μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ μῖσος μας,
 θάλασσα τῶν караβιῶν καὶ τῶν ὀνείρων,
 θάλασσα τῶν ἀνέμων. Δέρνεται μέσα μας ἀλύπητα,
 ζητώντας νὰ πιεῖς ἀπὸ τὸ αἷμα μας τὸ ταξίδι,
 νὰ χορέψεις στὸ στήθος μας τὴν τρικυμία,
 ποὺ μᾶς συνόδεψε ὡς τὴν Κολχίδα,
 κι ἔξω ἀπ' τὰ κάστρα τῆς Τροίας ὑπαγόρεψε τὸ θάνατο.
 Θάλασσα, μυστηριακή,
 ποὺ παίρνεις καὶ δίνεις ἀποφάσεις λυτρωμοῦ καὶ τιμωρίας,
 γονατίσαμε πάνω στὰ βράχια σου, πετώντας χαλίκια
 κι ἄστρα στὴν ὄψη σου νὰ μᾶς δεῖς, νὰ μᾶς ἀκούσεις,
 ξυπνώντας πρωὶ στὴν ἀμμουδιά, κάτω ἀπ' τὸν ἱσκιο τοῦ ἀμπελώνα
 μὲ τὸ φεγγάρι προσκέφαλο, μετρώντας ἓνα-ἓνα τὰ δέντρα,
 τὰ πουλιά καὶ τοὺς λόφους, τὴν ὥρα ποὺ στρώνουν
 τὰ δίχτυα τους στὴν παραλία οἱ ψαράδες, καὶ σύ,
 ἀργόσχολη σκύβεις καὶ βλέπεις μέσα στὰ πανέρια
 ὅλα τὰ χρώματα τῆς Ἰρίδας, νὰ σπαρταρᾶνε ζωντανά.
 Αὐτὸ τὸ μυστήριο, θάλασσα, τῶν αἰνιγμάτων σου,
 μὲ τ' ἀδέλφια σου, τὸν Πουνέντε, τὸ Μαῖστρο, τὸν Γαρμπή
 ποὺ κίνησες νὰ πᾶς πρωῒ-πρωῒ καὶ βρέχει ὁ οὐρανός,
 ἔτσι ἀναπάντεχα μέσα στὸ θέρος ὄνειρα καὶ χρόνο,
 σκιερὰ φαντάσματα, ἄδεια κορμιά, φωτιά καὶ σίδηρο,
 τώρα ποὺ τὸ πέλαγο σηκώνεται πάλι ὀρθόπλωρο, θυμωμένο
 καὶ μᾶς φωνάζει ὅλους μὲ μιὰ κραυγὴ κι ἓνα πρόσωπο ἄγριο.

Σὲ τούτη ἐδῶ τὴ θάλασσα τῆς ἀγρύπνιας θὰ σταθοῦμε
 μὲ τὸν ὄρκο στὰ χεῖλη καὶ τὸ σπαθὶ γυμνὸ στὰ χέρια.
 Σὲ τούτη ἐδῶ τὴ θάλασσα, ποὺ οἱ μέρες μας γίνονται θρύλος.
 Τὸ Αἰγαῖο ξύπνησε σκληρὸ καὶ πολεμáει ν' ἀναθρέψει τὴ ζωὴ μας!

ΗΛΕΚΤΡΑ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΥ

Ἡ μουσικὴ στὴν Ἐκκλησία

Ἡ μουσικὴ στὴν ἐκκλησία, μαζί μὲ τὰ ἀνωτέρας πνοῆς κηρύγματα, εἶναι ἓνα μέσον γιὰ νὰ αἰσθανθοῦμε ἐντονότερα καὶ βαθύτερα καὶ νὰ ἔρθουμε πλησιέστερα στὰ μεγάλα γεγονότα τῆς θρησκείας, στὰ μεγάλα μηνύματα, στὰ ὑπερκόσμια θαύματα, ποὺ μᾶς παρουσίασαν τὴ θεία οὐσία καὶ παρουσία καὶ φώτισαν τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὸ ἀνέσπερο φῶς. Ἡ Γέννηση τοῦ Κυρίου, ἡ Ζωὴ Του, τὰ Πάθη Του, ἡ Ἀνάστασή Του, ὅλα ὑμνήθηκαν ἀνάλογα ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ἀπὸ μεγάλους δημιουργοὺς τῆς Τέχνης. Ἡ ἔκφραση τῆς ψυχῆς τῶν μεγάλων αὐτῶν δημιουργῶν εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, πότε μὲ τὸ λόγο ἢ τὸν χρωστήρα, ἢ τὴ σμίλη (ἃς θυμηθοῦμε τὴν Πιετὰ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου στὸν Ἅγιο Πέτρο τῆς Ρώμης) ἢ τὸν ἥχο, σὰν ἀποτέλεσμα, νὰ ἀποκτήσει ἡ ἀνθρωπότητα μεγάλα μνημεῖα, λογοτεχνικά, ζωγραφικά, γλυπτικά, μουσικά. Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἔγραψαν μεγάλες μορφές τῆς τέχνης. Ὁ Ἰωάννης Σεβαστιανὸς Μπάχ, ὁ Φρίντριχ Χαϊντελ ποὺ εἶναι καὶ ὁ πατέρας τοῦ ὁρατορίου, ὁ προγενέστερος αὐτῶν Ντίντριχ Μπούξτεχοῦντε, οἱ Κορέλλι, Βιβάλντι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐμφοροῦμενοι

ὁλοκληρωτικὰ ἀπὸ βαθιὰ θρησκευτικότητα καὶ πίστη. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ μουσικὴ, μὲ τὴν ἐκ βαθέων προέλευσή της, δονεῖ καὶ τὸν πλέον ἀμύητο καὶ μᾶς μεταφέρει σὲ μιὰν ἀνάταση, σὲ μιὰ μεταρσίωση. Εἶναι μεγάλη ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐπιρροὴ τῆς Μουσικῆς. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι μᾶς πρόγονοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπὶ αἰῶνες ἀντλοῦμε τὴν αἴγλη, ἔβλεπαν τὴ μουσικὴ σὰν ἓνα μαγικὸ μέσον θεραπείας καὶ ψυχικῆς κάθαρσης, σὰν κάτι ποὺ ἐξευμενίζει τῆς ζωῆς τὴν ὑπόσταση. Πίστευαν ὅτι ἡ Μουσικὴ εἶχε θεῖαν τὴν καταγωγὴν. Καὶ πράγματι, ἡ Μουσικὴ εἶναι ἡ ἀγέραστη καὶ αἰώνια πνοή, ποὺ μᾶς βοηθάει νὰ νοιώσουμε τὴν οὐσία τῆς ψυχῆς, τῆς κάθε ἐποχῆς.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ὁλοκληρώνεται καὶ ὁλοκληρώνει τὴν ἐπίδρασή της διὰ τοῦ «ὄργκελ» τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου, ποὺ μὲ τὴν πολυφωνικὴ δύναμή του, τὸ πλῆθος τῶν ὀργάνων καὶ φωνῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύει, τὴν ἐξαίσια ἐναρμόνιση, τὴν ἐκφραστικὴ του δύναμη, τὸ συναρπαστικὸ ἄκουσμα, διαφεντεύει καὶ κυριαρχεῖ μέσα στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο καὶ ὑποβάλλει τὸ ἐκκλησίασμα σ' ἓνα δέος, σὲ μιὰ

κατάνυξη. Εἶναι τὸ μόνο ὄργανο, ποὺ μπορεῖ νά ἀποδώσει πλήρως τὴ θεία μουσική.

Ἡ ἱστορία τοῦ «ὄργκελ» χά- νεται στὰ βάθη τῶν αἰώνων. Πάντως ἡ ἀρχικὴ ἰδέα συσχετί- ζεται μὲ τὴν σύριγγα τοῦ Πάνα, τοῦ Θεοῦ τοῦ δάσους.

Στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἤδη γνωστὸ τὸν 1ο πρὸ Χριστοῦ αἰώνα, βε- βαίως μὲ τὴν πρωταρχικὴ του μορφή. Ἐφευρέτης τοῦ ὀργά- νου ὑπῆρξε ὁ Ἑλληνας Κτεσί- βιος ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ ἱ- διος εἶχε ὀνομάσει τὸ ὄργανο ὑδραυλὸν, διότι ὑπῆρχε μέσα σ' αὐτὸ ἡ κίνηση τοῦ νεροῦ. Τὸ νερὸ καὶ ὁ ἀέρας δημιουργοῦ- σαν τὸν ἦχο. Σὲ διαγωνισμό αὐλοῦ, ποὺ εἶχε λάβει χώρα τὸ 90 πρὸ Χριστοῦ, στὴν πνευμα- τικὴ ἐστία τῆς Ἑλλάδας, τοὺς Δελφούς, ὁ Ἀντίπατρος ἀπὸ τὴν Κρήτη κέρδισε ἔπαθλο, ἄ- γαλμα ἐκ χαλκοῦ, καὶ τὸ ὄνομά του ἀνεγράφη τιμητικὰ στὸν ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα, ἡ δὲ ἀδελ- φή του Θαῖς ὑπῆρξε ἡ διασημό- τερη, μεταξὺ τῶν μουσικῶν γυ- ναικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαία «ὑδραυ- λὸν», δὲν ἄργησε τὸ ὄργανο νά γίνεи ἀπολύτως πνευστό, καὶ μὲ τὴν πάροδο τῶν χρόνων ἄλλα- ζε συνεχῶς σὲ κατασκευή, ποι- κιλία καὶ δύναμη ἤχου καὶ σὲ χειρισμό.

Στοὺς Ἑλληνορωμαϊκοὺς χρόνους γνώρισε τὸ Ὅργκελ μεγάλη δημοτικότητα. Διεδόθη καὶ εἰσήχθη στὴ Ρώμη καὶ ἀνα-

γνωρίστηκε σὰν ὄργανο πολυ- τελείας ἀπ' τὶς ἀνώτερες τάξεις.

Στὸ αὐτοκρατορικὸ Βυζάντιο βρῆκε τὸ Ὅργκελ μεγάλη ἀπῆ- χηση. Τὸ Βυζάντιο ὑπῆρξε τὸ κέντρο τῆς κατασκευῆς τοῦ ὀρ- γάνου. Στὴν Αὐλὴ ὑπῆρχαν ἐπί- χρυσα καὶ ἐπάργυρα Ὅργκελ. Ἦταν τὸ ἀπαραίτητο ὄργανο, σὲ τελετές, σὲ ἐπίσημες ἢ λαϊκὲς γιορτές, σὲ γάμους κ.λ.π. Τὸ Ὅργκελ στάθηκε μεγάλο προνόμιο γιὰ τὴ φιλόμουση Αὐ- λὴ τοῦ Βυζαντίου, καὶ οἱ Εὐρω- παῖοι τὸ ἔβλεπαν σὰν ἓνα θαῦ- μα τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐπιθυμοῦ- σαν νά τὸ ἀποκτήσουν. καὶ πράγματι, ἀπὸ τὸ Βυζάντιο εἰ- σάγεται τὸ πρῶτο Ὅργκελ στὴν Εὐρώπη καὶ καθιερώνεται βαθ- μηδὸν σ' ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς Δύσεως. Καὶ σήμερα σὲ ὅλες τὶς περήφανες παλαιογοθτικὲς ἐκκλησίαις, μὲ τὰ ἀπέρριπτα καμ- παναριὰ τοὺς ποὺ λογχίζουν τὸ ἄπειρο, συναντᾷς παλαιὰ φημι- σμένα Ὅργκελ, ὅπως στὴν βα- σιλικὴ τῆς Ἀννουντσιάτα, στὴ Φλωρεντία, στὸν Ἅγιο Μάρκο τῆς Βενετίας, στὸ Τολέντο τῆς Ἰσπανίας ἐπιχρυσωμένο Ὅργ- κελ ἀπὸ καλλιτέχνες τῆς Μα- δρίτης, στὴν Νότρ Ντάμ στὸ Παρίσι, στὸν Ἅγιο Θωμᾶ Λει- ψίας κ.λ.π. Καὶ εἶναι τόσο ἐπι- βλητικὸ τὸ σύθαμπο μέσα σ' αὐτὲς τὶς ἐκκλησίαις, ποὺ ὁ ἐπι- σκέπτης νοιώθει μιὰ παράξενη συγκίνηση, ὅταν βρεθεῖ, ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ σφύζουσα ζωῇ, στὴ σιωπὴ τῆς Ἱστορίας.

Ἡ πείρα τῶν αἰώνων, γύρω ἀπὸ τὴν κατασκευὴ τῶν Ὀργκελ, ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ καταπληκτικὸ σὲ ἐμφάνιση καὶ μέγεθος Ὀργκελ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βάϊνχάϊμ τῆς Βυτεμβέργης, τοῦ ὁποῖου οἱ προσόψεις εἶναι διακοσμημένες μὲ λεπτότατη τεχνικὴ ἐπεξεργασία, σὲ στυλ Μπαρόκ. Στὴ Λυβέκκη, ποὺ θεωρεῖται σὰν ἡ πιὸ ἐξευγενισμένη καὶ πνευματικὴ πόλη τῆς Γερμανίας, ἐκεῖ στὴ μυστικὴ μαγεία τοῦ Βορρά, ὑπάρχει τὸ ἴδιο παλαιὸ Ὀργκελ, στὸ ὁποῖο ὁ μεγάλος δουλευτὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς Ντίτριχ Μουξτεχοῦντε συνέθεσε μὲ ἱερὸ θρησκευτικὸ ζῆλο τοὺς ὑπέροχους ὁραματισμούς του.

Τὸ ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο εἶναι τὸ θαυμασιότερο καὶ τελειότερο ὄργανο, ποὺ κατασκεύασαν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ περιγραφή του εἶναι δυστυχῶς πολὺ δύσκολη. Εἶναι τὸ μέγιστο ἀπὸ τὰ πνευστὰ ὄργανα, ἢ μᾶλλον εἶναι σύνολο ἀπὸ ἀπειράριθμα πνευστὰ ὄργανα, μὲ πλούσιες καὶ ποικίλες φωνές, ποὺ στὰ χέρια τοῦ ἀξιου ὀργανίστα ἀποδίδει μουσικὴ ἀσύλληπτου μεγαλείου. Εἶναι τὸ μόνο ὄργανο, ποὺ μπορεῖ νὰ ἐνσαρκώσῃ τοὺς ἀτίμητους μουσικοὺς θησαυροὺς ποὺ μᾶς ἄφησαν στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων οἱ μεγάλοι μύστες τῆς Μουσικῆς, τῶν ὁποίων τὴ σκέ-

ψη κατεῖχε τὸ μυστήριον τῆς θεότητος καὶ τοὺς τροφοδοτοῦσε τὴν ἔμπνευση. Μόνον μέσω τοῦ Ὀργκελ θὰ μπορέσουμε νὰ γνωρίσουμε τὶς Μεγάλες Λειτουργίες, τὶς ἐκκλησιαστικὰς Καντάτες, τὶς Τοκκάτες, τὶς Φοῦγκες, τὴν Πασσακάλια, τὰ χορωδιακὰ πρελούδια, τὰ ἐκκλησιαστικὰ κονσέρτα καὶ σονάτες τοῦ Μπάχ, καὶ ἀπὸ τὸ φωνητικὸ του ἔργο, τὰ κατὰ Ἰωάννην καὶ Ματθαῖον Πάθη, τὰ ὁρατόρια Χριστουγέννων καὶ Πάσχα, καὶ τόσα ἄλλα ἀπὸ τὸ πλούσιο ἔργο του. Ἡ τέχνη τοῦ Ὀργκελ ἔφθασε μέσω τοῦ Μπάχ, ποὺ ἦταν καὶ διάσημος ὀργανίστας, τὸ ὑψηλότερο σημεῖο.

Ἡ ἀναφορά μου στὸ Ὀργκελ μοῦ γεννᾷ μιὰ ἀπορία. Δὲν ξέρω ἂν στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει κανένα ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο. Ἐὰν δὲν ὑπάρχει, θὰ ἦταν μεγάλη εὐτυχία νὰ ἀποκτήσουμε, ἔστω καὶ ἓνα. Βέβαια ἡ ἐκκλησία μας δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐνὸργανη μουσικὴ, ἀλλὰ ἓνα Ὀργκελ θὰ μπορούσε νὰ τοποθετηθεῖ σὲ μιὰ μεγάλη αἴθουσα συναυλίας, ἢ στὶς αἴθουσες ἐνὸς Ὡδεῖου. Ἔτσι μὲ τὴ ζωντανὴ ἀπόδοση αὐτοῦ τοῦ ἰδιαίτερου εἶδους τῆς μουσικῆς, θὰ ἱκανοποιηθοῦν ὅλοι οἱ μουσικόφιλοι καὶ γενικά, ὅλοι, ὅσοι ἐπιδιώκουν νὰ ζήσουν μιὰ ἀνώτερη μουσικὴ συγκίνηση.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ

Ἐγκώμιο φιλίας

Στοὺς σύγχρονους καιροὺς, πού τὸ ἄγχος καὶ ἡ μοναξιά καταδυναστεύουν τὸ ἄτομο καὶ κοντεύουν νὰ γίνουν ὀριακὴ κατάστασή του, ἴσως δὲν θὰ ἔταν ἀμελητέο νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ τὴ φιλία. Γνωστή, πολυσυζητημένη κι ὡστόσο ἀρκετὰ ὑποβαθμισμένη ἀνθρώπινη σχέση. Ἐκφραστικὴ κι ἀποδεικτικὴ σ' αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ φράση τοῦ Γκαμπριέλ Μαρσέλ «Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος κι' ὁ σύγχρονος κόσμος ἀπειλεῖται μὲ στεριότητα κι' ἀπελπισία, γιατί εἶναι ὀρφανὸς ἀπὸ φιλικούς δεσμούς. Ἡ παραδοχὴ τῆς φιλίας εἶναι ξορκισμὸς κατὰ τῆς ἀγωνίας καὶ μέσο αὐτογνωσίας...».

Μέσο αὐτογνωσίας πού ὁ Γάλλος στοχαστὴς τὴν ἀποκαλεῖ «δεύτερο στοχασμὸ ἀλλὰ καὶ δυνατότητα τῆς ψυχῆς νὰ εἰσχωρεῖ στὸ εἶναι...» Κι' ἐξηγώντας πῶς μὲ τὴ φιλία ἀποκτοῦμε τὴν αὐτογνωσία μας, προσθέτει ὅτι «ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ τὸν ἑαυτό του ὡς ὃν μὲ πληρότητα ἐφ' ὅσον οἰκειώνεται μὲ τ' ἄλλα ἀνθρώπινα ὄντα...». Καὶ φυσικὰ μεγαλύτερη οἰκειώση μὲ ἄλλο ἀνθρώπινο ὃν δὲν εἶναι ἀπὸ τὴ φιλία. Σωστὸ κι' εὐκολονόητο καὶ δὲν ἔχει ἄδικο ἀφοῦ, καθὼς εἶναι γνωστὸ, κανένας μόνος του δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίσει καθολικὰ, ἀπόλυτα τὸν ἑαυτό του. Νὰ κρίνει καὶ νὰ ἀξιολογήσει σωστά κι' ἀνεπηρέαστα τὶς ἱκανότητές του. Τὶς πράξεις καὶ τὰ λάθη του. «Φύσις κρύπτεσθαι φιλεῖ» ἔχει πεῖ ὁ μέγας Ἡράκλειτος. Ὅμως, αὐτὸ πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πετύχει μόνος του, μπορεῖ νὰ τὸ πετύχει βλέποντας τὸν ἄλλο. Γιατί, ὅπως λέγει ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Νίτσε, ἡ γνώση τοῦ ἄλλου προηγεῖται ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας. «Θεωρεῖν δὲ μᾶλλον τοὺς πέλλας ἢ τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ τὰς οἰκείας...», λέγει ὁ Σταγειρίτης. «Πρῶτα γνωρίζουμε τὸ Ἑσὺ κι' ὕστερα τὸ Ἐγώ», εἶπε, πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα κι' ὁ γερμανὸς φιλόσοφος.

★ ★ ★

Ἀλλὰ τί εἶναι φιλία; Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ φιλία, πού ἔχει ἀναγνωρισθεῖ, τόσο ἀπὸ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σκέψη ὅσο κι' ἀπὸ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴ πίστη, ὡς μέγιστο ἀγαθὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὶς κοινωνίες του, ὑπάρχει ἀπὸ πολὺ παλιά. Ὑπάρχει ἀπὸ τότε πού ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ ζεῖ σὲ συγκροτημένες κοινωνίες. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δηλ. τῆς πόλης καὶ τοῦ Δήμου. Ὁ

Ἐμπεδοκλῆς, ἓνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους προσωκρατικούς φιλόσοφους, βλέπει τὴ φιλία, μαζί μὲ τὸ Νείκος, σὰν τὶς δύο πρωταρχικὲς δυνάμεις στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, ποὺ ἢ μία, ἢ φιλία δηλ. ἐνώνει καὶ ἢ ἄλλη, τὸ Νείκος δηλ. χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους. «Δύο δὲ ἀρχικαὶ δυνάμεις», λέγει, «φιλίαν τε καὶ Νείκος, ὧν ἡ μὲν ἐνωτικὴ τὸ δὲ διαιρετικόν». Σὰν προσωποποιημένη κοσμοπλαστική, πάλι, δύναμη, τὴ βρίσκουμε στὶς μυθικὲς ἀκόμα κοσμογονίες τοῦ Ἡσίοδου, μὲ τὴ μορφή καὶ τ' ὄνομα «φιλότης» ἀντίπαλο τοῦ Νείκος, τῆς ἐχθρας δηλ. Φιλία καὶ ἐχθρα ποὺ ὁ Δίας τὶς συμβίβασε κ' ἔφερε στὸν κόσμον ὁμόνοια κ' ἀγάπη.

Ἡ φιλία, λένε τὰ λεξικά καὶ τ' ἄλλα κείμενα, εἶναι δεσμός ἀνάμεσα σὲ δύο ἢ καὶ περισσότερους ἀνθρώπους, ἀποκλειστικὸ συναίσθημα συμπάθειας καὶ ἐμπιστοσύνης. Γιὰ ἓνα σύγχρονο ἀμερικανό, φιλία εἶναι «ὁ ἐρχομὸς τῆς ἀγάπης ὅταν τὸ κάθε τι ἔχει χαθεῖ... Πόλεμος Σταυροῦ καὶ ξίφους, ὅπου τὸ ἓνα θέλει νὰ πληγώσει κ' ὁ ἄλλος νὰ γιατρέψει... Ἀποφασιστικὴ νὰ πιστεῦεις τὸ καλλίτερο ὅταν τὸ χειρότερο μεγαλώνει... Ρῶτημα τί μπορῶ νὰ δώσω κ' ὅχι τί μπορῶ νὰ πάρω... Ἀγῶνας τῆς ψυχῆς γιὰ ἀδελφότητα ἐναντία στὴ μοναξιά καὶ τὴν ἐρημιὰ τῆς κοσμικῆς ἀπεραντοσύνης...».

Γιὰ τὸν Πλάτωνα, ὅμως, ἡ φιλία εἶναι ἰσχυρὴ παρόρμηση, ἰσχυρὴ τάση πρὸς τὸ ἀγαθό. Γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη εἶναι «ἀρετὴ μετ' ἀρετῆς». Ἀρετὴ δηλ. ἡ κάτι ποὺ ἔχει προϋπόθεση τὴν ἀρετὴ καὶ διακρίνεται σὲ τρία εἶδη. Στὴν «κατ' ἀρετὴν», ποὺ στηρίζεται στὴν ἀρετὴ κ' ἀποβλέπει στὸ ἀγαθό, στὴν «δί' ἡδονήν», ποὺ στόχος τῆς εἶναι ἡ εὐχαρίστηση καὶ τὴν «κατὰ τὸ χρήσιμον», ποὺ ἀποβλέπει στὸ συμφέρον.

Ἀπ' αὐτές, μόνο ἡ πρώτη φιλία, γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ἡ κατ' ἀρετὴν δηλ. εἶναι ἡ σωστή, ἡ γνήσια φιλία. Οἱ δύο ἄλλες εἶναι «φιλία κατὰ τὸ συμβεβηκώς». «Ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία», λέγει, «καὶ δι' ἣν αἱ ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετὴν ἐστὶ καὶ δι' ἡδονήν τῆς ἀρετῆς. Αἱ ἄλλαι ἐγγίνωνται φιλίαι καὶ παισὶν καὶ θηρίοις καὶ φαύλοις».

Γιὰ τὸν νεοπλατωνικὸ φιλόσοφο Ἱεροκλή, ἡ φιλία εἶναι κορύφωμα τῶν ἀρετῶν, ὁ τελευταῖος καρπὸς τῆς ἀρετῆς. «Πέρασ μὲν τῶν ἀρετῶν», λέγει, «ἡ φιλία... ἀρχὴ δὲ ἡ εὐσέβεια... ἡ δὲ τῆς φιλίας ἕξις ὁ τελειότατος τῶν ἀρετῶν καρπός...».

Εἶναι ἀρετὴ, λοιπόν, ἡ φιλία, ἰσχυρὴ τάση, ἰσχυρὴ παρόρμηση πρὸς τὸ ἀγαθό.

Κύρια χαρακτηριστικά αυτής της φιλίας είναι η ειλικρίνεια. Τò ψέμα, ἡ ἀναλήθεια, ἡ ἀπόκρυψη, εἶναι νάρκες στὰ θεμέλιά της, βάση καὶ προκοπή της εἶναι μόνο ἡ ἀλήθεια. Κι' ὅταν ἀκόμα δὲν εἶναι ἔπαινος καὶ ἐγκώμιο, ἀλλ' ἔλεγχος κι' ἐπίκριση. Μόνο ἡ ειλικρίνεια κι' ὁ ἐλεύθερος διάλογος, τὸ «συζῆν καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης συντηροῦν καὶ δυναμώνουν τὴ φιλία κι' ὄχι τὸ ψέμμα. Ὅπως οὔτε καὶ ἡ ὁμοθυμία, γιατί αὐτὴν τὴ βρίσκεις καὶ οὐ μιά ἀφιλη σχέση, ὅπως ἡ σχέση τῆς ὁποίας ὑποταγῆς.

Ὁ φίλος ποὺ παινεύει καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ δὲν εἶναι φίλος ἀλλὰ ἀπατεώνας λέγει μὲ τὴ σειρά του κι' ὁ Χρυσόστομος. «Τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς πάντα ἐπαινεῖν καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ μὴ καλῶς, οὐκ ἔστιν φιλοῦντος, ἀλλ' ἀπατεῶνος καὶ εἴρωνος» λέγει. «Τὸν μὲν οὖν ἐχθρὸν οὐδὲ ἐπαινοῦντα με δέχομαι τὸν δὲ φίλον καὶ ἐγκαλοῦντα με προσιέμαι». Τὸν ἐχθρὸ δηλ. ἀκόμα κι' ὅταν μὲ παινεύει δὲν τὸν δέχομαι, τὸν φίλο τὸν ἀφήνω νᾶρθει κοντὰ μου ἀκόμα κι' ὅταν μὲ κατηγορεῖ.

Ἡ ειλικρίνεια, λοιπόν, εἶναι ἀναγκαῖο στοιχεῖο τῆς γνήσιας φιλίας ποὺ μὲ τὴν σειρά της εἶναι καὶ αὕτῃ, ἡ φιλία δηλ., ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο τῆς ἀλήθειας. Ὁ λόγος «ἡ ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει δίχως τοὺς φίλους», ἐπαληθεύεται κι' ἀποκτᾶει ἠθικὸ περιεχόμενο, ἐπιβεβαιώνοντας τ' ὅτι ἡ φιλία εἶναι ἀρετὴ ποὺ ἐγγίζει τὴν ἠθική, ἡ ὁποία, καθὼς εἶναι γνωστό, εἶναι ἀδήρητη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, σὰν ἔκφραση τῆς ἐλευθερίας του καὶ βασικὴ προϋπόθεση εὐδαιμονίας κοινωνίας, καθὼς εἶπε ὁ Σωκράτης. «Μόνο ἡ ἠθική», εἶπε, «ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ προάγει τὸ βίον τῶν ἀτόμων καὶ εἶναι φορέας τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας».

Ἐν ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς γνήσιας φιλίας, τοῦ τελειότατου καρποῦ τῆς ἀρετῆς, ὅπως εἶπε ὁ Ἱεροκλῆς, εἶναι ἡ ἀνιδιοτέλεια. Τὸ ὅποιο συμφέρον — ποὺ ὄχι μόνο φιλίες γκρεμίζει, ἀλλὰ καὶ ἰδέες ρεζιλεύει, γιατί νοθεύει τὰ αἰσθήματα, ποὺ εἶναι ἡ βάση τῆς φιλίας— δὲν συμπορεύεται μὲ τὴν ἀρετὴ. Φιλία ποὺ στηρίζεται σὲ συμφέροντα μόλις αὐτὰ ἱκανοποιηθοῦν, διαλύεται. «Ἐκείνων γὰρ (τῶν συμφερόντων δηλ.) ἦσαν φίλοι, ὧν ἀπολειπόντων εὐλογον τὸ μὴ φιλεῖν...», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. Τὸ συμφέρον, ἡ ματαιοδοξία, ὁ δεσποτισμός, ἡ φιλοδοξία καὶ τὰ παρόμοια εἶναι διαλυτικὰ τῆς φιλίας.

Τὴν γνήσια φιλία, ποὺ δὲν εἶναι πάθος ἀλλὰ ἱκανότητα ψυχῆς, πρέπει νὰ τὴν ἐπιζητοῦμε καὶ νὰ τὴν ἐπιδιώκουμε, γι' αὕτῃ καθ' ἑαυτὴ κι' ὄχι γιὰ συμφέρο κι' ὅτιδήποτε ἄλλο. IPSUM PROPTER IPSUM, καθὼς εἶπε, πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες, ὁ Κικέρων. Κοντολο-

γίς, ἡ φιλία δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπει παρὰ μόνο στὸ ἀγαθό, πού γιὰ τὸν Πλάτωνα εἶναι «ὑπέρτατη ἀρχὴ ἁρμονίας καὶ συμμετρίας καὶ διέπει κάθε ὑπαρξὴ καὶ κάθε πραγματικότητα» καὶ γιὰ τὸ Σωκράτη φορέας τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας.

Ὁ φίλος, ἀγαπώντας τὸ ἀγαθό, ἀγαπάει καὶ τὸ φίλο κί' ἀγαπώντας τὸ φίλο ἀγαπάει, σὲ τελευταία ἀνάλυση, τὸ ἀγαθό. Ἔτσι, ἡ φιλία, εἶναι μιὰ σχέση παλινδρομική, θά'λεγε κανεὶς, ἀνάμεσα στὸ φίλο καὶ στὸ ἀγαθό.

Ἐν' ἄλλο, τέλος, χαρακτηριστικὸ τῆς φιλίας, πού εἶναι «ἀρετὴ μετ' ἀρετῆς», καθὼς λέει ὁ Ἀριστοτέλης, εἶναι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ ἄτομο, γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ γιὰ τὸ φίλο.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅπως εἶναι γνωστό, διακρίνεται σὲ λογικὸ καὶ σὲ ἄλογο τμήμα. Στὴν ψυχὴ δηλ. καὶ στὸ σῶμα. Στὸ ὕλικό κέλυφος καὶ στὸ θεῖο σπινθήρα πού ἔχει μέσα του, ὅπως εἶπε ὁ Γκαίτε, πού τ' ἀγαπάει καὶ τὰ δυό. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ὅμως καὶ στὰ δύο τμήματά του, ἐπεκτείνεται καὶ σ' ὅτι ἀποτελεῖ προέκτασή του, προέκταση δηλ. τοῦ ἑαυτοῦ του. Μιὰ τέτοια προέκταση εἶναι ὁ φίλος, ἀφοῦ κατὰ τὸν Σταγειρίτη εἶναι «ἄλλος αὐτός». «Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν ὁ σπουδαῖος καὶ πρὸς φίλον ἔχειν, ἕτερος γάρ αὐτός ὁ φίλος». Ἀγάπη, λοιπόν, στό φίλο, πού, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, περιέχει ὅλες τὶς ἀρετές... «τὸ γὰρ οὐ φονεύσεις οὐ κλέψεις... κτλ καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν...».

Κύρια, λοιπόν, χαρακτηριστικὰ τῆς φιλίας εἶναι ἡ εἰλικρίνεια, ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπως τὴν ἀναφέραμε. Κύριος δὲ στόχος τῆς ἡ εὐτυχία τοῦ φίλου. Μόνο ἡ φιλία αὐτὴ στεριώνει καὶ προκόβει καὶ γίνεται ἀρετὴ καὶ ἀγαθό, πού δυναμώνει τὶς κοινωνίες καὶ τὶς συγκρατεῖ στὸ δρόμο τοῦ καλοῦ καὶ φυσικά τῆς εὐτυχίας τους.

Γι' αὐτὸ καὶ μόνο μεταξὺ ἀνθρώπων ἀγαθῶν, ἐνάρετων, μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ. Γιατί ὁ ἀγαθός, ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος, νοιάζεται περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο γιὰ τὸ καλὸ καὶ φυσικά γιὰ τὴ φιλία, πού εἶναι δυνατὴ παρόρμηση πρὸς αὐτό. Ὁ φαῦλος, ὁ πονηρός, ὁ στρυφνὸς καὶ γενικά ὁ ὄχι ἀγαθός, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει φίλους. «Μηδὲν φιλητὸν ἔχειν...» λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. Κί' αὐτὸ γιατί βρίσκεται «ἐν διαρκῇ φυγῇ» πρὸς τὸν ἑαυτὸ του. Σ' ἀδιάκοπη δηλ. γκρίνια μὲ τὸν ἑαυτὸ του. «Τρώγεται μὲ τὰ ροῦχα του», πού λέμε καὶ φυσικά καὶ μὲ τοὺς ἄλλους.

Ἔτσι, χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ στὴν ἐκλογὴ τοῦ φίλου. Προσεχτικὴ ἔρευνα κ' ἐξέταση τῆς συμπεριφορᾶς του καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους κί' ὅπως καὶ νᾶναι καμιὰ βιασύνη. «Βραδέως μὲν φί-

λος γίνου..» λέγει ο Ίσοκράτης. Τὸ ἴδιο δίδασκε κι' ὁ Πυθαγόρας στοὺς μαθητές του. «Μὴ ραδίως δεξιὰν ἐμβάλλειν». Νὰ μὴν κάνεις δηλ. εὐκόλα φίλους. «Τῶν δ' ἄλλον ποιοῦ φίλον ὅστις ἄριστος». Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κάμε φίλο ἐκείνον πού εἶναι ἄριστος. Γιατί ὁ ἄριστος, ὡς ἐνάρετος, δὲν ἀποβλέπει σὲ συμφέροντα καὶ ἰδιοτέλειες, ἀλλὰ στὸ ἀγαθὸ καὶ στὴ φιλία πού μπορεῖ νὰ τὸ δημιουργήσει. Κί' ὅσο γιὰ τὸν ἄριστο, ὁ Δημόκριτος ἔλεγε κείνος πού μπορεῖ ν' ἀνέχεται ἀκόμα καὶ τὴν ἀδικία. «ἐπιτηδειότατος πρὸς φιλίαν», ἔλεγε, «ὁ πλεῖστα ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ φέρειν...».

Κάτι παρόμοιο μ' ἄλλα λόγια κήρυττε κι' ὁ Ἱερὸς Φῶτιος. «Μὴ βιάζεσαι νὰ κάνεις φίλους, ἔλεγε. Κί' ὅταν κάνεις νὰ κάνεις ἐκείνους πού εἶχαν εἰλικρινή φιλία μὲ τοὺς ἄλλους, πού οὔτε τοὺς εἶδαν μὲ ζήλεια ὅταν εὐτυχοῦσαν οὔτ' ἔδειξαν γι' αὐτοὺς ἀδιαφορία ὅταν δυστυχοῦσαν». Κί' ἀληθινὰ στὸν πραγματικὸ φίλο οὔτε ζήλεια χωράει γιὰ τὴν ἐπιτυχία καὶ τὴν εὐτυχία του μὰ οὔτε κι' ἀδιαφορία γιὰ τὴ δυστυχία του.

Ὡστόσο, ἡ ἐπιλογή τοῦ φίλου δὲν πρέπει νὰ φτάνει στὴν ὑπερβολή καὶ νὰ γίνεται ἐμπόδιο στὴ δημιουργία φίλων καὶ φυσικὰ στὴ στεριότητα καὶ στὴν ἀπελπισία πού λέει ὁ Γκαμπριέλ Μαρσέλ. «μὴτ' ἄφιλον εἶναι μὴτ' αὐτὸ πολὺφίλον καθ' ὑπερβολήν» ἔλεγε ὁ σταγειρίτης φιλόσοφος. Μὴτε δηλ. πολλοὺς φίλους μὰ μήτε καὶ δίχως φίλους.

Ἀπ' ὅλα αὐτά, ὀλοφάνερο εἶναι, πὼς ἡ φιλία δὲν εἶναι κάτι τὸ στατικό ἀλλὰ κάτι τὸ πολὺ δυναμικὸ. Εἶναι ἐνέργεια, δράση. Γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ μὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται, νὰ μένει ἀδρανής, ἀλλὰ νὰ δρᾷ καὶ νὰ ἐκδηλώνεται ἀδιάκοπα κι' ἀφειδώλευτα. Ἀλλιῶς εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπικοινωνία καὶ ἡ συνενόηση μεταξὺ τῶν φίλων, τὸ «συζεῖν δηλ. καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας» τοῦ Ἀριστοτέλη, ἢ ἡ συμπορεία, ὅπως λέγει ὁ Γιάσπερς καὶ φυσικὰ ἡ φιλία διαλύεται. Γιατί ἡ ἀδράνεια, ἢ ἔλλειψη συχνῆς ἐπαφῆς καὶ συναναστροφῆς τῶν φίλων, περιορίζει καὶ τίς δυνατότητες πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ἐπικοινωνίας, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐκτόνωση, τὸ μαρασμό τῆς εὐνοίας, καὶ τῆς ἐκτίμησης πού ὅπως εἶπαμε εἶναι πρωταρχὴ της, κι' ἀπόκοντα τῆς ἀγάπης, πού εἶναι ὁ πιὸ βασικὸς παράγοντας εἰρήνης κι' εὐτυχίας τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας.

Κοντολογίς, ἡ φιλία, χρειάζεται φροντίδα, καλλιέργεια, ἀδιάκοπη τόνωση, ὅπως τὰ λουλουῖδια. Καὶ πρὸ παντὸς ἀνοχή καὶ ὑπομονὴ στὸ φίλο. «Ὅσο μπορεῖς καὶ μπορετὸ ἡ ἀνάγκη τὸ προστάζει...», λέει ὁ Πυθαγόρας στὰ «χρυσά ἔπη» του. Ὁ Ἐπίκουρος μάλιστα

υποστηρίζει ότι ο φίλος πρέπει να φτάνει και στη θυσία, για χάρη του φίλου. «Καὶ ὑπὲρ φίλου ποτὲ τεθνήξεσθαι...» λέγει.

Αὕτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ μεγαλύτερα κορυφώματα τοῦ πνεύματος, οἱ γίγαντες τοῦ στοχασμοῦ καὶ τῆς σοφίας, τὴν ὑμνολόγησαν καὶ τὴν ἀναγνώρισαν ὡς ἀγαθό, καθὼς εἶπαμε, ὡς ἀρετὴ καὶ ἠθικὴ. Ἄγαθό «ἀναγκαιότατον», τὴν εἶπε ὁ Ἀριστοτέλης. Τόσο γιὰ τὸ ἄτομο ὅσο καὶ γιὰ τὴν κοινωνία. Γιὰ τὸ ἄτομο, γιατί δίχως αὐτή, λέγει, δὲν χαίρεται τῇ ζωῇ του κί' ἂς ἔχει ὅλα τ' ἄλλα ἀγαθὰ. «Ἀναγκαιότατον ἐν τῷ βίῳ. Ἄνευ γὰρ φίλων οὐδὲν ἔλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ». Τὸ ἴδιο κί' ὁ φιλόσοφος τοῦ ὕλισμοῦ, ὅπως τὸν θέλουν μερικοὶ μελετητές του, ὁ Ἐπίκουρος. Ἀπ' ὅλα τ' ἀγαθὰ μὲ τὰ ὁποία ἡ σοφία ἀσφαλίζει τὴν εὐτυχισμένη ζωὴ, τὸ μεγαλύτερο εἶναι ἡ ἀπόκτηση τῆς φιλίας, δίδασκε στὴ Σχολή του, στὸν περίφημο «Κῆπο», ὅπως τὴν ἔλεγε. «Ἵν ἡ σοφία παρασκευάζεται εἰς τὴν τοῦ ὅλου βίου μακαριότητα, πολὺ μέγιστον ἐστὶν ἡ τῆς φιλίας κτῆσις». Τὸ ἴδιο μ' ἄλλα λόγια εἶπε ἀργότερα καὶ ὁ Κικέρων. «NIHIL ESSE MAIUS AMICITIA, NIHIL UBERIUS, NIHIL INCUNDIUS». Ἀπ' ὅλα δηλ. τὰ ἀγαθὰ πού ἡ ἐπιστήμη ἡ (SAPIENTIA) βρῆκε γιὰ νὰ κάνει τὴ ζωὴ εὐτυχισμένη, τίποτα δὲν εἶναι μεγαλύτερο, τίποτα γονιμότερο, τίποτα πιὸ εὐχάριστο, ἀπὸ τὴ φιλία!

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλληνοχριστιανικὴ πίστις ἔχει τὴ φιλία σὰν μεγάλη προστασία, σὰν φάρμακο τῆς ζωῆς, σωστὸ θησαυρό: «φίλος πιστὸς σκέπη κραταία, ὁ δὲ εὐρὼν αὐτὴν εὔρε θησαυρόν... φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα. Φίλος πιστός, φάρμακο ζωῆς...», λέγει ἡ Σοφία Σειράχ.

Ἄγαθό, λοιπὸν ἀναγκαιότατο, γιὰ τὸ ἄτομο ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν κοινωνία γενικότερα. «Μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ταῖς πόλεσι...», λέγει πάλι ὁ μέγας αὐτός φιλόσοφος. Γιατὶ μ' αὐτὴν γεννιέται κί' ἀναπτύσσεται ἡ ἀγάπη ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ κατ' ἐπέκταση στὶς κοινωνίες, μ' εὐκολονόητη τὴν ἐπίπτωσή της στὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς ἀνθρωπότητας. Γιατὶ γίνεται δυνατὸς συνδετικὸς κρίκος ἀνάμεσα σ' ἄτομα καὶ σὲ λαοὺς. Τόσο πού καὶ οἱ νομοθέτες νὰ τὴν προτιμοῦν περισσότερο κί' ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη. «Ἔοικε δὲ καὶ τὰς πόλεις συνέχειν ἡ φιλία καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον περὶ αὐτὴν σπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην...» λέγει καὶ πάλι ὁ Ἀριστοτέλης. Κ' εἶν' εὐκολονόητο ἀφοῦ πολεμάει καὶ τιθασεύει τὸν ἐγκεντρισμὸ καὶ τὸν ἀτομισμό κί' ὅπως καὶ νά'ναι πετυχαίνει τὸ πλατωνικὸ «νῦν δὲ καταπέφευγεν ἡμῖν ἡ τοῦ ἀγαθοῦ δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν», ἀποδιώχνοντας ἀντιπάθειες, ζήλειες, ἔχθρες κί' ὅλα τὰ τέτοια πού γεννιοῦνται κ' ἐπηρεάζουν τὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, ὅταν μεταξύ τους δὲν ὑπάρχει φιλία. Πιὸ ἐκφραστικός,

για τις εύεργετικές έπιπτώσεις της φιλίας στην κοινωνία, είναι ο Έπίκουρος που λέγει «φιλία περιχορεύει την οικουμένην κηρύττουσα δὴ πᾶσιν ἡμῖν ἐγείρεσθαι ἐπὶ τοῦ μακαρισμοῦ». Ἡ φιλία δηλ. σέρνει χορὸ γύρω στὴν οικουμένη καὶ σὰν κήρυκας μᾶς προσκαλεῖ ὅλους νὰ συνενωθοῦμε νὰ χαροῦμε τὴ μακάρια ζωὴ μας...

Ἡ φιλία τέλος γίνεται καὶ μέτρο κρίσεως κί' ἀξιολογήσεως τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου. Γιατί, ὅπως εἶπαμε, μόνο ὁ ἀγαθός, ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἔχει φίλους κί' ὄχι ὁ κακὸς κί' ὁ πονηρός. «Ἀδύνατον ἐστίν» λέγει ὁ Σωκράτης, «πονηρὸν ὄντα καλοὺς κί' ἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι... Οὔτε τοὺς πονηροὺς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις δυναμένους εἶναι...», οὔτε δηλ. μεταξύ τους οἱ πονηροὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι φίλοι. Τὸ ἴδιο λέει κί' ὁ Πλάτων. Ἄλλο σημάδι, πιὸ φανερό κακίας ἢ ἀρετῆς δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἴσαι ἢ νὰ μὴν εἴσαι ἔρημος ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους, ἀπὸ πιστοὺς δηλ. φίλους, γράφει σ' ἓνα γράμμα του στὸ φίλο του Διονύσιο, τὸ νεώτερο.

Ὅμως, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀξία τῆς φιλίας φτάνει στὸ ἀποκορύφωμά της εἶναι στ' ὅτι γίνεται στήριγμα γερό, συμπαραστάτης πολῦτιμος στὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ ξεπερνᾷ τὸ τραγικὸ αἶσθημα που τόσο τὸν καταθλίβει στοὺς σημερινούς τόσο δύσκολους καιρούς. Τὸ αἶσθημα δηλ. τοῦ ἄγχους, τῆς ἀγωνίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς μοναξιάς, που κάνει τὴ ζωὴ σκληρὴ καὶ πικρὴ ἀλλὰ καὶ δύσκολη, ἂν ὄχι ἀδύνατη, τὴν ἀποδοτικὴ δράση τοῦ μοναχικοῦ ἀτόμου, καθὼς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. «Μονώτῃ μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος. Οὐ γάρ ράδιον καθ' ἑαυτὸν ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἐτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ράον...»

Εἶναι πασίγνωστο καὶ γενικά παραδεκτὸ ὅτι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος νιώθει μόνος καὶ ἀνώνυμος. Χωρὶς ἀποδεκτὴ θέση στὴν κοινωνικὴ δομὴ. Οἱ μεγάλες κοινωνικὲς δυνάμεις λιγότεψαν τοὺς στόχους τῆς προσωπικότητάς του, που πρὶν τῆς ἔδιναν ἱστορικὸ βάθος. Σήμερα ὁ ἄνθρωπος κί' ὁ πιὸ ἰσχυρὸς νιώθει κάπως ἀνασφαλής. Ἀπὸ κάτι φοβᾶται κί' ὁ γύρω του κόσμος τοῦ φαίνεται ξένος κί' ὅπως καὶ νά'ναι ὄχι ἀκίνδυνος. Αὐτὴ λοιπόν, τὴν τραγικὴ ὀριακὴ κατάστασή του, μόνο με τὸ φίλο μπορεῖ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει καὶ νὰ τὴν ξεπεράσει. Γιατί με τὴ φιλία μεγαλώνει καὶ πλαταίνεται τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρώπινης συμπαραστάσεως καὶ ἡ ζωὴ ἀποκτάει μεγαλύτερο περιεχόμενο καὶ ὑψηλότερη ἀποστολή.

Ἀκόμα με τὴ φιλία, σχέση αὐθεντικὴ ἀλλὰ καὶ παράγοντα δυναμικό, μπορεῖ νὰ περιορισθεῖ, ἂν ὄχι ν' ἀφανισθεῖ, κί' ὁ ἐγκεντρισιμός, ὁ ἀτομισμός, που κί' αὐτὰ ὅλο καὶ πληθαίνουν πάνω στὸν

κόσμο τῆς γῆς καὶ γίνονται ὅλο καὶ χειρότεροι σύμβουλοι ἀλλὰ κί ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ξέχωρα τοῦ Ἑλληνα.

Αὐτὴ τὴ φιλία ἐννοεῖ ὁ Γκαμπριέλ Μαρσέλ, πού ἡ ἔλλειψή της εἶναι ἀπειλὴ στεριότητος κί ἀπελπισίας γιὰ τὸ σημερινὸ ἄνθρωπο καὶ τὸ σύγχρονο κόσμο καὶ ἡ παραδοχὴ καὶ ἡ ἀνάπτυξή της «ξορκισμός τῆς ἀγωνίας καὶ μέσο αὐτογνωσίας» πού εἶναι τόσο ἀναγκαῖα γιὰ τὴν τελειοποίησή μας— «Ὅταν θὰ γνωρίσουμε καλὰ τὸν ἑαυτὸ μας, θὰ ἔχουμε κάνει τὸ πρῶτο καὶ πιὸ δύσκολο βῆμα, πρὸς τὴν τελειοποίησή μας» ἔχει πεῖ ὁ Σίλλερ — ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν αὐτοσυνειδησίᾳ μας πού ἔναι ἄλλος σημαντικὸς παράγοντας τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ γίνεται κατανοητὸ ἂν σκεφτοῦμε ὅτι τὸ ἄτομο στὴν καθημερινή του ζωὴ ἔχει συνείδηση ὅτι αἰσθάνεται καὶ ἐνεργεῖ. Κάτι δηλ. πού εἶναι μιὰ ἐπιβεβαίωσή του ὅτι ὑπάρχει, ὅτι ζεῖ. «Νοῶ ἄρα ὑπάρχω» ἔχει πεῖ ὁ Καρτέσιος. Μ' αὐτὴ τὴ συναίσθησι, μ' αὐτὴ τὴν ἐπιβεβαίωσή του, τὸ ἄτομο νιώθει ξέχωρη εὐχαρίστησι κί εὐτυχία. Γιατί ἡ ζωὴ εἶναι μέγιστο ἀγαθὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, εἶναι δῶρημα Θεοῦ, καὶ τὸ νά'χει ὁ ἄνθρωπος συνείδησι ὅτι κατέχει ἓνα τέτοιο ἀγαθὸ γίνεται χαρούμενος, εὐτυχισμένος. «Φύσει γὰρ ἀγαθὸν ἡ ζωὴ λέγει ὁ Ἐπίκουρος. Τὸ δ' ἀγαθὸν ὑπάρχον ἐν ἑαυτῷ, αἰσθάνεσθαι ἡδύ...». Σὺγκαιρα, ὅμως, ἀποκτάει καὶ δύναμη καὶ θάρρος γιὰ νὰ προστατεύει αὐτὸ τὸ μέγιστο ἀγαθὸ, τὴ ζωὴ του δηλ., ἀπὸ κάθε ἐπιβουλὴ καὶ κίνδυνο καὶ φυσικὰ καὶ τοῦ φίλου του, ἀφοῦ ὁ φίλος εἶναι «ἄλλος αὐτός». Ἀκόμα, ὅμως, καὶ νὰ φροντίζει ἰσόμετρα τόσο τὴν ὕλική καὶ τὴν πνευματικὴ του ὑπόστασι, ἀναγκαῖο κί αὐτὸ στοὺς σημερινοὺς δύσκολους κί ἐπίβουλους καιροὺς, πού ὁ ὕλισμός ὅλο καὶ γίνεται κατευθυντήρια πυξίδα τοῦ ἀτόμου.

ΜΑΙΡΗ ΒΛΑΧΟΥ

Ἡ Ἀστρολογία ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως

«Τῆς γῆς παῖς εἰμι καὶ τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ».

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς — εὐρεθείσης ἐπὶ ὀρφικῆς ἐπιθυμβίου πλακός, ἡ ὁποία μεθερμηνευομένη ὑποδηλοῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιουργημὰ τῆς γῆς, τῇ ἐπενεργείᾳ τῶν οὐρανίων σωμάτων, τῶν ἀστέρων — συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐσωτέρα καὶ ἡ ἀπωτέρα διδασκαλία τῶν «Μυστηριακῶν» θρησκειῶν ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν κάτωθι, μέχρι σήμερον ἀκόμη ἀποδεκτῶν, ἀστρολογικῶν πορισμάτων:

1ον Ὅτι τὸ Σύμπαν ἀποτελεῖ ἓν σύνολον ἐξ ὁλοκλήρου ζῶν.

2ον Ὅτι τὸ Ἡλιακόν μας σύστημα εἶναι μιὰ οἰκογένεια τῆς ὁποίας τὰ μέλη εὐρίσκονται εἰς στενὴν πρὸς ἄλληλα ἐπαφὴν καὶ δροῦν τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

3ον Ὅτι κάθε πλανήτης εἶναι ἓν εἶδος ἰσχυροῦ ἡλεκτρομαγνήτου ποῦ ἐπηρεάζει καὶ ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Ἐπομένως: «Ο ΚΟΣΜΟΣ εἶναι ζῶν ἑνιαῖον — ὅπως λέγει

καὶ ὁ Ἰάμβλιχος— τοῦ ὁποίου πάντα τὰ μέρη, ὅσον δῆποτε καὶ ἂν ἀλλήλων ἀφίστανται, κατ' ἀνάγκην συνδέονται πρὸς ἄλληλα».

Ἐκ τῆς ἡλεκτρομαγνητικῆς δονήσεως τοῦ αἰθέρος, ἡ ὁποία παράγεται ἀπὸ τὴν κίνησιν ἐκάστου ἀστέρος, ἐπισυμβαίνει ἐπίδρασις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκαστος ἀστήρ, σημειωτέον, ἔχει ἰδίαν κίνησιν καὶ παράγει ἴδιον ἦχον. Καὶ ἀκριβῶς ἐδῶ ἐγκεῖται ἡ θεωρία τῶν πυθαγορείων περὶ τῆς «ἁρμονίας τῶν οὐρανίων σφαιρῶν» ποῦ στηρίζεται εἰς τὴν παρατήρησιν ὅτι: «πᾶν σῶμα κινούμενον ταχέως παράγει ἦχον».

Τὸ φαινόμενον τοῦτο πρέπει νὰ παρατηρῆται καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων γενικῶς. Οἱ παραγόμενοι αὐτοὶ ἦχοι ἔχουν ὕψος ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐκ τῆς γῆς, αἱ δὲ ἀποστάσεις αὐταὶ τῶν ἀστέρων, εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰ διαστήματα τῆς μουσικῆς κλίμακος. Ἐξ οὗ καὶ ἐθεώρουν, οἱ πυθαγόρειοι, ὅτι ὁλόκληρος ὁ οὐρανὸς εἶναι

ἀριθμὸς καὶ ἀρμονία. Τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἐθεώρουν μέρος τῆς συμπαντικῆς ἀρμονίας καὶ τοῦ ἀριθμοῦ· ἀφοῦ πάντα ἐκ φύσεως εἶναι ὁμοιώματά των.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, συνυφασμένη καὶ ἀρρήκτως συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀέναον καὶ ἀτελευτότητον κίνησιν τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ μὲ τὴν συνεχῇ ἐναλλαγὴν τῶν μουσικῶν τόνων καὶ ἤχων τῆς συμπαντικῆς ἐνορχηστρώσεως, ἐπηρεάζεται ἀναμφιβόλως ἀπ' αὐτὴν τὴν μεταλλαγὴν, ἀγομένη καὶ φερομένη, ἀναλόγως πλέον τοῦ ὑποβάθρου τῆς· δηλαδὴ τῆς πνευματικῆς τῆς ἐξελίξεως καὶ ἀφυπνίσεως.

Ἐπομένως, ἡ μελέτη τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῶν ἀστέρων, ἡ Ἀστρολογία, θεωρεῖ τοὺς ἀστέρας ἀπ' ἐνὸς μὲν ὡς σημεῖα ἐνδεικνύοντα τὰ ΚΟΣΜΙΚΑ ἐπισυμβαίνοντα (κοσμικὴ Ἀστρολογία), ἀπ' ἐτέρου δὲ ὡς ἀσκοῦντα καὶ ἰδιαιτέραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν γένει συμπεριφορᾶς.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἀναφερομένην Κοσμικὴν Ἀστρολογίαν, ἡ H.P.B., ἡ ἰδρύτρια τῆς Θ.Ε., εἰς τὸ περισπούδαστον ἔργον τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑ «Μυστικὴ Διδασκαλία», ἀναφέρει ὅτι εἰς τοὺς σοφοὺς ἱερεῖς τῶν Ἀτλαντίνων, ὑπῆρχεν ἓνας περίφημος ἀστρολόγος ὁ Nârada ὁ ὁποῖος εἶχε συντάξει καὶ καταγράψει

μὲ καταπληκτικὴν ἀκρίβειαν — βάσει πάντοτε ἀστρολογικῶν καὶ ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν— ὁλόκληρον τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Σχεδίου, προδιαγεγραμμένην οὐράνιον τροχίαν, ἣ κατὰ Πλάτωνα Φοράν, ἣ Manvantara κατὰ τὴν ἀντίστοιχον σανσκριτικὴν ὁρολογίαν, τόσον τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ Λόγου ὅσον καὶ τοῦ παγκοσμίου.

Ὁ εἰδήμων αὐτὸς ἀνὴρ, παρακολουθῶν πλέον μὲ μαθηματικούς ὑπολογισμοὺς τὰς πολυποικίλους διελεύσεις, συζυγίας καὶ συνδυασμοὺς τῶν ἀενάως κινουμένων καὶ ἀλληλοεπηρεαζομένων ἀστέρων, ἡδυνήθη ἐκ τῶν πορισμάτων του καὶ ἐκ τῶν παλμῶν καὶ ἡχητικῶν ἐναλλαγῶν των νὰ ὁραματισθῇ καὶ νοερῶς πλέον νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀπὸ καταβολῆς ΚΟΣΜΟΥ ἱστορικὴν πορείαν τῆς ἐξελίξεως τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπακολουθήσῃ τελευτὴν του, μέχρις τῆς ἐπομένης ΠΕΡΙ-ΦΟΡΑΣ.

Τοιοῦτοτρόπως, ὁ μέγας αὐτὸς μύστης, κατῴρθωσε ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ἀλανθάστου ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΒΙΒΛΟΥ, τὸ ζηλοτύπως φυλασσόμενον ἐν αὐτῇ, τὸ κεκριμμένον μέγα πράγματι τῆς Φορᾶς Μυστήριον.

Συνεπῶς, λέγει ἡ H.P.B., ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀπ' ἀρχῆς τῆς δημιουργίας μέχρι καὶ τοῦ τέλους του, εἶναι «ἐγγεγραμμένη εἰς τοὺς ἀστέρας»

τ.ξ. εἶναι καταγεγραμμένη εἰς τὸν ζωδιακὸν καὶ τὴν Παγκόσμιον Συμβολικὴν, τὰς κλεῖδας τῆς ὁποίας κρατοῦν καὶ διαφυλάττουν οἱ μεμνημένοι.

Τὸ ἔργο λοιπὸν τῆς Ἀστρολογίας συνίσταται εἰς τοῦτο:

Εἰς τὸ νὰ ὑπολογίσῃ καὶ νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς τὴν κραδαστικὴν συχνότητα, τὴν μουσικότητα τοῦ οὐρανίου θόλου κατὰ τὴν ὥραν, τὸν τόπον, τὸν μῆνα καὶ τὸ ἔτος γεννήσεως ἐνδὸς ἀνθρώπου καὶ ἐκ τῶν πορισμάτων νὰ συντάξῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ «ῥοσκοπίον» του, μὲ τὸν καθιερωμένον παραδοσιακὸν τρόπον.

Ἀπὸ τὴν ἐναρμόνιον καταστασιν τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ τὴν μεταξὺ των ἀλληλοεπίδρασιν (τόσον τῶν πλανητῶν ὅσον καὶ τῶν ἀπλανῶν) κατὰ τὴν στιγμὴν μιᾶς γεννήσεως, προκύπτει ἓνα πλῆθος συνεπειῶν, ἀφοῦ ἀπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν προκαθορίζεται, κατὰ μέγα μέρος, ἡ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ διάπλασις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φυσιογνωμία του καθὼς καὶ ὁ χαρακτήρ του, δηλαδὴ τὰ ψυχικὰ καὶ διανοητικὰ του προτερήματα ἢ ἐλαττώματα, ἡ ὑγεία ἢ αἱ ἀσθένεαί του, ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία, ἡ κλίσις του κλπ.

Εἶναι, συνεπῶς, ἐκεῖνη ἡ ἠλεκτρομαγνητικὴ δομὴ τοῦ στερεώματος, μὲ τὴν ὁποίαν συντονισθεῖσα ἡ ψυχὴ τίθεται (προσωρινῶς) ἐντὸς πλαισίου,

καθόσον αὐτὴ πλέον προσδιορίζει τὸ μέλλον του καὶ χαράσσει ἀνεξίτηλα τὰς γενικὰς γραμμάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ διαδραματίσῃ τοῦ λοιποῦ ὅλην τὴν ἐπίγειον ζωὴν του.

Ὅπως ἀκριβῶς προκύπτει καὶ ἐκ τῶν ὀρφικῶν στίχων: «ἔμοιρίδιοι πάσης μοίρης σημαντορες ὄντες· θνητῶν ἀνθρώπων θεῖν διέποντες ἀταπόν» κατὰ τοὺς ὁποίους «οἱ ἀστέρες ὀρίζουν τὸ πεπρωμένον, σημαίνοντες τὴν μοῖραν καὶ ρυθμίζοντες τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων».

Ὅρωμένη ὑπ' αὐτὸ τὸ πρῶμα τοῦ ντετερμινισμοῦ ἢ τοῦ φαταλισμοῦ ἡ Ἀστρολογία ἀναμφιβόλως προκαλεῖ ἀντιδράσεις εἰς τὸν μὴ ἐμβαθύνοντα εἰς αὐτὴν ἀναγνώστην, καὶ ἴσως ἀπορῶν νὰ ἀνερωτηθῇ:

«Εἶναι ὁ ἄνθρωπος μιὰ ἀπλὴ μαριονέττα, τοῦ ὁποίου τὰ νήματα τῆς ὑπάρξεώς του τὰ κινοῦν ἀόρατοι δυνάμεις, ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν θέλησίν του; Καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεώς του ποῦ εἶναι;»

Ἡ Ἀστρολογία, κλάδος τῶν ἀποκρύφων καλουμένων σήμερον ἐπιστημῶν, συμπληροῦται καὶ ἐρμηνεύεται μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως, τῆς μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ νόμου τῆς ἀνταποδόσεως ἢ τοῦ ἀντιπεπονθότος, ἢ τῆς αἰτίας καὶ τοῦ αποτελέσματος (ΚΑΡΜΑ), ἀσπαζομένας καὶ ἀποδεκτὰς ὑφ'

· ὄλων τῶν ἀρχαίων «Μυστηρίων».

Ἡ ἀνθρωπίνη δὲ ψυχὴ, εἶναι κατὰ τοὺς μεμνημένους εἰς αὐτὰς «δαίμων πεπτωκώς», ἐγκλεισθεὶς εἰς τὴν φυλακὴν τῆς ὕλης καὶ ὡς ἐκ τούτου πλάνης καὶ μέτοικος ἐπὶ γῆς, μὲ περιωρισμένην θέλησιν καὶ ἐλευθερίαν βουλήσεως. Ὅμως, ὅσον καὶ ἂν μοιραίως περιπλανᾶται μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν αἰώνων ἀξιών, δὲν παύει ἐν τούτοις νὰ φέρῃ, ἐν σπέρματι, τὴν ἐσωτερικὴν συνοχήν καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὀρμέμφυτον τάσιν πρὸς αὐτόν.

Πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνει βαθμηδὸν διὰ τῆς ἐξελίξεώς του, διὰ μέσου ἀλλεπαλλήλων μετενσαρκώσεών του. Εἰς κάθε μετενσάρκωσιν δίδονται, καρμικῶς, εἰς τὸν «πεπτωκότα (αὐτόν) δαίμονα» τόσαι ἐμπειρίαι καὶ εὐκαιρίαι ν' ἀνανήψῃ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ του ληθάργου, ὅσαι ἀκριβῶς —ἐξ ἰδίας πάντοτε ὑπαιτιότητος— αἱ προηγούμεναι ἐνσαρκώσεις του, τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ρῆσις τοῦ Πλάτωνος: «Αἰτία ἐλομένου, Θεὸς ἀναίτιος».

Ὁ ἀνθρώπος, πλασθεὶς «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» τοῦ Γεννήτορός του, ἔχει θεϊαν τὴν καταγωγὴν καὶ ὅταν ἀνεύρῃ τὸν πραγματικὸν ἑαυτόν, τὸν ἀμιγῆ ἢ οὐράνιον ΑΔΑΜ καὶ ἐνωθῇ μαζί του, τότε καμμία ἀστρικὴ ἐπιρροὴ δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν ἐξουσιάσῃ ἢ ἐπηρεάσῃ.

Κατὰ τὴν ὠραίαν δὲ πλατωνικὴν εἰκόνα, ὁ ἀνθρώπος εἶναι φυτόν, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ρίζαν του ὄχι εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου κατέρχεται ὁ χυμὸς τῆς ἀληθοῦς ζωῆς.

Ἀπὸ ἐκεῖ φωτίζεται ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀληθείας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατευθύνονται αἱ πράξεις του πρὸς τὸ Ἀγαθόν. Κάθε ὅμως ἀπόκλισις ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ποὺ ἐπικεντρον καὶ πηγὴ ζωῆς εἶναι ὁ Θεός, μοιραίως παρεμποδίζει καὶ τὴν ἀρμονίαν τῆς ὑπάρξεώς του καὶ προκαλεῖ τὴν θλιβεράν πλέον πτώσιν του.

Καὶ συνοψίζομεν:

Κατὰ τὴν Ἀστρολογίαν ἡ ἀπωτέρα ΑΛΗΘΕΙΑ εἶναι ἡ ὑπαρξὶς Ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ, τοῦ ὑπερτάτου Ἡλιακοῦ Θεοῦ.

1. Ἡ λατρεία ἄλλωστε τοῦ ἡμετέρου ἡλίου θεωρουμένου ὡς ἀμυδρᾶς ἀπεικονίσεως τοῦ ὑπερτάτου ὄντος ἢ τοῦ ὑπερτάτου Ἡλιακοῦ Θεοῦ, ἀπετέλει πίστιν καὶ λατρείαν τόσον εἰς τοὺς πρωτογόνους λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος ὅσον καὶ εἰς τοὺς προηγμένους.

Τοιοιτοτρόπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον, ὁ ἥλιος ἐλατρεύετο ταυτισθεὶς πρὸς τὸν θεὸν Pā ἢ Ἄμων καὶ ὡς Ἄτον ὑπὸ τοῦ ἰδεολόγου ἀνθρωπιστοῦ Φαραῶ Ἀκενατόν (Υἱοῦ τοῦ Ἡλίου).

Ἐπίσης ἐλατρεύετο καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν, Βαβυλωνίων,

Ἀσσυρίων, Ἰαπώνων, Ρωμαίων, Ἰνκας καὶ λοιπῶν λαῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὁ Ἥλιος ἐτιμᾶτο καὶ ἐλατρεύετο ἄλλοτε μὲν ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Δία ἢ τὸν Ἀπόλλωνα, ἄλλοτε δὲ τιμώμενος καὶ λατρευόμενος ὡς ἴδιος θεός, ἐκ παραλήλου πρὸς ἐκείνους.

Εἰς μερικοὺς πάλιν λαοὺς ἡ ἡλιολατρεία διατηρεῖται μέχρι καὶ σήμερον. Εἰς τοὺς ἀγγλοσάξονας καὶ γερμανικοὺς λαοὺς, πρὸς τιμὴν τοῦ ἡλίου, τὴν Κυριακὴν —ἀκόμη καὶ τώρα— τὴν ὀνομάζουν *Sunday* ἢ *Sonntag*. Ὁ Ἥλιος ὁ κατανέμων, ὁ καταυγάζων καὶ ζωογονῶν πᾶν ἔμψυχον ἐπὶ γῆς μὲ τὰς φωτεινάς, θερμογόνους καὶ ζωοδότιδας ἀκτῖνας του, ὡς ἦτο φυσικὸν εἴλκυσε τὸν θαυμασμόν, τὸ σέβας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ λυκαυγὲς τῆς ὑπάρξεώς των.

Ὁ ὁρατὸς ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἡλιος δὲν εἶναι παρὰ ἡ ὑποτυπώδης ἀντανάκλασις τοῦ Σώματός του· οἱ λοιποὶ πλανῆται τὰ ὄργανα ἐκδηλώσεως καὶ ἐνεργείας Αὐτοῦ, σώματα καὶ αὐτοὶ τῶν ἑπτὰ μεγάλων Ἀρχαγγέλων, ἀνεγνωρισμένων ὑφ' ὅλων τῶν θρησκείων ὡς τῶν ἐκτελεστῶν τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ Ὑψίστου. Ὁ ζωδιακὸς κύκλος εἶναι τὸ ὄριον μὲ τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς περιβάλλει τὴν ἐπικρά-

τείαν Του, καὶ ὅπου ἐκεῖ ἐδρεύει ὁ «Φύλαξ τοῦ Κατωφλίου». Δι' ἐφαρμογῆς περαιτέρω τοῦ κυβερνῶντος τὸ Σύμπαν νόμου τῆς ἀναλογίας ὁ ὅποιος ὀρίζει: «ὅ,τι εἶναι ἄνω εἶναι καὶ κάτω, καὶ ὅ,τι εἶναι κάτω εἶναι καὶ ἄνω» ἡ Ἀστρολογία ἀνευρίσκει ὁμοιότητας συστάσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸν ἀνθρωπον, μάλιστα ἀποκαλεῖ καὶ «μικρόκοσμον» ἐν ἀναλογία πρὸς τὸν «μακρόκοσμον», ποὺ εἶναι τὸ πλανητικόν μας σύστημα· τόσον δὲ αὐτὸ ὅσον καὶ ὁ ἀνθρωπος, περιβάλλονται ὑπὸ αὔρας καὶ κατέχουν ἑπτὰ κέντρα ἐνεργείας καὶ ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ὅλου Σύμπαντος.

Τοιουτοτρόπως, ὑπὸ τῆς Ἀστρολογίας τὸ ἀνθρώπινον ὄν μᾶς παρουσιάζεται ὡς ἐν πλανητικὸν σύστημα ἐν σμικρογραφίᾳ, ὠργανωμένον καὶ ἐξελισσόμενον συνεχῶς ἐν διηνεκεῖ πάντοτε ἐπαφῇ πρὸς τὸ πρότυπον τοῦ ὅλου συστήματος.

Ἐξ οὗ καὶ ὑφίσταται ἡ ἀδιάκοπος ἐκείνη ἐναλλαγὴ καὶ σχέσις δυνάμεως μεταξὺ ἀνθρώπου, πλανητικοῦ συστήματος καὶ Σύμπαντος, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε παρατηροῦντες εἰς μίαν δοθεῖσαν στιγμὴν τὸ στερῶμα καὶ τὴν ἐν γένει ἀστρικὴν διαμόρφωσίν του, νὰ δυνάμεθα νὰ διατυπώσωμεν γνώμην ἐπὶ τῆς ψυχικῆς ὑφῆς καὶ

συστάσεως —έν γένει— τοῦ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην γεννωμένου ἀνθρώπου.

Ἡ προσεκτικὴ λοιπὸν παρατήρησις τοῦ στερεώματος, προκειμένου νὰ δώσωμεν εἰκόνα προγνωστικὴν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἑνὸς ἀτόμου ὠνρμάζετο ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος «ώροσκοπῆσις» (ἀπὸ τὸ ὦρα καὶ σκοπεύω, πού σημαίνουν παρατηρῶ προσεκτικά κατὶ): τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς ὠροσκοπήσεως, «ώροσκόπιον».

Τὸ ὠροσκόπιον αὐτό, μᾶς λέγουν οἱ εἰδήμονες, ἀποτελεῖ διὰ τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἀληθείας ἄνθρωπον, τὸ μοναδικὸν τεκμήριον ἐπὶ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ στηρίξη τὴν βᾶσιν κάθε αὐτογνωσίας καὶ αὐτοβελτιώσεώς του, καθόσον, ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὴν μελέτην τοῦ ἰδίου τοῦ ὠροσκοπίου, ὁ ἄνθρωπος μανθάνει νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ ἀνακαλύπτῃ τὸν ἴδιον, αὐτὸν τὸν ἄγνωστον ἑαυτὸν του. Μανθάνει ν' ἀναγνωρίζῃ «ἰδίους ὄμμασι» πλέον τόσον τὰ προτερήματα, ὅσον καὶ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἀσθενῆ σημεῖα του· ὁπότεν, αὐτοελεγχόμενος καὶ αὐτοβελτιούμενος συνεχῶς, πορεύεται πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας, τῆς μόνης ἱκανῆς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. Κατὰ συνέπειαν, εἰς ἐκεῖνον πού πράγματι ὀλοψύχως καὶ εἰλικρινῶς ἐπιθυμεῖ νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάβλεψιν καὶ ἀνύψωσιν, μία τοιαύτη ἀπο-

κάλυψις δύναται νὰ τοῦ παράσχῃ μεγάλην διευκόλυνσιν, καθόσον τὸ ἐπακολούθημα θὰ εἶναι ἡ ἀντίληψις καὶ ἡ κατανόησις τοῦ πεπρωμένου ἢ τοῦ νῦν «Κάρμα» του, ὡς εὐνοήτου καὶ λογικοῦ τιμήματος τὸ ὁποῖον ὀφείλει ἀγογγύστως ν' ἀκολουθήσῃ μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς κάτωθι ρήσεως τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου: «Ὅ,τι ἂν σοι συμβαίνει τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος προκατεσκευάζεται».

Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος φθάσῃ εἰς αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν ἐπίτευγμα ν' ἀποκρυπτογραφῇ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ σημεῖα τοῦ στερεώματος καὶ νὰ δύναται νὰ γνωρίζῃ τὰ πραγματικὰ αἷτια τῆς πτώσεως καὶ τῆς δοκιμασίας του ἐπὶ γῆς, μανθάνει καὶ τὸν τρόπον πῶς ν' ἀποδευμεύεται ἀπὸ τὴν ἀστρικὴν ἐπιρροήν. 1. Ἰσχύοντος ἄλλωστε τοῦ ἀποκρύφου ἀξιώματος ὅτι: «ὅταν εἶναι ὠριμος ὁ μαθητῆς τότε παρουσιάζεται καὶ ὁ Διδάσκαλος». Γίνεται ἕνας λυτρωμένος, ἕνας φωτισμένος· καὶ τότε αὐτομάτως παύει νὰ κύπτῃ τὸν αὐχένα ὡς δοῦλος ἐνώπιον τῆς ἀδυσωπήτου ἀστρικῆς ἑλξεως καὶ ἀπώσεως, πού διέπουν συνεχῶς τὴν λοιπὴν ἀνθρωπότητα. Αὐτὸς γίνεται πλέον κύριος καὶ συνεργάτης τῶν ἀστέρων, συγχρόνως δὲ βαδίζει ἐπὶ τῆς συντομωτέρας ΑΤΡΑΠΟΥ, πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν λύτρωσιν ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ὕλης. Καὶ

τοιουτοτρόπως παύει πλέον νὰ εἶναι «Τῆς γῆς παῖς καὶ τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ» ἀλλ' εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις τοῦ Γεννήτο-
ρός του, μὲ ἀπειρον σοφίαν καὶ γνῶσιν, ὅπως Αὐτός.

Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀτενίζωμεν τὴν Ἀστρολογίαν

ἀκουσίως ἐπαναφέρομεν εἰς τὴν μνήμην μας τοὺς ἐμπνευσμένους λόγους τοῦ Ψαλμωδοῦ: «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα». (Ψαλμοὶ Δαυὶδ ΙΗ').

Krishnamurti

Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου

Δρχ. 100

Βενετού - Ἰλαρίωνος

Φῶς στὴν Ἀτραπὸ

Δρχ. 100

Κωστή Μελισσαροπούλου

Ὁ Κρισναμοῦρτι γιὰ τὸν Διαλογισμό

Δρχ. 100

Κωστή Μελισσαροπούλου

Ὁ Κομήτης (θέατρον ἰδεῶν)

Δρχ. 100

AN. BESANT

‘Ο Νόμος τοῦ καθήκοντος

Τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ προχωρημένου πνευματικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κατάλληλου νὰ εἶναι ὁδηγός, δάσκαλος καὶ βοηθὸς τῶν ἄλλων, εἶναι ἡ τελειοποίηση τῶν ιδιοτήτων, πού ὁ σπουδαστὴς ἀγωνίζεται νὰ ἐκδηλώσει μέσα του. Ἐκτελεῖ τέλεια, αὐτὸ πού ἐκεῖνος ἐκτελεῖ ἀτελῶς. Ἐνσαρκώνει τὸ ἰδανικό, πού ὁ σπουδαστὴς ἀγωνίζεται νὰ ἀναπαραγάγει. Ποιὲς εἶναι λοιπὸν αὐτὲς οἱ ιδιότητες πού σημαδεύουν τὴν πνευματικὴ ζωή;

Παντοῦ γύρω μας βλέπουμε ἄνδρες καὶ γυναῖκες σὲ ἀναζήτηση φωτός, ἀγωνιζόμενους γιὰ ἀνάπτυξη μέσα στὴν ἀμφιβολία καὶ τὴ σύγχυση.

Σὲ ὅλους καὶ στὸν καθένα χωριστὰ ἀπ’ ὅσους συναντᾶμε, ὀρίζουμε ἓνα καθήκον. Δὲν ὑπάρχει κανένας πού μπαίνει στὸν κύκλο τῆς ζωῆς μας, πού νὰ μὴν ἔχουμε κάποιο καθήκον ἀπέναντί του. Ὁ κόσμος δὲν κυβερνᾶται στὴν τύχη. Δὲν ἔρχονται τυχαῖα συμβάντα στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Τὰ καθήκοντα εἶναι ὑποχρεώσεις πού ἔχουμε σ’ αὐτοὺς πού εἶναι γύρω μας. Ποιὸ εἶναι τὸ καθήκον πού χρωστᾶμε στὸν καθένα; Εἶναι ἡ συγκεκριμένη πληρωμὴ

ἐκείνων τῶν χρεῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα τόσες φορές ἔχουμε μιλήσει: τὸ καθήκον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ὑπακοῆς ἐκείνων πού εἶναι ἀνώτεροί μας, πάνω ἀπὸ μᾶς. Τὸ καθήκον τῆς εὐγένειας, τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἐξυπήρετης αὐτῶν πού εἶναι στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ μᾶς. Καὶ τὸ καθήκον τῆς προστασίας, τῆς τρυφερότητας, τῆς βοήθειας καὶ τῆς συμπάθειας σὲ ἐκείνους πού βρίσκονται κάτω ἀπὸ μᾶς. Αὐτὰ εἶναι καθήκοντα γιὰ ὅλους καὶ κανεὶς δὲν πρέπει νὰ παραλείπει νὰ προσπαθεῖ νὰ ἐκπληρώσει τουλάχιστον αὐτά. Γιατὶ χωρὶς τὴν ἐκπλήρωσή τους δὲν ὑπάρχει πνευματικὴ ζωή.

Ἀλλά, ἀκόμη κι ὅταν ἔχουμε ἐξοφλήσει ὅλα τὰ χρέη, πού ὁ νόμος μᾶς ἔχει χρεώσει, ὅταν ἔχουμε ἐκπληρώσει ὅλες τὶς ὑποχρεώσεις, πού μᾶς ἔχουν ἐπιβληθεῖ ἀπὸ τὴ γέννησή μας, ἀπὸ τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ μας περιβάλλον καὶ ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ κάρμα, ἀκόμα καὶ τότε ὑπάρχει ἄλλο ἓνα ὑψηλότερο καθήκον, πού μπορούμε νὰ θέσουμε μπροστά μας, σὰν φῶς γιὰ νὰ φωτίζει τὸ δρόμο μας.

Όταν ένας άνθρωπος έρχεται μέσα στον κύκλο της ζωής μας, ἄς κυττάξουμε ὥστε ὅταν φύγει ἀπὸ μᾶς νὰ εἶναι καλύτερος. Όταν ένας άνθρωπος γεμάτος ἄγνοια ἔρχεται κοντά μας κι ἐμεῖς ἔχουμε γνώση, ὅταν φύγει, ἄς εἶναι πιὸ πληροφορημένος. Όταν μᾶς πλησιάσει ἓνας λυπημένος άνθρωπος, ἄς μοιραστοῦμε τὴ λύπη μαζί του γιὰ νὰ φύγει λιγότερο λυπημένος. Όταν ἔλθει κάποιος ἀδύνατος κι ἐμεῖς εἴμαστε ἰσχυροί, ἄς φύγει δυνατωμένος μὲ τὴ δύναμή μας καὶ ὄχι ταπεινωμένος ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειά μας. Παντοῦ, ἄς εἴμαστε τρυφεροὶ καὶ ὑπομονετικοί, εὐγενικοὶ καὶ ἐξυπηρετικοὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Στὴν καθημερινή μας ζωὴ νὰ μὴν εἴμαστε τραχεῖς καὶ νὰ μὴν προκαλοῦμε σύγχυση καὶ προβλήματα στοὺς ἄλλους. Ὑπάρχει ἀρκετὴ λύπη μέσα στὸν κόσμο. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, ἄς εἶναι πηγὴ χαρᾶς καὶ εἰρήνης. Ἄς εἶναι ἓνα φῶς στὸν κόσμο, γιὰ νὰ μποροῦν ὅλοι νὰ βαδίζουν ἀσφαλέστερα, ὅταν μπαίνουν στὸν κύκλο τῆς ἐπιρροῆς του. Ἄς κρίνουμε τὴν πνευματικότητά μας ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά της στὸν κόσμο καὶ ἄς φροντίσουμε, ὥστε ὁ κόσμος νὰ μπορέσει νὰ γίνει ἀγνότερος, καλύτερος καὶ εὐτυχέστερος.

Γιατὶ βρισκόμαστε ἐδῶ, ἂν ὄχι γιὰ νὰ βοηθοῦμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, νὰ ἀγαπᾶμε ὁ ἓνας τὸν

ἄλλον, νὰ ἐμψυχώνουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον; Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ἓνας Σωτήρας τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ ἓνας ποὺ νὰ ἐμποδίζει τὴν ἐξέλιξη τῶν συνανθρώπων του γεμίζοντάς τους ἀπογοήτευση;

Προσέξτε, πῶς ἡ ἐπιρροή σας ἐπηρεάζει τοὺς ἄλλους. Προσέξτε πῶς οἱ λόγοι σας ἐπιηρεάζουν τὴ ζωὴ τους. Ἡ γλώσσα σας πρέπει νὰ εἶναι εὐγενικὴ, γεμάτη ἀγάπη. Καμμιὰ προσβολή, κουτσομπολιὸ ἢ σκληρότητα ἢ καχυποψία δὲν πρέπει νὰ μολύνει τὰ χεῖλη αὐτοῦ ποὺ ἀγωνίζεται νὰ γίνεи φορέας τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ δυσκολία βρίσκεται μέσα μας καὶ ὄχι ἔξω ἀπὸ μᾶς.

Ἐδῶ, μέσα στὴ ζωὴ μας καὶ μὲ τὴ διαγωγή μας πρέπει νὰ γίνεи ἡ πνευματικὴ ἐξέλιξη. Βοηθᾶτε τοὺς ἀδελφούς σας καὶ μὴν εἶστε σκληροὶ μαζί τους. Σηκῶστε τους ὅταν πέσουν καὶ μὴν ξεχνᾶτε, ἂν στέκεστε σήμερα, μπορεῖ καὶ σεῖς νὰ πέσετε αὔριο καὶ νὰ χρειάζεσθε τὴ βοήθεια κάποιου ἄλλου γιὰ νὰ σηκωθεῖτε.

Οἱ Γραφεῖς λέγουν ὅτι ἡ Καρδιά τῆς Θείας Ζωῆς εἶναι Ἄπειρη Συμπάθεια. Συμπάσχων, λοιπὸν, πρὸς τοὺς ἄλλους πρέπει νὰ εἶναι ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος. Ἄς δώσουμε κι ἐμεῖς στοὺς συνανθρώπους μας, στὸ φτωχό μας μέτρο, μὲ τὰ μικρὰ κύπελλα τῆς ἀγάπης μας, μιὰ σταγόνα ἀπὸ τὸν ὠκεανὸ τῆς

συμπάθειας, μέσα στὸν ὁποῖον εἶναι βαπτισμένο ὁλόκληρο τὸ σύμπαν. Ποτὲ δὲν θὰ κάνετε λάθος βοηθώντας τὸν ἀδελφὸ σας καὶ βάζοντας τὶς δικές σας ἀνάγκες ὕστερα ἀπὸ τὶς δικές του.

Αὐτὸ καὶ μόνον εἶναι ἀληθινὴ πνευματικότητα. Πνευματικότητα σημαίνει ἀναγνώριση τοῦ ἐνὸς Ἐαυτοῦ σὲ ὅλους. Ἡ ζωὴ τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἀλτρουϊστική. Πρέπει νὰ ζεῖ ταυτισμένος μὲ ὅ,τι ζεῖ καὶ κινεῖται. Δὲν ὑπάρχει «ἄλλο» σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ὅλοι εἴμαστε ἓνα. Καθένας εἶναι μιὰ ξεχωριστὴ μορφή, ἀλλὰ ἓνα πνεῦμα κινεῖται καὶ ζεῖ μέσα σὲ ὅλους.

Ἀποφασίστε σωστά, καὶ μὴν ἔχετε κανένα φόβο στὴν καρδιά σας. Μπορεῖ νὰ κάνετε λάθη, μπορεῖ νὰ πέσετε ξανά καὶ ξανά, ἀλλὰ σύντομα θὰ βρεθεῖτε στὸ δρόμο γιὰ τὴν αἰώνια εἰρήνη.

Ἄς ἀφοσιωθοῦμε στὴν Ὑπέρτατη Ἀγάπη. Ἄς ἀναγνωρίσουμε τὴν ἐνότητά μας μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἐχοντας ἀποφασίσει σωστά, παρὰ τὶς ἀδυναμίες καὶ τὰ σφάλματά μας, ὑπάρχει ἡ ὑπόσχεση τῆς ἰδίας τῆς Ἀλήθειας: ὅτι σύντομα θὰ μάθουμε τὸ Καθῆκον μας καὶ θὰ βαδίσουμε πρὸς τὴν Εἰρήνη.

ΜΕΤ. Παν. Παπασλιώτη

ΑἴΤΑ ΠΑΝΚ

ΤΑΑΡΑ

Ἡ Τάαρα, ἦτανε ἡ Θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑσθονῶν. Ὁ ναός της ἦτανε ἡ ἴδια ζωντανή φύση. Λάτρευαν τὴν Τάαρα στὰ ἱερὰ ἄλση τῶν ξέφωτων, ποὺ περιτριγυρίζονταν ἀπὸ βελανιδιές καὶ ἄλλα δέντρα. Σ' αὐτὸ ἔμοιαζαν μὲ τοὺς Δρυίδες μὲ τοὺς ὁποίους πιθανὸν νὰ συνδέονταν.

Στὸ ἱερὸ ἄλσος βρισκόταν μιά στρογγυλή πέτρα ποὺ συμβόλιζε τὸ αὐγὸ τοῦ σύμπαντος: Πάνω σ' αὐτὴ ἔκαιγε ἡ ἱερὴ φλόγα <γιουριτούλι>. Οἱ Τάργκετ τῆς Τάαρα —οἱ Σοφοί τῆς Τάαρα— ἦτανε διορατικοὶ καὶ ἐμπειροὶ στὴ χρῆση τῶν θεραπευτικῶν φυτῶν. Ἔβλεπαν ὅλη τὴ φύση γεμάτη ἀπὸ προστατευτικὰ πνεύματα. Κάθε ἄνθρωπος, κάθε δέντρο, κάθε πουλὶ ἢ ζῶο εἶχε τὸ πνεῦμα ποὺ τὸ προστάτευε.

Τάαρα σημαίνει ἡ ἀνατολὴ τοῦ πνεύματος καὶ μέσα ἀπὸ τὰ Χάρκας τῆς πνευματικῆς ἀνάπτυξης, τὴν ἄνοδο τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν μακαριότητα. Ὁ ἴδιος συμβολισμὸς διακρίνεται καὶ στὸ μῦθο τοῦ Ἀνθους τῆς Φτέρης, <Σοναγιαλόις> ποὺ βρίσκεται τὴν ἡμέρα τοῦ Γίασαν, στὶς 24 Ἰουνίου, τὴ νύχτα τοῦ

Μεσοκαλόκαιρου. Εἶναι ὅμοιος μὲ τὸ συμβολισμὸ τοῦ Λωτοῦ. Αὐτὸς ποὺ βρίσκει τὴ Σοναγιαλόις, βρίσκει τὴν εὐτυχία καὶ τὴ μεγαλύτερη γνώση καὶ καταλαμβάνει τὴ Φύση —τὰ πουλιά καὶ τὰ ζῶα, τὸν ψίθυρο τοῦ ἀνέμου ἀνάμεσα στὰ δέντρα.

Ἡ Θρησκεία τῆς Τάαρα περιλάμβανε ἐπίσης τὴν ἰδέα τῆς μετενσάρκωσης. Μετὰ τὴν ἐπίγεια ζωὴ τὸ πνεῦμα ζεῖ γιὰ λίγο στὴ Μανάλα ἢ Τουνέλα καὶ ἐκεῖ πεθαίνει γιὰ νὰ ξαναγεννηθεῖ στὴ γῆ.

Ὑπῆρχε ἀκόμη ἓνας ἀριθμὸς θεῶν ποὺ προσωποποιοῦσαν τοὺς νόμους τῆς φύσης. Ἡ Μητέρα Γῆ, ἦτανε ἱερή, ὅπως καὶ ὁ οὐρανὸς μὲ τὸν Ἐπουράνιο Πατέρα. Ὁ Βανεμιούιν, ἦτανε ὁ θεὸς τῆς μουσικῆς. Ὅταν ἔπαιζε τὴ λύρα του ἡ Φύση ἀφυπνιζόταν καὶ ἀρχίζει νὰ τραγουδάει καὶ ἡ καρδιά τῶν ἀνθρώπων εὐφραίνονταν.

Ὁ Κάλεβιπογκ, ἦτανε ὁ μυθικὸς βασιλιάς τῶν Ἑσθονῶν. Καθόταν σ' ἓνα λευκὸ ἄλογο, φυλάγοντας τὴν πύλη τῆς κόλασης γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Βεναίσα Ιζετάρκα, τοῦ Σοφοῦ, γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ βγεῖ ὁ διάβολος καὶ νὰ κυριέψει τὴ γῆ. Ἀλλὰ

πάνω απ' όλους αυτούς τους θεούς και ήρωες, ήτανε η Τάαρα, ο Μεγάλος Θεός του Μεγάλου Γνωστού "Αγνωστού, που έννοεῖται μόνο πνευματικά.

Ο δρόμος τῆς Τάαρα έναρμονίζεται με όλες τῆς θρησκείες και τις φιλοσοφίες, γιατί είναι μέρος τῆς φύσης και δὲν ἀποκόβεται ἀπὸ τίποτα. "Όλα τὰ ζωντανά —τὰ δέντρα, τὰ ἄνθη, ἡ χλόη, τὰ πουλιὰ και τὰ ζῶα—

τὰ μικρότερα πλάσματα μέχρι τὰ μεγαλύτερα ἄστρα μέσα στὸν ἀπέραντο κόσμος εἶναι ἱερά, γιατί ἡ Τάαρα πρέπει νὰ λέγεται ὅτι συμβολίζει τὴ θεία Ἀγάπη που ἀποκαλύπτεται στὴ Φύση και στὸ Σύμπαν.

Ἡ Ἀῖτα Πάνκ εἶναι Ἑσθονή, μέλος τῆς Θ.Ε. Ζεῖ στὴν Αὐστραλία.

Μετάφραση Σ.Χ.

Τὸ περιοδικὸ ἐλευθέρας σκέψεως

"ΙΛΙΣΟΣ"

Δραγατσανίου 6, Τηλ. 324.6837, ὥραι 9,30-12,30

πληρὴν Σαββάτου

Οἱ τόμοι 1956 - 1970 ἔχουν ἐξαντληθεῖ.

Ἔχουν ὅμως ἐκδοθῇ ἐπιλογαὶ περιεχομένων τόμων, ὡς ἐξῆς:

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1956 - 1958

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1959 - 1961

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τετραετίας 1962 - 1965

Ἐκαστος τόμος ἐπιλογῆς, δεμένος δρχ. 400

Τόμος ἐπιλογῆς πενταετίας 1966 - 1970 δεμένος δρχ. 500

» » » » » χαρτόδετος δρχ. 400

Οἱ τόμοι 1971 - 1976, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 250

Οἱ τόμοι 1977 - 1982, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 300

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1982 Δραχμὲς 400

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1983 Δραχμὲς 400

Ἑθελοντικῶς Δραχμὲς 500

Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀλληλογραφίας τοῦ ΙΛΙΣΟΥ (Μερικὲς ἀπαντήσεις σὲ φίλους μας)

21.1.61. Εἶναι πολὺ εὐκολώτερο νὰ διατυπώνη κανεὶς ἐρωτήσεις, παρὰ νὰ δίνη ἀπαντήσεις. Μὲ τὴ διατήρηση οἰκιακῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος βοηθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν του —τῶν ζώων— μὲ τὴν ἀγάπη του σ' αὐτὰ καὶ τὴν καλωσύνη ποὺ τοὺς δείχνει. Ὅρθως βεβαίως παρατηρεῖτε ὅτι γεννῶνται πολλὰ προβλήματα, δύσλυτα, ὅπως εἶναι ἡ διατήρηση πολλῶν νεογνῶν. Δύσκολο νὰ δώσῃ κανεὶς τὴν ὀρθὴ λύση. Κανεὶς δὲν εἶναι τέλειος, ἀλλὰ ὅση λιγώτερη σκληρότητα δείχνει, τόσο καλύτερο εἶναι. Καὶ ὅσα λιγώτερα πτώματα ζώων τρώγει, τόσο καλύτερο εἶναι <ιατρικῶς καὶ ἀποκρυφιστικῶς>. Ὅλη ἡ ζωὴ εἶναι ἡ πάλη γιὰ τὸ καλύτερο. Τὸ τέλειο θὰ ἔλθῃ ἀργότερα, μὲ τὸν καιρὸ του. Ἄς μὴ ἀποκρούωμε τὸ καλύτερο, ἐπεὶδὴ δὲν μπορούμε, πρὸς τὸ παρόν, νὰ φθάσωμε τὸ τέλειο.

5.2.61. Δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχωμε πολλὰς ἀπαιτήσεις ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ τότε δὲν θὰ δοκιμάζωμε ἀπογοητεύσεις. Ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας θὰ πρέπει νὰ ἔχωμε πολλὰς ἀπαιτήσεις.

4.6.61. Πῶς θὰ καλλιεργήσουμε ἀποτελεσματικὰ τὴν παγκόσμια ἀδελφότητα, ὅταν δὲν τὴν πραγματοποιοῦμε στὸν κύκλο μας; Ἡ ἐφαρμογὴ εἶναι τὸ σπουδαιότερο. Σ' ἓναν κόσμον τόσον διαποτισμένον ἀπὸ τὴ μισαλλοδοξία, καὶ ἡ ἀπλὴ διδασκαλία εἶναι καὶ αὕτῃ κατὶ, ποὺ δὲν πρέπει νὰ παραλείπεται.

4.6.61. Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὴν πτωματοφαγία δὲν εἶναι παρὰ μιὰ προϋπόθεση ποὺ πρέπει νὰ τὴν ἀκολουθήσουν πολλὰ ἄλλα, γιὰ νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος σ' ἓνα ὑψηλότερο πνευματικὸ ἐπίπεδο. Διαφωνῶ στὴ σκέψῃ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἄπειρο καλὸ καὶ τὸ ἄπειρο κακό. Θὰ ἔλεγα μᾶλλον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πέραν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

14.8.63. Ἐνδέχεται τὸ σύμπαν νὰ εἶναι ψευδαίσθησις. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐμεῖς μέσα σ' αὐτὴ τὴν ψευδαίσθησιν ζοῦμε καὶ ἀντλοῦμε τὴν ὑπαρξὴ μας. Ὅσα συμβαίνουν στὸ ὄνειρο εἶναι στὸ ὄνειρο πραγματικά. Μόλις ἀφυπνισθοῦμε, τότε διαλύονται.

25.1.65. Δὲν εἶναι Θεόσοφος ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ ἢ νὰ καταδυναστεύσῃ ἢ καὶ νὰ ἐπηρεάσῃ συνειδήσεις. Ἡ συνειδήσις εἶναι ἱερὴ καὶ πρέπει νὰ εἶναι πλήρως ἐλευθέρα νὰ διαμορφώνη τὸ περιεχόμενό της κατὰ τὴν κρίσιν της, χωρὶς οὐδένα ἐπηρεασμό.

20.9.65. Ὁ χρόνος μεταξύ δύο ἐνσαρκώσεων λένε ὅτι διαφέρει κατὰ περίπτωσιν. Γιὰ τοὺς ἀνεξέλικτους εἶναι βραχύτερος καὶ γιὰ τοὺς ἐξελιγμένους μακρύτερος, διότι περισσοτέρα εἶναι γι' αὐτοὺς ἡ πείρα ποὺ συγκεντρώθηκε, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀφομοιωθῇ. Συνεπῶς πρέπει νὰ τὸν ὑπολογίσουμε ἀπὸ 5 μέχρι 500 ἐτῶν. Ἡ συνάντηση προσφιλῶν υπάρξεων νομίζω ὅτι εἶναι πάντοτε ἐφικτή, ὀφειλομένη στὴ φαντασία ἐκάστου. Κάτι παρόμοιον μὲ τὸ ὄνειρον, κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ πάντα εἶναι ἐφικτὰ καὶ ζωντανά. Νομίζω ὅτι ἡ μεταξύ δύο ἐνσαρκώσεων ζωὴ εἶναι παρομοία τῆς ἐν ὄνειρῳ ζωῆς.

20.6.66. Στὴν «Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία» ἐκτίθενται οἱ Θεοσοφικὲς ἀπόψεις. Σημασία ἔχουν ὅσες ἔχουν ἀντίκτυπο στὴν πρακτικὴ ζωὴ. Συνεπῶς, εἴτε τοῦ Ἡλιακοῦ Λόγου, εἴτε τοῦ Κοσμικοῦ Λόγου, ἀκτίνες ἢ σταγόνες εἵμεθα, ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀδιάφορον. Οἱ ψυχὲς τῶν νεκρῶν νὰ ἔρχονται στοὺς πνευματιστικούς κύκλους, μὴ τὸ πιστεύετε καὶ διαβάστε τὴ γράφει ἡ Μπλαβάτσκι στὸ «Κλειδί τῆς Θεοσοφίας». Δὲν κατεβαίνουν τὰ φωτεινὰ πνεύματα στὴ γῆ. Ὁ καθαρὸς ἄνθρωπος μπορεῖ ν' ἀνέβῃ στὸν φωτεινὸ κόσμον τῶν πνευμάτων, εἴτε γιὰ πάντα, ἀπολυτρούμενος, εἴτε προσωρινῶς νὰ ἔξῃ ἐλλάμψεις.

9.6.68. Φρονῶ ὅτι ὁ φανατισμὸς εἶναι πάντοτε κακός. Ὅταν ὑπάρχῃ κατανόηση, δὲν χρειάζεται φανατισμός. Ὁ φανατισμὸς ὑπαγορεύει τὴ μισαλλοδοξία, τὴ μονομέρεια, τὴν ἀποκλειστικότητα. Ἐνῶ ἡ κατανόηση ἐπιβάλλει τὴν ἐπιείκεια, τὴν συνεργασία, τὴν ἀδελφικὴ διάθεση. Ὁ φανατισμὸς ὁδηγεῖ στὸν ἐγωϊσμό, ἐνῶ ἡ κατανόηση στὴ συνεργασία καὶ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς ὁλότητας.

28.7.68. Δὲν συμφωνῶ ὅτι τὰ σπουδαιότερα φιλοσοφικὰ πνεύματα ὑπῆρξαν ἐπιζήμια στὴν ἀνθρωπότητα ἢ ὅτι πλεῖστοι ἐκ τῶν φιλοσόφων δὲν ὑπῆρξαν πρωτοπόροι στὸν καιρὸ τους, ἴσως καὶ σὲ ὅλους τοὺς καιροὺς. Οὐτὲ «ἐξουσίασαν» οἱ φιλόσοφοι τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ πλεῖστοι ἔζησαν παράμερα. Συνεπῶς δὲν εἶναι οἱ φιλόσοφοι ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα πράγματι ἔγιναν ἀπὸ τοὺς ἐξουσιάζοντας, παρερμηνευτές, ἱεροεξεταστές, κλπ.

27.12.68. Τὸ ἐρώτημά σας εἶναι συνηθέστατο καὶ γίνεται ἀπὸ πολλούς. Ἀφοῦ ἡ ψυχὴ εἶναι σπινθήρας τῆς ἐνιαίας φλόγας, διατὶ ὑποβάλλεται στὴν διαδικασία τῆς δι' ἀλλεπαλλήλων ἐνσαρκώσεων ἐξελίξεως; Διατὶ τὸ «πνεῦμα-ψυχὴ» φυλακίζεται εἰς τὴν ὕλην, ὥστε διὰ τῆς ἐξελίξεως νὰ ἀπελευθερωθῇ; Εἶναι ὁ καθολικὸς Νόμος, ποὺ συμβολίζεται μὲ τὴν «πτῶση τῶν πρωτοπλάστων». Ἡ ἀπορία

διαλύεται εάν εννοήσωμε τὴν καθολικότητα τοῦ Νόμου τῆς περιοδικότητος, τοῦ Νόμου τῆς ἐπαναφορᾶς, τοῦ Νόμου τῆς ἐναλλαγῆς Ἀνεκδηλώτου καὶ Ἐκδηλώσεως, ἐκπνοῆς καὶ εἰσπνοῆς <Ὅρα καὶ σελ. 138 Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία>. Αὐτὴ εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ Σύμπαντος. Τὸ «διατί» ἀνήκει στὸν ἀνθρωπομορφικὸ κόσμον τῆς Ἐκδηλώσεως.

(Συνεχίζεται στὸ προσεχές τεῦχος)

ΑΙΔ. ΖΑΝΟΥ ΓΟΥΓΟΥΤΑ

Εἴμεθα Ὑπεύθυνοι

Τοὺς ψυχοπνευματικοὺς κραδασμοὺς τῶν ἐσωτερικῶν μας ἀνησυχιῶν μέ τὸ Θεολογικὸ Λεξιλόγιον τοὺς ὀνομάζομε «Ὑπερβατικότητες» ἢ φωνῇ τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς καλεῖ κοντά του.

Σύμφωνα μέ τὶς ψυχοβιολογικὲς μας καταβολές, ρίζες καὶ κλήσεις, ἐμεῖς πλάθουμε τὰ ἐρωτήματα καὶ τὶς ἀπαντήσεις των ποὺ ἐκφράζουν τὰ ἐπιθυμητά μας εἰς τὴν πνευματικὴν μας ποιότητα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τῶν τοιούτων μᾶς λυτρώνει ἀπὸ τὶς αὐταπάτες μας καὶ μέ τὸ φῶς τῆς ψυχολογίας μᾶς βοηθᾷ νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ μας σκοτάδι...

Τὸ φῶς ὁμῶς τῆς ΠΑΡΑΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ, ποὺ σκοπεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀνθρώπον πῶς νὰ ἐξηγῇ καὶ ὀρθῶς νὰ τιμονεύῃ

τὸν ἑαυτό του, θὰ πρέπει νὰ βρίσκεται μέσα στὰ θεῖα κηρύγματα μας, ὡς ἀποδοτικὴ βοήθεια στὸν ἀνθρώπον.

Μάλιστα σήμερον, ὅπου πολυὰ ἐχθροψυχικὰ κηρύγματα προσφέρουν τὶς ἀμφιβολίες τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ πολλαπλασιάζουν τὴν δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ προβληματίζεται πῶς νὰ συνεχίσῃ τὴν πορεία τῆς ζωῆς του. Γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ τοῦ δίδουμε κάθε βοήθεια καὶ ἀγάπη ὡς τροφή τῆς ψυχῆς του.

Ὡς χριστιανοὶ πρέπει νὰ πιστεύωμε ὅτι γιὰ τὴν δυστυχία τῶν γύρω μας εἴμεθα ὑπεύθυνοι, ἂν δὲν τοὺς δίδομε τὴν δέουσα ἀγάπην, ποὺ εἶναι τὸ κύριον νόημα τοῦ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ (Τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι)

Μετά τῆς συνήθους σεμνότητος ἑορτάσθη καὶ ἐφέτος ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Θεοσ. Ἑταιρίας τὴν 12 Μαΐου (ἀντὶ στὶς 8 λόγῳ τοῦ Πάσχα), ἡ ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ. Τὰ μέλη προσεκόμισαν, ὡς συνήθως, ὀλίγα ἄνθη εἰς μνήμην τῆς Ε.Π. Μπλαβάσκυ. Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Πρόεδρος τῆς Θ. Ἑτ. ἐν Ἑλλάδι ἀδ. Κωστῆς Μελισσαρόπουλος, ὁ ὁποῖος ἀνέγνωσε τὴν ὁμιλίαν τὴν ὁποία ἔκαμε κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ πρὶν ἀπὸ 30 χρόνια, στὶς 8 Μαΐου 1953 καὶ ἡ ὁποία εἶχε δημοσιευθεῖ στὸ Β' τεῦχος τοῦ ΙΛΙΣΟΥ σελ. 123 τοῦ 1956. Τὴν ἀναδημοσιεύουμε ἐν συνεχείᾳ.

Ἀκολούθως ἐμίλησε ἡ ἀδ. Ἑλισάβετ Λουδάρου, εἰποῦσα μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ὁ Franz Hartmann, στενὸς συνεργάτης τῆς Ε.Π. Μπλαβάσκυ γράφει μετὰ τὸν θάνατό της εἰς ἓνα ἀγγλικὸ περιοδικό, ὅτι ἡ Μπλαβάσκυ δὲν ὑπῆρξε οὔτε μιά ἀγία, ὅπως τὴν παριστάνει μιά μερίδα ἐρευνητῶν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἓνα δαιμόνιο, ὅπως θέλουν νὰ τὴν ἐμφανίσουν οἱ ἀντίπαλοί της. Ἦταν μιά πολὺ ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ μὲ ὠραῖες χαρακτηριστικὰς ἰδιότητες. Ἡ διδασκαλία της, καθαρῶς ἐσωτερικὴ, ἦταν

τὴν περίοδο ἐκείνη ἓνας ἀπηγορευμένος καρπὸς διὰ τοὺς ψευτομυημένους καὶ βιαστικούς. Τὰ ὅσα ἔγραψε τῆς τὰ ἐδίδαξε ἢ μετέδωσε ἓνα ἀνώτερο πνεῦμα. Ἐάν αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἦταν τὸ ἀνώτερο ἐγὼ της ἢ κάποιος μύστης τοῦ Θιβέτ δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἰσχυρισθοῦμε μὲ βεβαίότητα. Ἡ ἰδία ἡ Μπλαβάσκυ λέγει ὅτι ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ τὰ γραπτὰ της τῆς ὑπηγορεύθη σὲ ἐγρήγορση, δηλαδὴ ἐνῶ βρισκόταν σὲ μιά κατάσταση μεταξὺ ὀνείρου καὶ πραγματικότητος. Μᾶς ἄφησε κληρονομιά ἓνα τεράστιο θησαυρὸ γνώσεων, ἡ μελέτη τοῦ ὁποίου θὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀναζήτηση τῆς ἀληθείας.

Κατόπιν ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἀδ. Κυρ. Ἀντωνίου εἰπὼν, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τῆς Ε.Π. Μπλαβάσκυ δὲν εἶναι μόνο μιά ἑορτὴ μνημοσύνου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μιά εὐκαιρία διὰ μιά κοινὴ συνάντηση τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Θεοσόφων, χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως, φύλου, τάξεως ἢ χρώματος. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς προσεγγίσεως, ποὺ γίνεται σὲ παγκόσμια κλίμακα, εἶναι νὰ διατρανώσουμε, διὰ μιά ἀκόμη φορά, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη μας εἰς τὸ πνευματικὸ

Ιδεῶδες τῆς Θεοσοφίας. Ἕνας ἐκ τῶν σκοπῶν ποὺ ἐτέθησαν μὲ τὴν Ἰδρυση τῆς Θεοσ. Ἐταιρίας εἶναι «ἡ ἔρευνα τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου». Δὲν ἐπιδιώκω νὰ σᾶς ἐνθαρύνω εἰς ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν ἀποκρῦφων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ νὰ σᾶς καταστήσω προσεκτικούς, διότι, καθὼς νομίζω, ἡ ἐπιπόλαια ἀπασχόλησις τοῦ ἀνθρώπου μὲ αὐτὲς ἐγκυμονεῖ κινδύνους διὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ. Ἄς ἔχουμε ὁδηγὸ τὴν θεὰ Ἄρτεμιν καὶ ἀφετηρίαν τὸν ἑξαγνισμό, διὰ νὰ δυνηθοῦμε μιὰ ἡμέρα νὰ εἰσέλθουμε εἰς τὸ βασίλειό τοῦ φωτός.

Ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἀδ. Χρισ. Καμαρωτάκης, ἀναγνώσας μιὰ μικρὴ ὁμιλία τοῦ ἀδ. Γεωργίου Σιβρῆ, ἀπουσιάζοντος στὸ ἐξωτερικόν. Ὁ ὁμιλητὴς ἐν ἀρχῇ ἀνέφερε ὀλίγα περὶ τῶν συμβόλων καὶ ὑπεστήριξε ὅτι κρύβουν ὑψηλὲς ὑπερβατικὲς ἀλήθειες, ποὺ συνδέονται μὲ τὴ Θεότητα καὶ τὴν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο ὀφείλουμε νὰ διαλογιζόμεθα ἐπὶ αὐτῶν, ἐάν θέλουμε νὰ διεισδύσουμε εἰς τὸ βαθύτερο νόημά τους καὶ συλλάβουμε τὸ ἐσωτερικὸ τους περιεχόμενο. Ἕνας ἀρχαῖος διδάσκαλος εἶπε: «Διὰ τῶν συμβόλων, πρὸς τὸ φῶς». Ἡ Ε.Π. Μπλαβάσκυ, τῆς ὁποίας τὴν μνήμην τιμοῦμε σήμερα, δὲν

συνέδεσε τυχαίως τὸ Λευκὸ Λωτὸ μὲ τὴν ἐπέτειο τοῦ θανάτου της. Θέλησε νὰ παρομοιάσει τὴν πορεία τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ μὲ τὴν πορεία τῆς ψυχῆς, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴ λάσπη πρὸς τὸ φῶς καὶ μᾶς δείχνει τὴν ἐσωτερικὴ ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ λωτὸς εἶναι τὸ ἱερὸ φυτό τοῦ Μπράχμα, σύμβολο τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως. Ἐπίσης εἶναι σύμβολο τοῦ Θεοῦ Νεφέρτεμ, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ Ρᾶ τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ μυούμενος εἰς τὰ Μυστήρια παρουσιάζεται λέγων. «Ἀνίσταμαι ὡς Νεφέρτεμ, ποὺ εἶναι ὁ Λωτὸς». Στὸ Φῶς τῆς Ἀσίας ἀναφέρεται ὅτι ἓνας σοφός, ποὺ ἐπεσκέφθη τὸν Βούδδα βρέφος, εἶπε «Ἕνας οὐράνιος Λωτὸς ἀνθίζει, ἓνας Λωτὸς ποὺ σὰν τὸν ἥλιο φωτίζει μὲ γνώση καὶ θερμαίνει μὲ ἀγάπη τοὺς ἀνθρώπους».

Ἀκολουθῶς ἡ ἀδ. Καλυψὼ Παναγιώτου εἶπε ὅτι στίς δύσκολες μέρες ποὺ διέρχεται ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ φόβο ἐνὸς ὁλοκληρωτικοῦ πολέμου, τὸ πνεῦμα τῆς ἀδελφότητος ὡς ἐνώση τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔθνη εἰς μίαν οἰκογένειαν. Ἄς ἐπωμισθοῦμε τὸ βαρὺ αὐτὸ καθήκον καὶ ἄς γίνουμε τὸ παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

Κατόπιν ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Ἀντιπρόεδρος Πολ. Ἀντζακας, ὁ ὁποῖος ἀνέγνωσε ἕνα ἀπόσπασμα τοῦ Κρισναμούρτι σχετικὰ μὲ τὸ Διαλογισμό.

Τέλος ἡ ώραία αὐτὴ ἑορτὴ
ἔκλεισε μὲ ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ

τῇ Μπαγκαβάδ Γκितά, ποὺ ἀνέ-
γνωσε ἡ ἀδ. Ἄντα Μπρούμη.

Χρ. Καμ.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ ἄνθος τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ

Τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ εἶναι ἕ-
να ωραιότατο ἐξωτικὸ ἄνθος,
μὲ πολλαπλοῦν συμβολισμόν,
ποὺ χρησιμοποιοῦνταν εὐρύτα-
τα, τόσο ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς σὲ
θρησκευτικὰ παραστάσεις καὶ
τελετές, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρ-
χαίους Αἰγυπτίους.

Ὁ Λωτὸς εἶναι ἓνα φυτὸν
ὑδροχαρές. Φύεται ἀφθόνως
στὶς ὄχθες τοῦ Γάγγη, ἀπὸ τοῦ
ὁποῦ λέγεται ὅτι μετεφέρθη
κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τοὺς
Αἰγυπτίους ἱερεῖς στὶς ὄχθες
τοῦ Νείλου. Ἱεροὶ οἱ ποταμοί,
ἱερὸν καὶ τὸ φυτόν. Εἰς τοὺς
ἀρχαίους Αἰγυπτίους τὸ ἄνθος
τοῦ Λωτοῦ αποτελοῦσε σύμβο-
λον τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου,
σύμβολον τῆς γονιμότητος καὶ
τῆς εὐκαρπίας, σύμβολον τῆς
αἰωνίας νεότητος, ἀκόμη δὲ καὶ
σύμβολον τῆς Μετενσαρκώ-
σεως. Εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς Ἰσι-
δος καὶ τοῦ Ὀσίριδος ἐχρησι-
μοποιεῖτο εὐρύτατα, καθὼς καὶ
σὲ ἔργα Αἰγυπτιακῆς τέχνης, σὲ
διακοσμήσεις Ναῶν, κιονοκρά-
νων, τοιχογραφιῶν, ἀντικειμέ-

νων τέχνης καὶ ἰδίως κοσμημά-
των ἐκ χρυσοῦ. Εἰς τὰς ἰνδίας
κοσμεῖ τὰς παγόδας καὶ τὰ
ἀγάλματα τῶν θεῶν. Οἱ ἰνδικοὶ
θεοὶ παρίσταται κατὰ τὴν γέν-
νησίν τους ξαπλωμένοι ἐπάνω
σὲ ἄνθος λωτοῦ. Εἶναι, λοιπόν,
τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ συνυφα-
σμένον μὲ τὴν ζωὴν τῶν θεῶν.

Ἐὰν ἀναζητήσωμεν φιλοσο-
φικώτερους συμβολισμούς, θὰ
ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς ἱεράς Βέ-
δας, τὸ πανάρχαιον ἱερὸν βι-
βλίον τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν
Βραχμάνων, ὅπου ἀναγράφεται:

«Ὅπως τὸ ἄνθος τοῦ Λω-
τοῦ, τοῦ ὁποῦ οἱ ρίζες εἶναι
βυθισμένες στὴ λάσπη, ἀνοίγει
τὰ πέταλά του στὸν ἥλιο, ἔτσι
καὶ ἡ θεία ψυχὴ, φυλακισμένη
στὶς ὑλικὰς μορφάς, ὑψώνεται
πρὸς τὸ φῶς τῆς ὑπέρτατης Σο-
φίας».

Ἄς χρησιμοποιήσωμε τὸ
συμβολισμὸ τοῦ Λωτοῦ γιὰ νὰ
προσγειωθοῦμε. Καὶ εἶναι πάν-
τα καλὸ νὰ πατάη κανεὶς στε-
ρεὰ πάνω στὴ γῆ.

Μέσα στὴ Θεοσοφικῇ Ἑταί-

ρία ἀκοῦμε τὰ ωραιότερα πράγματα γιὰ τὸν κόσμον τοῦ καθαροῦ αἰθέρος, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἥλιος λάμπει καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος, καὶ ὅπου τὰ ἄνθη τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ ἀνοίγουν πασίχαρα τὰ πέταλά τους στὶς χρυσαχτίδες του.

Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅμως καὶ ἃς μὴ περιφρονοῦμε τὴ λάσπη, μέσα στὴν ὁποία βυθίζονται οἱ ρίζες μας. Τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ μπορεῖ νὰ ἀνθίσει ἢ νὰ μὴν ἀνθίσει ἀκόμη, ἀλλὰ οἱ ρίζες εἶναι πάντα βυθισμένες στὴ λάσπη. Δὲν πρέπει νὰ περιφρονοῦμε τὴ λάσπη, δὲν πρέπει νὰ περιφρονοῦμε τοὺς σπόρους ποὺ δὲν πέταξαν ἀκόμη βλαστούς, ποὺ δὲν ἀνθισαν ἀκόμη λουλούδι.

Στὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία δὲν ὑπάρχουν ἅγιοι. Μακάρι νὰ ὑπῆρχαν. Ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι δὲν ὑπάρχουν ὅπως δὲν ὑπάρχουν πουθενά. Ὑπάρχουν ὅμως ἄνθρωποι μὲ καλὴ θέληση. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀσήμαντο. Δὲν ἀπέβαλαν ἀκόμη τὰ πάθη τους, ὅσοι ἔρχονται στὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, ἀλλὰ μερικοὶ τὰ περιώρισαν. Δὲν ἐκυριάρχησαν ἀκόμη ἐπάνω στὸν κατώτερον ἑαυτὸ τους τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ μερικὰ τὸν ἐχαλιναγώγησαν κάπως, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ.

Τὰ ἄλματα στὴν ἐξέλιξη δὲν εἶναι εὐκόλα, ἴσως οὔτε καὶ δυνατά. Ἄς μὴν εἴμαστε ἀνυπόμονοι. Καὶ πρὸ παντὸς ἃς μὴν εἴ-

μαστε ἀνυπόμονοι γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἄς γίνουμε αὐστηρότεροι γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀλλ' ἐπιεικέστεροι γιὰ τοὺς ἄλλους.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν γίνονται ἄγγελοι ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη. Χρειάζεται μακρὰ καὶ συνεχῆς προσπάθεια. Τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ δὲν ἀνθίζει ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη. Χρειάζεται νὰ τρέξουν πολλὰ νερά στὸν Ἱερὸ Γάγγη, ὡς που νὰ ἀνθίσῃ ὁ Λωτός. Ἀλλὰ θ' ἀνθίσῃ, κί' αὐτὸ εἶναι βέβαιον. Καὶ εἶναι παρηγορητικόν. Καὶ εἶναι μία δυνατὴ ἐλπίδα.

Ἄς μὴ μᾶς ἀπελπίζουν οἱ ἀτέλειες, ἃς μὴ μᾶς ἀπογοητεύουν οἱ γήινες προσκολλήσεις. Οἱ ρίζες τοῦ Λωτοῦ εἶναι βυθισμένες στὴ λάσπη. Ἄς τὸ δοῦμε σὰν ψυχραῖμοι παρατηρηταὶ καὶ ἃς τὸ διαπιστώσουμε. Εἶναι μία πραγματικότης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν μπορούμε νὰ ἀποχωρισθοῦμε. Ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης πραγματικότης ἡ δυνατότης νὰ ἀνθίσῃ μέσα μας ὁ Λωτός. Μία μέρα θὰ ἀνθίσῃ. Καὶ ἡ ἡμέρα αὕτὴ εἶναι στὸ χέρι μας νὰ εἶναι κοντινὴ.

Δὲν πρόκειται νὰ γίνουμε ἀμέσως τέλειοι. Ἄς ἀρχίσουμε ὅμως ἤρεμα νὰ γινώμαστε διαρκῶς καλύτεροι ἀπὸ ὅ,τι εἴμαστε. Εἶναι καὶ αὐτὸ κάτι, καὶ πρὸ παντὸς μιὰ καλὴ ἀρχή. Δὲν πρόκειται ν' ἀποβάλουμε μὲ μιᾶς κάθε ἐλάττωμα τοῦ παρελθόντος. Ἄς ἀρχίσουμε ὅμως μὲ τὸ νὰ βλέπουμε τὰ ἐλαττώματά

μας, καὶ τότε θὰ θελήσουμε νὰ τὰ διορθώσουμε. Δὲν πρόκειται π.χ. νὰ μὴν ὀργισθοῦμε ποτὲ πιά, γιατί τὸ ξέρουμε ὅτι κάθε ὀργὴ εἶναι ἀδικοιολόγητη. Ἄλλ' ἄς προσπαθήσουμε νὰ ὀργιζόμαστε ὅσο τὸ δυνατόν σπανιώτερα. Καὶ ἄς μὴ κρατᾶμε κακία. Πρὸ παντὸς αὐτό. Νὰ μὴ κρατᾶμε κακία. Νὰ μὴν εἴμαστε μνησικάκοι, νὰ μὴ ζηλοτυποῦμε τοὺς ἄλλους, νὰ μὴ ζηλοτυποῦμε τὴν εὐτυχία τῶν ἄλλων. Νὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ μοιραστοῦμε μαζί τους τὶς χαρὲς μας καὶ τὶς λύπες τους, τὴν κατανόησή μας καὶ τὴν ἀγνοιά τους, τὴ δραστηριότητά μας καὶ τὴ ραθυμία τους, τὴν πίστη μας καὶ τὶς ἀμφιβολίες τους, τὴν

ἀγάπη μας καὶ τὴν ἀδιαφορία τους. Καὶ τότε τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ θὰ ἀνθίση.

Δὲν πειράζει ἂν οἱ ρίζες μας εἶναι βυθισμένες στὴ λάσπη. Ἔως τὰ χθὲς εἴμαστε ὁλόκληροι βυθισμένοι μέσα σ' αὐτήν. Καὶ τώρα τὸ στέλεχος ὑψώθηκε πάνω ἀπὸ τὴν λάσπη...

Ἄς μὴν περιφρονοῦμε τὴ λάσπη. Ἄς καλλιεργήσουμε ὁμῶς τοὺς χυμοὺς ποὺ θὰ κάμουν ν' ἀνθίση μέσα στὴν ψυχὴ μας τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ, τὸ ἄνθος τοῦ Λευκοῦ λωτοῦ, ποὺ θ' ἀνοίξη τὰ πέταλά του στὸν ἥλιο, ἔτσι ὅπως ἡ θεία ψυχὴ ὑψώνεται πρὸς τὸ φῶς τῆς ὑπέρτατης Σοφίας.

ΒΑΣ. Γ. ΚΟΥΡΙΑ

Καθηγητού Πανεπιστημίου

Τὰ «Πνευματικά» Ἀρμελάκια

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ι. Κανδήλη («Καθημερινή», 5.4.83) στὴν ὁποία μὲ ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον τονίζει τὴν ἀνάγκη νὰ διασωθοῦν τὰ Ἀρμελάκια, θὰ ἤθελα νὰ συνηγορήσω κι ἐγὼ προσθέτοντας μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ πνευματικὸ πλαίσιο, στὸ ὁποῖον ἀνεπτύχθησαν, στὰ χρόνια ἐκεῖνα, οἱ πολιτιστικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθήκες μὲ τὴν ἴδρυση τῆς «Κοινῆς Συντροφικῆς», τῆς Δημοκρατικῆς αὐτῆς συντεχνίας μὲ βάση τὴν πρωτότυπη συνεταιριστικὴ ἰδέα.

Ὅλοι οἱ πνευματικὰ καλλιεργημένοι Ἕλληνες, πὺ ἐγραψαν ἐνδιαφέροντα καὶ ἀξιοπρόσεκτα ἄρθρα γιὰ τὴν κωμόπολη, τὰ τελευταῖα χρόνια ἢ καὶ πρόσφατα, ἀρκοῦνται συνήθως νὰ τονίζουν — καὶ πολὺ δικαίως — τὰ σημαντικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Συνεταιρισμοῦ, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὰ καλλιτεχνήματα τῶν Ἀρχοντικῶν καὶ πρὸ παντὸς ἐκεῖ-

νων τοῦ Σφάρτς, καθὼς καὶ τὶς φυσικὲς καλλονές τῆς περιοχῆς. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεῖα ἐπὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, γνωστὰ στοὺς πολλούς, πὺ πολλὲς φορές ὅμως παραλείπονται καὶ τὰ ὁποία ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ τὰ ὑπενθυμίσω. Στοιχεῖα πὺ ἀποδεικνύουν ἀκόμη μιὰ φορά τὴν ξεχωριστὴ θέση πὺ εἶχε ἡ βιοτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ αὐτὴ κυψέλη ἐν μέσῳ τῆς τουρκοκρατούμενης Θεσσαλίας.

Ἡ περίφημη Σχολὴ «Ἑλληνομουσεῖον», πὺ ἐγαλούχησε πολλοὺς νέους μὲ τὰ ἐθνικὰ καὶ χριστιανικὰ ἰδεώδη, εἶχεν ἤδη ἰδρυθεῖ τὸ 1749, δηλ. 31 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ τοῦ Συνεταιρισμοῦ. Στὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς ἐδίδαξαν λόγιοι καὶ σοφοὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, οἱ ὁποῖοι ἀργότερα συνέβαλαν σοβαρὰ στὴν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα. Ἀναφέρω τὸν Ἀνθίμο Γαζῆ, τὸν ὁποῖον βοήθησαν οἰκο-

νομικά οί Ἀμπελακιῶτες γιά τήν ἔκδοση τοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸν Εὐγένιο Βούλγαρη, τὸν ἱστορικὸν Κ. Κούμαν, τὸν Γρηγ. Κωνσταντῶν, τὸν ἱατροφιλόσοφον Σπύρον Ἀσάνην, τὸν Ἰωνᾶν Σερμιώτην κ.α. Ὁ Ρήγας Φεραῖος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἑλληνομουσείου, τὸ ὁποῖον ἀργότερα, τὸ 1870, διαδέχθηκε ἡ περίφημη Μανιάρειος Σχολή, ἡ ὁποία μὲ σχετικὴ ὑποβάθμιση ὑπάρχει καὶ σήμερα.

Ἡ κωμόπολη ἦταν ἔδρα ἐπισκοπῆς μὲ προκαθήμενον τὸν ἐπίσκοπον Διονύσιον. Οἱ τοιχογραφίες τοῦ Βυζαντινοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εἶναι ἐξαιρετικές. Στούς ξένους περιηγητὲς ποὺ εἶχαν ἐπισκεφθῇ τ' Ἀμπελάκια ἔκαμνε μεγάλη ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι περίπου 200 Ἀμπελακιῶτες, νέοι πρὸ παντός, μιλοῦσαν ξένες γλώσσες, ἰδίως Γερμανικὰ καὶ διεκρίνοντο γιά τὴν πνευματικὴ των καλλιέργεια.

Μιά ἄλλη ἀπόδειξη τῆς ὑψηλῆς στάθμης τοῦ πολιτιστικοῦ

καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἐνῶ στὶς περισσότερες περιοχὲς τῆς τουρκοκρατούμενης Ἑλλάδος οἱ γιατροὶ στὴν μεγάλη πλειονότητα ἦσαν ἐμπειρικοὶ καὶ ὄχι σπάνια ἀγύρτες, στὴν κωμόπολη ἐξήσκησαν, στὰ 34 χρόνια τῆς ἀκμῆς (1780-1814) 11 ἐπιστήμονες γιατροί, ἀναλογία δηλ. ἐξαιρετικὰ μεγάλη γιά τοὺς 5.000-6.000 κατοίκους. Θὰ ἔπρεπε ἰδιαίτερα νὰ τονισθῇ ὅτι ὅλοι εἶχαν σπουδάσει στὴ Βιέννη, τὴν Πάδοβα, τὴν Ἰένα, εἶχαν δὲ οἱ περισσότεροι καὶ δίπλωμα φιλοσοφίας ἢ φυσικῆς ἢ μαθητικῶν ἢ Θεολογίας. Εἶναι γνωστὰ τὰ ὀνόματα καὶ οἱ βιογραφίες τῶν Λεονάρδου, Κάβρα, Ἀσάνη, Εὐθυμιάδη, Δροσινοῦ, Σακελλαρίου, Περίνη κτλ. Ὁ Δρόσος Μανσόλας ἀργότερα, τὸ 1836, διετέλεσε ὑπουργὸς Ἑσωτερικῶν. Ἔτσι πολλοὶ εἶναι οἱ λόγοι ποὺ ἐπιβάλλουν νὰ βοηθήση σοβαρὰ ἡ πολιτεία γιά νὰ διασωθῇ ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὴν ἄλλοτε εὐτυχισμένη κωμόπολη.

Καθημερινὴ 17/4/83

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

‘Ο Κομήτης

(Θέατρο ‘Ιδεῶν)

**Α΄ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
1949-1950**

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΟΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΙΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
1949-1950**

«‘Αληθινὰ ὠραῖο ἔργο. Ἐμπνέει θάρρος, ὑπερηφάνεια, ἐλπίδα καὶ γαλήνη. Γραμμένο περίφημα, ἀπλᾶ, σοφά, ἀπὸ πεπειραμένο συγγραφέα, σὲ ὠραία γλῶσσα, χωρὶς ὑπερβολές καὶ ἀκαλαισθησίεις. Καθ’ αὐτὸ θεατρικὴν κατασκευὴν δὲν ἔχει. Εἶναι ζήτημα ἂν στέκεται στὴ σκηνή. Καὶ ὅμως ἔχω τὴν ἰδέα πὼς ἂν τὸ ἐβλεπαν ἄνθρωποι, προΐδεασμένοι, καθηγμένοι, ἀποφασισμένοι νὰ ἰδοῦν, «θέατρο ἰδεῶν καὶ χαρακτήρων» καὶ εἶναι πράγματι τέτοιο «‘Ο Κομήτης», θὰ εἶχαν μεγάλη ἀπόλαυσι καὶ ὠφέλεια. Καὶ συγκίνησι ἄραγε; Γιατὶ ὄχι; Ἐγὼ τοῦλάχιστον, διαβάζοντας τὸ ἔργο, σὲ πολλὰ σημεῖα αἰσθάνθηκα τὰ μάτια μου ὑγρά. Δὲν μὲ συγκινοῦσαν βέβαια «δραματικὲς σκηνές», ὅπως σὲ ἄλλα ἔργα, ἀκόμη καὶ κατώτερα. Μὲ συγκίνησε ἡ Τέχνη. Καὶ αὕτη δίνει πάντοτε τὴ γνησιότερη συγκίνησι. Φθάνει νὰ ὑπάρχει. Καὶ ἀσφαλῶς στὸν «Κομήτη» ὑπάρχει. ‘Ο συγγραφεὺς εἶναι καὶ φιλόσοφος καὶ ποιητής, ἀλλὰ προπάντων τεχνίτης».

‘Ο Κομήτης

Θέατρο ιδεών και χαρακτήρων

Σημείωμα: Ζοῦμε σὲ μιὰ δύσκολη ἐποχή, μὲ βαθειὰ χαραγμένα τὰ ἴχνη τοῦ πολέμου, ἐνῶ ὁ φόβος τοῦ θανάτου περιπλανᾶται ἀκόμη τριγύρω μας. Ἄς μὴ διστάζουμε ν’ ἀντιμετωπίζουμε λογικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ φόβου τοῦ θανάτου.

Πρόσωπα τοῦ ἔργου

‘Ο ἀφηγητῆς

Φίλιππος, ἐτῶν 30-35.

Τζούλια, ἐτῶν 25-30.

Ἀγισίλαος, εἰσοδηματίας, ἐτῶν 55-60.

Εὐτέρπη, γυναίκα του, ἐτῶν 50-55.

Λίζα, κόρη τους, ἐτῶν 20-25.

‘Ο καθηγητῆς, ἐτῶν 45-50.

Τάκης, ἐτῶν 40-45.

Κρίτων, ἐτῶν 20-25.

Λέανδρος, ἐτῶν 25-30.

Σόνια, ἐτῶν 25-30.

Μπάρμπα Λάζαρος, ξενοδόχος, ἐτῶν 50-55.

‘Ο γέρο Φιλόσοφος, ἐτῶν 60-65.

Κυρ-Παντελής, ἐτῶν 40-45.

Γυναῖκες τοῦ λαοῦ. Γερμανοὶ τῆς Γκεστάπο.

ΠΡΑΞΗ Α΄

(Ἀγισίλαος, Καθηγητῆς, Κρίτων)

Αὐγούστος 1939. Πρωινό, στὸ χῶλ μιᾶς ἀπλῆς καλοκαιρινῆς πανσιόν, πάνω σ’ ἓνα ἑλληνικὸ βουνό χωρὶς τακτικὴ συγκοινωνία.

Ο Ἀφηγητῆς. (Πρὶν ἀνοίξει ἡ αὐλαία): Ζοῦμε σὲ μιὰ δύσκολη ἐποχή, μὲ βαθειὰ χαραγμένα τὰ ἴχνη τοῦ πολέμου, ἐνῶ ὁ φόβος τοῦ θανάτου περιπλανᾶται ἀκόμη τριγύρω μας. Ἄς μὴ διστάζουμε ν’ ἀντιμετωπίζουμε λογικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ φόβου τοῦ θανάτου. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1939, τὸ τελευταῖο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, φάνηκε στὸν οὐρανὸ ἓνας κομήτης...

Σκηνή 1

(Ήγησίλαος, Καθηγητής, Τάκης, Κρίτων, Μπάρμπα-Λάζαρος)

Ήγησίλαος: Τί τὰ θέλετε, φίλοι μου, ἡ ἀληθινὴ ζωὴ εἶναι νὰ διαμένει κανεὶς στὴν ἐξοχή.

Καθηγητής: Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἀγαπητέ. Ἡ ἐπίδραση αὐτῆς τῆς ἡρεμίας, αὐτῆς τῆς γαλήνης, πάνω στοῦ ἀνθρώπινο πνεῦμα καὶ γενικά στοὺν ὄργανισμό εἶναι ἀνεκτίμητη.

Κρίτων: Αὐτὰ εἶναι καλὰ νὰ τὰ λέτε σεῖς, κύριε Ήγησίλαε, ποὺ ἔχετε ὅλα τὰ μέσα νὰ ζεῖτε ὅπως θέλετε καὶ στὴν ἐξοχή καὶ στὴν πόλη. Κι' ἐσεῖς, κύριε Καθηγητά, ποὺ εἶστε ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ἕνας ὅμως ποὺ ἔχει ἄλλα ὄνειρα, ποὺ θέλει νὰ δράσει, νὰ ζήσει ἔντονα καὶ νὰ ἐπιτύχει κάτι μεγάλο στὴ ζωὴ του, ὅταν μένει στὴν ἐρημία εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ καταδικασμένος σ' ἐξορία.

Καθηγητής: Τί λές, νέε μου; Νὰ δράσει, νὰ ζήσει ἔντονα, νὰ ἐπιτύχει κάτι μεγάλο στὴ ζωὴ του..., μὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ τί θεωρεῖ κανεὶς δράση κι' ἐπιτυχία.

Τάκης: Ἐπιτυχία εἶναι νὰ μπορεῖς νᾶχεις — χωρὶς βέβαια νὰ δουλεύεις — ἓνα μικρὸ σίγουρο εἰσόδημα καὶ μιά καλόβολη καὶ διασκεδαστικὴ φιλεναδίτσα. Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι ἀνοησίες τῆς πρώτης νεότητος. (Ὁ Κρίτων τὸν κοιτᾷ κουνώντας ἀποδοκιμαστικά τὸ κεφάλι).

Καθηγητής: Δέν συμφωνῶ καθόλου. Δέν ἐπιθυμῶ νὰ περιορίσω τὴ δράση. Οὔτε δέχομαι ἓνα τόσο εὐτελές ἰδανικό. Ἀλλὰ ἡ δράση ἔχει πολλοὺς τομεῖς. Καθένας τὴν ἐπιτυχία τὴν ἀντιλαμβάνεται κατὰ τὸν δικὸ του τρόπο.

Κρίτων: Ἐπιτυχία εἶναι ν' ἀναδειχτεῖς γρήγορα καὶ νὰ γίνεις ἑνδοξος.

Τάκης: Κουραφέξαλα!

Ήγησίλαος: Ἐπιτυχία εἶναι νὰ ζεῖς καλὰ, μέσα στὰ πλαίσια πάντοτε τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν νόμων.

Τάκης: Ἐσὺ τί λές μπάρμπα Λάζαρε; Τί εἶναι ἐπιτυχία;

Μπάρμπα Λάζαρος: Ἐπιτυχία εἶναι νὰ κερδίζεις παράδες. Ὅταν κερδίζεις πολλά, ἔχεις ἐπιτυχία πρώτης. Ὅταν δέν κερδίζεις, ξοφλᾷς καὶ σέ παίρνει ὁ διάβολος. Μὰ νὰ μὲ συμπαθᾶτε ἂν δέν τὰ λέω καλὰ.

Ήγησίλαος: Τὰ λές θαυμάσια. Κι' ἔχεις ἐπιτυχία πρώτης, γιατί ἐσὺ εἶσαι ὁ μόνος ἐδῶ πάνω ποὺ κερδίζεις, ἐνῶ ἐμεῖς πληρώνουμε.

Μπάρμπα Λάζαρος: "Α! ὄχι. Ὅσα κι' ἂν κερδίσω, δὲ θά γίνουμε ποτὲ ἴσα κι ὅμοια. Ἄλλη εἶναι ἡ θέση ἡ δική μου.

Ἀγισίλαος: Ἄστα αὐτὰ φίλε μου. Σήμερα δὲν ὑπάρχει ἄλλη διάκριση ἀπὸ τὸ χρῆμα. Παράδες, αὐτοὶ εἶναι τὸ πᾶν.

Καθηγητής: Δὲ συμφωνῶ καθόλου. Ἀλλοίμονο ἂν ἦταν ἔτσι. Τότε τὶ γίνεται ἡ μόρφωση; Ἡ κοινωνικὴ θέση; Ἡ ἐκτίμηση τοῦ κόσμου;

Τάκης: Κουραφέξαλα!

Κρίτων: Ἀχ!

Καθηγητής: Μὴ βιάζεστε νά βγάλετε συμπεράσματα ἀπογοητευτικά γιὰ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἱεραρχία τῶν ἀξιών.

Τάκης: Φοβᾶμαι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἱεραρχία σιγὰ-σιγὰ κατάντησε σιμωνιακὴ.

Καθηγητής: Ὅμως, οἱ ἄλλοι δὲ γύρισαν ἀκόμη, καὶ εἶναι κρίμα πού δὲν πῆγαμε κι' ἐμεῖς στὸν περίπατο.

Τάκης: Δὲ βαριέσαι; Ὅ,τι εἶναι ἐδῶ, εἶναι κι' ἐκεῖ. Γλυτώνεις τὸν κόπο νά περπατᾷς.

Κρίτων: Ἐδῶ εἶναι τὸ κελὶ τῆς φυλακῆς, κι ἀπ' ἐξω ἡ αὐλή. Δὲ βλέπω τὴ διαφορά.

Καθηγητής: Ἀ! νέε μου, ἔτσι δὲ θά πᾶς μπροστὰ στὴ ζωὴ. Πρέπει νά βλέπεις τὰ πράματα ἀπὸ τὴν καλὴ τους ὄψη. Τὶ παράπονο ἔχεις ἀπὸ τὴ φύση; Εἶναι ἑκτακτὰ ἐδῶ πάνω. Ὑψόμετρο χίλια διακόσια μέτρα, ἔλατα, ὑγεία, δροσιά, θέα. Τὶ σοῦ λείπει; Ὅλοι ὅσοι μένουμε ἐδῶ καλοὶ, τίμιοι, ἀγαπημένοι, σά μιὰ οἰκογένεια.

Ἀγισίλαος: (Κλείνοντας πονηρὰ τὸ μάτι). Ἐ! ὄχι κι ὅλοι τόσο τίμιοι...

Καθηγητής: Ἡ ἐξαίρεση ἐπιβεβαιεῖ πάντοτε τὸν κανόνα.

Τάκης: Πάλι μὲ τὸ κορίτσι τὰ βάλατε; Τὶ σᾶς φταίει τὸ κακόμοιρο; Ἄν ἦταν πιὸ ὁμορφὴ θᾶταν «στάρ». Ἄν ἦταν πιὸ ἄσχημη θᾶταν «τίμια». Εἶναι νοστιμούλα, παράδες δὲν εἶχε, κ' ἔγινε ἀρτίστα. Ποῦ βλέπετε τὸ κακό;

Καθηγητής: Ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν ἀρτίστες.

Τάκης: Δὲ βαριέστε! Ἐσεῖς, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας, νά κάνετε τέτοιες διακρίσεις!

Ἀγισίλαος: Ἀφῆστε τίς ἀστειότητες. Ἡ εὐθύνη βαρύνει τὸν μπάρμπα-Λάζαρο. Δὲν ἤξερε πὼς ἐδῶ πέρα μένουμε ἐμεῖς καὶ νά μὴν τὴ δεχτεῖ;

Τάκης: Μά γιατί; Τὸ κορίτσι δὲν κάνει κανένα κακό. Νομίζω πὼς εἶναι πολὺ κορρέκτ. Ψέμματα; Κί' ἔπειτα, γιατί στὴν Ἀθῆνα

δέν ενδιαφέρεστε ποιός κάθεται στο πάνω πάτωμα, ποιός στο κάτω και ποιός στο διπλανό διαμέρισμα;

Αγησίλαος: Δεν είναι το ίδιο στην Αθήνα. Εκεί ζει καθέννας χωριστά. Αλλά εδώ στην έρημιά πού ήρθαμε, άλλος για έναν, άλλος για δύο, άλλος για τρεις μήνες, αναγκαστικά ζούμε όλοι μαζί. Πρέπει, λοιπόν, να μην έχουμε δυσαρμονίες.

Κρίτων: και μήπως δεν έχουμε τόσες δυσαρμονίες στις βλέψεις, στους σκοπούς, στις κατευθύνσεις μας;

Τάκης: Βρέ γκρινιάρη, αφού δέ σ' αρέσει, γιατί μένεις;

Κρίτων: "Αν ήτανε νάκανε κανείς ό,τι ήθελε... Εγώ θάθελα να πετάω με τ' αεροπλάνο, κι όμως σέρνομαι στη γη.

Τάκης: Σιγά μην πέσεις απ' τ' αεροπλάνο.

Κρίτων: (συνεχίζει). Μούπε ο γιατρός πώς είναι ανάγκη να μείνω εδώ πάνω δύο μήνες για να δυναμώσω.

Τάκης: Όλοι για δυνάμωμα ήρθαμε εδώ. Αλλά άραγε αξίζει τον κόπο;

Αγησίλαος: Αξίζει και παραξίζει... Ακούς εκεί!

Καθηγητής: Μα δεν πρόκειται και να πεθάνει κανείς. Άλλωστε αυτό δε θάταν και τόσο τρομερό. Αλλά ή υγεία είναι πολύτιμο αγαθό. Το πολυτιμότερο απ' όλα.

Κρίτων: Τι είναι ή ζωή και ή υγεία, μπροστά στη δόξα! Νά γίνει κανείς διάσημος...

Τάκης: Όταν έχεις λειψά και φιλενάδα πού να μη σε γκρινιάζει... Αλλά δεν είναι και τόσο εύκολο.

Αγησίλαος: Αφήστε τα αυτά. Εγώ τον θάνατο τον βρίσκω πολύ τρομερό.

Καθηγητής: Μά, φίλτατέ μου, ή φιλοσοφία...

Τάκης: (Τόν διακόπτει). Α! Νά και οί άλλοι.

Σκηνή Β'

(Οί ίδιοι. Έρχονται: Τζούλια, Λίζα, Ευτέρπη, Φίλιππος, Λέανδρος).

Αγησίλαος: Καλώς τους, καλώς τους! Πώς πήγε, λοιπόν, ο περίπατος;

Λίζα: Σπουδαία, μπαμπά. Δεν ήταν βέβαια το ίδιο σά νάμαστε στην Ελβετία, αλλά τὰ έλατα ήταν μαγευτικά.

Ευτέρπη: Ζέστη, ζέστη κι άνήφορος...

Καθηγητής: Κι έσεις, δεσποινίς Τζούλια, πώς περάσατε;

Τζούλια: Εγώ δεν έχω πάει στην Ελβετία, για να κάμω τη σύγκριση. Αλλά είναι τόσο όμορφα εδώ, πού δε θάθελα νάμαι αλλού....

Καθηγητής: "Ε, μά είναι, βλέπεις, καί ή καλή συντροφιά...

Τζούλια: Ναί, εἴστε ὅλοι τόσο καλοί, πού δέ νιώθω πώς εἶμαι ὁλό-
τελα μόνη. Στήν ἀρχή πού ἦρθα ἐδῶ πάνω εἶχα περισσότε-
ρο ἀπ' ἄλλοῦ τὸ αἶσθημα τῆς μοναξιάς. Ἀλλά τώρα συνήθι-
σα τόσο καλά!

Κρίτων: Ἡ δεσποινὶς Τζούλια τὰ βλέπει πάντα ὅλα καλά.

Τζούλια: Ναί, εἶναι ὅλα τόσο καλά!... Μά εἶναι ὅλα περίφημα!

Φίλιππος: Ναί, εἶναι ὅλα περίφημα.

Τάκης: (Σιγά). Κουραφέξαλα!

Λίζα: Ἄ, ὄχι δά καί τόσο περίφημα. Ἐσὺ τὶ λές, Λέανδρε;

Λέανδρος: Τὰ γέρικα ἔλατα ὀρθώνονται σάν παλιοὶ θρῦλοι στοὺς
δάσους, ἐνῶ τὰ τρυφερά φυτανάκια προβάλλουν δειλὰ τὶς
κορφές τους, ἀναζητώντας καινούργιες συγκινήσεις.

Λίζα: Τὶ ὁμορφα πού τὰ λέτε!

Τάκης: (Σιγά). Κουραφέξαλα!

Εὐτέρπη: Ἐγὼ πηγαίνω στοὺς δωματίό μου. Λίζα, θά ἔρθεις μαζί
μου;

Λίζα: Ὅχι μαμά, δὲν εἶμαι κουρασμένη.

Εὐτέρπη: Ἐσύ, Ἀγισίλαε;

Ἀγισίλαος: Μά τώρα θά παίξουμε τὸ σκάκι μας. (Πρὸς τὸν καθη-
γητή). Θέλετε;

Καθηγητής: Πολὺ εὐχαρίστως.

(Φεύγει ἡ Εὐτέρπη)

Σκηνή Γ'

(Τζούλια, Λίζα, Φίλιππος, Τάκης, Κρίτων, Λέανδρος.

Ὁ Ἀγισίλαος καὶ ὁ Καθηγητὴς παίζουν σκάκι)

Λίζα: Κί' ἐσεῖς ἐδῶ πῶς περάσατε;

Τάκης: (Εἰρωνικά). Δὲν ἔχουμε παράπονο. Λίγο χορὸ, λίγο χαρτί,
λίγη κωζερί, λίγο φλέρτ.

Λίζα: Μπὰ, εἶχατε καὶ φλέρτ; Μήπως ἦταν ἐδῶ καὶ ἡ ὡραία καλλι-
τέχνις;

Τζούλια: Μὴν εἶσαι σκληρὴ, καὶ μὲν Λίζα. Γιατὶ εἴσαστε ὅλοι
σκληροὶ στοὺς κακόμοιρους τὸ κορίτσι; Δὲ σκέπτεστε πόσο δύ-
σκολα κερδίζει τὸ ψωμί του στὰ κέντρα πού δουλεύει;

Λίζα: (Εἰρωνικά). Ναί, πολὺ δύσκολα.

Τάκης: (Σοβαρά). Ναί, πολὺ δύσκολα.

Τζούλια: Τὶ λέγατε, λοιπόν, ἐσεῖς ἐδῶ;

Τάκης: Συζητούσαμε γιὰ τὸ θάνατο.

Λίζα: "Ω! τὸ θέμα δὲν εἶναι καθόλου διασκεδαστικό.

Λέανδρος: Ὁ θάνατος εἶναι φρικτός. Εἶναι φρικτός, γιατί εἶναι ἄσχημος. Καί εἶναι σχεδόν πάντοτε ἄσχημος. "Ω! ἂν ἦταν νὰ πέθαινε κανένας μυρίζοντας λουλούδια ἢ ἀγκαλιασμένος μὲ τὴν ἀγαπημένη του... Ἐγὼ δὲ θὰ δεχόμουν νὰ πέθαινα, παρὰ στεφανωμένος μὲ ἄνθη, ἐνῶ οἱ ἀχτίδες ἐνός φωτεινοῦ ἡλίου νὰ πέφτουν στό κεφάλι μου καί γύρω-γύρω πανῶρια κορίτσια νὰ τραγουδοῦν.

Λίζα: Μὰ ἐσύ, Λέανδρε, εἶσαι ποιητής καί γι' αὐτό τὰ βλέπεις ὅλα τόνον ὡραῖα.

Τάκης: Καλέ, ποῦ βρέθηκε ποιητής; Στίχους φτιάχνει τῆς κακιάς ὥρας.

Φίλιππος: Πολύ ἐξωτερικά βλέπετε τὴν ὡραιότητα. Σὰς παρασύρει τὸ φόρεμα, ὁ διάκοσμος. Δὲ νομίζετε πὼς ἄλλοῦ πρέπει νὰ ζητᾶμε τὴν ὡραιότητα; Στὸν σκοπὸ ἢ στό κίνητρο τῆς κάθε πράξεως κι ὄχι μονάχα στή φόρμα ποῦ παίρνει;

Λέανδρος: Ἀ! φίλε μου, ὄχι. Ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη. Δὲ μ' ἐνδιαφέρει ὁ σκοπὸς ἢ τὸ κίνητρο.

Φίλιππος: Κι ὅμως αὐτὰ ἔχουν τὴν πραγματική σημασία. Δὲ λέω πὼς ἡ φόρμα τῆς πράξεως πρέπει νὰναι ἄσχημη, ἀλλὰ πόσο πιό πολλή σπουδαιότητα ἔχει ἡ σκέψη ποῦ τὴ γεννάει, ὁ σκοπὸς στὸν ὁποῖον κατευθύνεται!

Κρίτων: "Ω! ναί. Νὰ πεθάνει κανεὶς πρόθυμα γιὰ ἓναν μεγάλο σκοπὸ.

Τζούλια: Καλύτερα νὰ ζεῖ γιὰ ἓναν μεγάλο σκοπὸ.

Φίλιππος: Κι ἀντὶ νὰ λέμε «μεγάλο», καλύτερα νὰ λέμε «ἀνθρώπινο».

Λέανδρος: Δὲ μ' ἐνδιαφέρουν οἱ ἀνθρώπινοι σκοποί. Ἡ τέχνη, ἡ θεϊκὴ τέχνη!

Φίλιππος: (Εἰρωνικά). Ἀ! μὲ συγχωρεῖτε. Ἐγὼ μιλῶ ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους. Μὲ θεοὺς δὲν ἔχω ὥς τώρα συναναστραφεῖ καὶ δὲν ξέρω.

Κρίτων: Πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ ζεῖ, ἂν δὲν πραγματοποιήσῃ τὸ ἰδανικό του;

Φίλιππος: Ἐχεις ἓνα πολὺ ἀκαθόριστο ἰδανικό, Κρίτων, καί γι' αὐτό δὲν εἶσαι ποτὲ εὐχαριστημένος. Καθόρισέ το, κι ὅλα θὰ πᾶνε καλύτερα.

Κρίτων: Τὸ ἰδανικό πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι μεγάλο, ὁλοκληρωμένο...

Φίλιππος: Γιατὶ νὰ εἶναι μεγάλο; Ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἀνθρώπινο. Μὴν κυνηγᾷς τ' ἄπιαστα. Εἶναι καὶ μάταιο. Ἀρκέσου στό καλό.

Κρίτων: Μ' ένθουσιάζουν τὰ μεγάλα...

Φίλιππος: Κί' έτσι σου ξεφεύγουν και τὰ μικρά. Έπίτρεψέ μου μιὰ συμβουλή. Είμαι μεγαλύτερός σου. Έχεις μιὰ αξιοζήλευτη όρμή. Δώσε της μιὰ διέξοδο. Άρχισε άπ' αυτά που τὰ όνομάζεις «μικρά». Τὰ «μεγάλα» θάρθουν άργότερα μονάχα τους, άν είναι ποτέ για νάρθουν. Άλλά μή χάνεσαι στο άναμεταξύ μέ τὸ τίποτα.

Κρίτων: Είναι τρομερό νά πεθάνει κανείς πριν έπιτύχει κάτι στη ζωή.

Τάκης: Μμ., έξαρτάται από τὸ τί κυνηγάει. Κυνήγα εύκολα θηράματα και δέ θάχεις άποτυχίες.

Κρίτων: Τέτοιες έπιτυχίες στις χαρίζω. Νά πεθάνει κανείς στη μέθη μιās μεγάλης νίκης.

Φίλιππος: Έσεΐς, τί λέτε, δεσποινίς Τζούλια;

Τζούλια: Δέ συμπαθῶ τις φανταχτερές νίκες. προτιμῶ τις εΐρηνικές συμβιώσεις. Ένας καθηγητής μου στο γυμνάσιο συνήθιζε νά μās λέει πῶς ή μεγαλύτερη έπιτυχία στη ζωή είναι νάχει κανείς διαρκῶς ζεστά πόδια, έλαφρό στομάχι και ήσυχη συνείδηση. Τὰ δύο πρώτα δέν είναι και τόσο πολύ δύσκολα. Άλλά τὸ τρίτο...

Φίλιππος: Ζεστά πόδια, έλαφρό στομάχι και ήσυχη συνείδηση... Καλό είναι.

Λέανδρος: Κί' έσεΐς, δεσποινίς Λίζα, τί γνώμη έχετε για τὸν θάνατο;

Λίζα: Ά! εγῶ δέν θέλω νά πεθάνω ποτέ, ποτέ και για κανένα λόγο.

Τάκης: «Όν φιλοῦσι θεοί, θνήσκει νέος».

Λίζα: Δέν θέλω οὔτε νά πεθάνω, οὔτε νά γεράσω.

Τάκης: Μπραβο, μπράβο. Αυτό εΐν' ώραίο. Μείνε ήσυχη, παιδί μου. Οὔτε θά γεράσεις, οὔτε θά πεθάνεις. «Τί ώραία, τί καλά, όλα είναι άνθηρά!».

Τζούλια: Και γιατί νά μὴν είναι άνθηρά; Τί δηλαδή; Έπειδή κάποτε θά πεθάνουμε, πρέπει νά μὴν εΐμαστε χαρούμενοι όσο ζούμε; Ή ζωή είναι τόσον ώραία!

Κρίτων: Όχι για όλους.

Φίλιππος: Όχι για όλους;... Βέβαια. Όχι όμως ότι ή ζωή δέν είναι ώραία αυτή ή ίδια. Άλλά γιατί ή άνταπόκριση τῶν ανθρώπων στη ζωή είναι έσφαλμένη. Έτσι νομίζω.

Τζούλια: Συμφωνῶ άπόλυτα μαζί σας, κύριε Φίλιππε. Δέν έχω κανένα από κείνα τὰ προσόντα που κάνουν τούς ανθρώπους

νά τοὺς ζηλεύουν ■ ἄλλοι. Κι ὁμως νιώθω τὸν ἑαυτό μου τόσο εὐτυχισμένον, ιδίως ἐδῶ στὸ βουνό!

Τάκης: Ἄμ ἂν δέν ἔχεις κί' ἐσύ τὰ προσόντα...

Τζούλια: Φυσικά, δέν εἶμαι οὔτε πλούσια, οὔτε ἔχω ἐξασφαλισμένη τὴ ζωή.

Τάκης: Ἐχεις ὁμως νιάτα, ὁμορφιά, ἐξυπνάδα, κι ἀπὸ κείνο κεῖ τὸ ἄλλο, τὸ τρίτο..., πῶς τὸ εἶπες;

Τζούλια: Τὴν ἡσυχὴ συνείδηση;

Τάκης: Ναί, ἀπ' αὐτό.

Σκηνή Δ'

(Οἱ ἴδιοι. Ἐρχεται ἡ Σόνια)

Σόνια: Καλημέρα σας.

Διάφοροι: Καλημέρα.

Τζούλια: Καλημέρα, Σόνια, πῶς εἶσαι; Πῶς πῆγε ὁ περίπατος; Γιατί δέν ἦρθες μαζί μας;

Σόνια: Προτιμῶ μόνη μου.

Φίλιππος: Καθίστε, δεσποινίς, ὁρίστε.

Λίζα: (Φουρκισμένη). Δέ μοῦ λές, Λέανδρε, τὸ διάβασες τὸ βιβλίο πὺ σοῦδωσα.

Λέανδρος: Δεσποινίς Λίζα, ἐγὼ τὰ βιβλία τὰ κατατρῶγω...

Τάκης: Αὐτὸ δέν εἶναι πολὺ αἰσθητικό.

Λέανδρος: (συνεχίζοντας). Ἄλλ' ἀφοῦ μοῦ τὸ δώσατε σεῖς νὰ τὸ διαβάσω, κάνω τ' ἀδύνατα δυνατὰ νὰ τὸ κρατήσω ὅσο μπόρῳ περισσότερο, γιὰ νὰῶ κάτι δικό σας στὰ χέρια μου.

Λίζα: Καὶ πῶς σοῦ φάνηκε;

Λέανδρος: Θαυμάσιο! Αὐτὰ τὰ ρομάντζα, πῶς μέ τραβᾶνε... Διαβάζω ἀπὸ ἓνα τὴν ἡμέρα.

Τάκης: Διάβαζε ὅσο θέλεις, ἀρκεῖ νὰ μὴ γράφεις.

Κρίτων: Κί' ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ διαβάζω. Ἐσύ Φίλιππε;

Φίλιππος: Προτιμῶ νὰ διαβάζω τὸ βιβλίο τῆς φύσεως, πρὸ πάντων ἐδῶ στὸ βουνό.

Τζούλια: Καὶ εἶναι τόσο ἐνδιαφέρον τὸ βιβλίο τῆς φύσεως!

Κρίτων: Μὲ τὴ διαφορὰ πῶς ἐμεῖς ἐδῶ τῶρα περνᾶμε τ' ἀνιαρὰ κεφάλαια.

Τάκης: Εἶσαι ἀνάμεσα σέ τρία νέα καὶ χαριτωμένα κορίτσια, κι ὀνομάζεις αὐτὸ τὸ κεφάλαιο ἀνιαρό;

Λίζα: (Φουρκισμένη). Πᾶμε, Λέανδρε, στὴ βεράντα;

Λέανδρος: Πολὺ εὐχαρίστως. (Φεύγουν).

Σκηνη Ε'

(Τζούλια, Σόνια. Ὁ Ἀγρησίλαος καὶ ὁ Καθηγητὴς παίζουν πάντα σκάκι. Ὁ Φίλιππος, ὁ Τάκης καὶ ὁ Κρίτων τοὺς παρακολουθοῦν. Ἡ Σόνια ρίχνει τὸ πρόσωπο στὰ χέρια. Ἡ Τζούλια τὴν πλησιάζει. Χαμηλόφωνος διάλογος, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ διακριτικά, παρακολουθώντας τὸ σκάκι).

Τζούλια: Τὶ ἔχεις Σόνια;

Σόνια: Γιὰ μένα ἔφυγε ἡ δεσποινὶς Λίζα. Μὰ γιατί; Γιατί; Τὶ τοὺς κάνω καὶ μ' ἐχθρεύονται ἔτσι; Δὲν ἔχω κάμει ἐδῶ πάνω τὸ παραμικρό, ποὺ νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ μὲ κατηγορήσει. Ζῶ σὰν ἀγία. Γιατί μ' ἀποφεύγουν; ὦ! δὲ βαστῶ πιά. Θὰ φύγω..., πρέπει νὰ φύγω.

Τζούλια: Ἡσύχασε, Σόνια. Μὴν παραφέρεσαι καὶ λυπᾶσαι. Ἐδῶ ὅλοι σ' ἀγαποῦμε. Ἐμεῖς, ἐδῶ στὴν ἐρημιά, ζοῦμε ὅλοι σὰ μιὰ οἰκογένεια. Ἡ Λίζα εἶναι ἓνα ἀνόητο κοριτσάκι.

Σόνια: Δὲν εἶναι μόνον ἡ Λίζα. Ἡ μάνα της, οὔτε καὶ μὲ τὰ φασαμὲν δὲ μὲ κοιτάζει ἐμένα. Κι ὁ πατέρας της, αὐτός, ὅταν δὲν εἶναι οἱ ἄλλοι μπροστά, μὲ κοιτάζει καὶ μὲ παρακοιτάζει. Ἀλλὰ φταίω ἐγὼ ποὺ πῆρα τὴν ἀπόφαση ἐδῶ πάνω νὰ φερθῶ ὅπως πρέπει μὲ ὅλους.

Τζούλια: Ἡσύχασε, Σόνια.

Σόνια: Μοῦ εἶπε ὁ γιατρός: Θὰ πᾶς νὰ μείνεις δυό-τρεῖς μῆνες σὲ βουνό. Νὰ περάσεις ἡσυχά, ξεκούραστα, φρόνιμα. Μαύρη ἡσυχία! σὰ νᾶχω πανούκλα μὲ κοιτάζουν.

Τζούλια: Ἀπ' ὅλους ἔχεις παράπονο, Σόνια;

Σόνια: Ὅχι, δὲ λέω. Ἐσὺ κι ὁ Φίλιππος κι ὁ Τάκης εἴσαστε καλοί. Ἀλλὰ οἱ ἄλλοι δυὸ σαχλάκηδες ποὺ περιτριγυρίζουν τὴ Λίζα, κι ὁ ψηλομύτης ὁ Καθηγητὴς, καὶ ἡ γρηᾶ-καρακάξα ποὺ δὲ μὲ καταδέχεται, γιατί δὲ μὲ χωνεύει, ἐπειδὴ μὲ γλυκοκοιτάζει στὰ κρυφὰ ὁ γέρος της, κι ἡ χαριτωμένη καὶ πλούσια δεσποινὶς Λίζα, ὅλοι μὲ χτυποῦν στὰ νεῦρα.

Τζούλια: Σοῦ κάνω μήπως κι' ἐγὼ κακό, Σόνια;

Σόνια: Συγχώρεσέ με, Τζούλια, ἐσὺ εἶσαι ἓνας ἄγγελος. Μακάρι νὰ σοῦμοιαζα στὸ μικρό σου τὸ δαχτυλάκι. Σὲ ζηλεύω, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, γιατί εἶσαι τόσο διαφορετικὴ ἀπὸ μένα! Συγχώρεσέ με, ἐσὺ εἶσαι τόσο καλή!

Τζούλια: Εἴμαστε ὅλοι καλοί, Σόνια. Ἡ ζωὴ μᾶς κάνει νὰ φαινόμεστε κακοί. Ἀλλὰ κατὰ βάθος κανεὶς δὲν εἶναι κακός. Ἐλα, Σόνια, ἄφησε τὶς λυπημένες σκέψεις. Ἐδῶ ἦρθες, ὅπως εἶ-

πες, γιά νά ξεκουραστεῖς. Πάμε ἕναν μικρό περίπατο ἐξω.

Κύριε Τάκη, μᾶς συνοδεύετε γιά ἕναν μικρό περίπατο;

Τάκης: Εὐχαρίστως, δεσποινίς Τζούλια. (φεύγουν).

Σκηνή ΣΤ'

(Φίλιππος, Κρίτων, Ἀγησίλαος, Καθηγητής)

Καθηγητής: Ροᾶ καί μάτ. (Τελειώνει τὸ σκάκι).

Ἀγησίλαος: Πάλι κέρδισες.

Καθηγητής: Τί νά γίνει;

Ἀγησίλαος: Εὐτυχῶς ἐφέτος ἔχει δροσιές.

Καθηγητής: Εἶναι ἀνώμαλος ὁ καιρὸς, ἐξ αἰτίας τῶν κηλίδων τοῦ Ἥλιου, καθὼς λένε. Οἱ ἡλιακές κηλίδες φέρνουν πολλές ἀνωμαλίες πάνω στή Γῆ. Μάλιστα, μερικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι σ' αὐτές ὀφείλονται καί οἱ πόλεμοι.

Ἀγησίλαος: Ἴσως σ' αὐτές ὀφείλεται καί ὁ κομήτης.

Κρίτων: Ὁ κομήτης δὲν μπορεῖ νά ἔχει καμιά σχέση μὲ τίς κηλίδες τοῦ Ἥλιου, οὔτε φυσικά καί οἱ πόλεμοι.

Φίλιππος: Ποιὸς μπορεῖ νά ξέρει...

Καθηγητής: (Συγχρόνως). Φυσικά. Ὁ κομήτης εἶναι τελείως ἄσχετος.

Ἀγησίλαος: Κι ὅμως δέ φαίνεται καθόλου ἄσχετος. Θυμᾶστε τὸν κομήτη τοῦ Χάλεϋ, στὰ 1909; Ἀπὸ τότε ἄρχισαν ὅλες οἱ ἀνωμαλίες. Οἱ πόλεμοι, οἱ ἐπαναστάσεις, ἡ ἔκλυση τῶν ἠθῶν, τὰ διάφορα κοινωνικά προβλήματα, οἱ οικονομικὲς κρίσεις, οἱ ἐξοπλισμοί, καὶ ξανά ὁ φόβος τοῦ πολέμου.

Φίλιππος: Ἐ! τότε, ὅλ' αὐτὰ τὰ δεινὰ, πού ἄρχισαν μὲ τὸν κομήτη τοῦ Χάλεϋ, πιθανόν νά τελειώσουν μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν κομήτη καὶ νά ξαναγυρίσει ὁ «χρυσοὺς αἰὼν» τοῦ 1909.

Καθηγητής: Λοιπόν, οἱ κομήτες μοῦ φαίνονται σὰν ἕνα μυστήριο στή λειτουργία τοῦ σύμπαντος. Δὲν μπορῶ νά ἐννοήσω σὲ τί χρησιμεύουν. Ποιὸς εἶναι ὁ ρόλος τους.

Φίλιππος: Οἱ ταξιδιωτὲς τοῦ οὐρανοῦ...ἔ!

Καθηγητής: Naί, κι αὐτὸς ἐδῶ, πού μᾶς ἐπισκέπτεται τώρα, εἶναι περίφημος. Ἐκτακτὸ θέαμα! Τὸν κοιτάξεις καὶ σοῦ γεμίζει τὴν ψυχὴ μὲ δέος καὶ θαυμασμό γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ σύμπαντος.

Φίλιππος: Νάτη, λοιπόν, ἡ χρησιμότητά του.

Ἀγησίλαος: Χωρὶς ἄστειά. Τὸν βλέπεις καὶ τρομάζεις.

Φίλιππος: Περισσότερο απ' όσο τρομάζεις μέ τη σκέψη μιᾶς αεροπορικής ἐπιθέσεως μέ ὑπερίτη, ὅπως ἔγινε στήν Ἀβησσυνία, μέ ἐκρηκτικές μπόμπες, ἐμπρηστικές, ἀσφυξιογόνα καί τ' ἄλλα λαμπρά δείγματα τοῦ πολιτισμοῦ μας;

Καθηγητής: Ἀσφαλῶς περισσότερο, γιατί εἶναι τὸ ἀγνωστο. Τ' αεροπλάνα τὰ ξέρεις, τὰ ὑπολογίζεις καί παίρνεις τὰ μέτρα σου. Ἔχουμε τ' ἀντιαεροπορικά καταφύγια, τ' ἀντιαεροπορικά πυροβόλα καί τὰ τοιαῦτα. Ἀλλ' ἀπό τὴ μανία τῶν φυσικῶν φαινομένων πῶς μπορούμε νὰ προφυλαχθοῦμε;

Φίλιππος: Ἄς προσέχουμε, λοιπόν, νὰ μὴν προκαλοῦμε τὴν ἔκρηξη τῆς ὀργῆς τους.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Ἄς ἐλπίσουμε πῶς ὁ θεὸς θὰ εἶναι πιὸ εἰρηνόφιλος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Νομίζω ὅμως πῶς δέν ἔχουμε νὰ φοβόμαστε καθόλου ἀπὸ τὸν κομήτη.

Καθηγητής: Ἀσφαλῶς δέν ἔχουμε νὰ φοβόμαστε. Ὁ κομήτης προσεγγίζει ὁλοένα πρὸς τὴ Γῆ καί φαίνεται πῶς ἡ Γῆ θὰ περάσει ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν οὐρά του. Ἀλλὰ δέν πρόκειται νὰ πάθουμε τὸ παραμικρό. Τὸ πολὺ-πολὺ νὰ θαυμάσουμε καμιά βροχὴ διαττόντων ἀστέρων. Νομίζω πῶς σήμερα ἡ αὔριο θὰ βρισκόμαστε στὸ πιὸ κόντινὸ σημεῖο.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Μήπως ἔχουμε δῶ πάνω συγκοινωνία νὰ παρακολουθοῦμε τί γίνεται στὸν κόσμος; Κάθε δυὸ μέρες ἔρχεται τὸ ταχυδρομεῖο.

Κρίτων: Ὅπου καὶ νᾶναι θᾶχουμε ταχυδρομεῖο. Κοντεῦει ἡ ὥρα ποὺ γυρίζει ὁ μπάμπας-Πανάγος, κι ἔτσι θὰ πέσουμε πάλι ὅλοι μέ τὰ μούτρα στίς ἐφημερίδες.

Καθηγητής: Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Φίλιππο, ποὺ καθὼς φαίνεται δέν πολυσκοτίζεται γι' αὐτές.

Φίλιππος: Εἶν' ἀλήθεια πῶς δέν μ' ἐνδιαφέρουν οἱ ἐφημερίδες. Μὰ πρέπει νὰ χάνει κανεὶς τοῦλάχιστο μιὰ ὥρα τὴν ἡμέρα ἂν θέλει νὰ τίς παρακολουθεῖ. Καὶ ἡ ἡμέρα ἔχει μόνον 24 ὥρες.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Ἐγὼ χωρὶς ἐφημερίδα δέν μπορῶ νὰ νιώσω μέ ἄνεση τὴ ζωή.

Φίλιππος: Μὰ νομίζω πῶς καὶ χωρὶς τσιγάρο δέν μπορεῖτε νὰ τὴ νιώσετε, καὶ χωρὶς κρασάκι τὸ ἴδιο, καὶ χωρὶς ζεστὸ καὶ περριποιημένο φαγάκι τὸ ἴδιο.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Ναί, ὁμολογῶ πῶς χωρὶς αὐτές τίς στοιχειώδεις ἀνέσεις καὶ τίς φαινομενικὰ μικρές εὐχαριστήσεις της, δέν εἶναι νοητὴ γιὰ μένα ἡ ζωή.

Φίλιππος: Τι λέτε σεις, κύριε Καθηγητά της φιλοσοφίας;

Καθηγητής: Μμ, Μμ, τι νά πω; Καλή είναι ή φιλοσοφία, αλλά ή πρακτική ζωή θέλει άλλα.

Φίλιππος: Τότε ἐγὼ εἶμαι περισσότερο φιλόσοφος, γιατί ἐγὼ δὲν θεωρῶ ἀπαραίτητη καμιά ἀπ' αὐτὲς ποὺ ὀνομάσατε «μικρὲς εὐχαριστήσεις».

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Κι ὅμως αὐτὲς ἀποτελοῦν τὴ ζωή.

Φίλιππος: Ἐγὼ τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς τὰ βρίσκω ἀλλοῦ, ἐκεῖ ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν ἀπὸ κανέναν νὰ λείψουν. Στὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ, στὴν ποικιλία τῶν σχημάτων ποὺ παίρνουν τὰ σύννεφα, στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς θάλασσας, στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, στὴ σπινθηροβολία τῶν ἀστρων καί... τοῦ κομήτη, ποὺ ἐγὼ δὲν τὸν φοβάμαι.

Καθηγητής: Τὸν ἔφαγες τὸν Λέανδρο!

Φίλιππος: Μὲ συγχωρεῖς, ἐγὼ δὲν ἔκανα «τέχνη». Εἶπα ἀπλῶς ἐκεῖνο ποὺ νιώθω.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Δὲ λέω, καλὰ εἶν' ὅλ' αὐτά, ἀλλὰ τὶ τὰ ἐμποδίζει τὸ τσιγαράκι μου, τὸ κρασάκι μου, τὸ ζεστὸ καὶ περιποιημένο φαγάκι μου καὶ ἡ ἐφημεριδοῦλα μου; Ἐ! μπάρμπα-Λάζаре, μπάρμπα-Λάζаре!

Φίλιππος: Ὅτι γι' αὐτὰ ποὺ εἶπα ἐγὼ δὲν χρειάζεται νὰ φωνάζετε τὸν μπάρμπα-Λάζαρο.

Σκηνὴ Ζ'

(Φίλιππος, Κρίτων, ἈγΗΣΙΛΑΟΣ, Καθηγητής, Μπάρμπα-Λάζαρος)

Μπάρμπα-Λάζαρος: Τι εἶναι;

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Βρὲ ἀδερφέ, τὶ ἐγίνε ὁ μπάρμπα-Πανάγος σήμερα; Πῶς δέ φάνηκε;

Μπάρμπα-Λάζαρος: Οὔτε παραγγελία νὰ τὸν εἶχατε. Αὐτὴ τὴ στιγμή ἔφτασε.

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Αἶντε, λοιπόν, μπάρμπα-Λάζαρε, φέρε τὶς ἐφημερίδες μας καὶ χαθήκαμε.

Μπάρμπα-Λάζαρος: Ἐσεῖς; Ἀμ' ἐγὼ, ποὺ περιμένω ντομάτες γιὰ τὴ σάλτσα; Εὐτυχῶς ὅλα ἤρθανε. Πάω νὰ τὰ παραλάβω. (φεύγει).

Φίλιππος: Ὡστε κοντὰ στὶς ἐφημερίδες, κινδύνεψε σήμερα καὶ τὸ φαγάκι μὲ τὴ σάλτσα;

ἈγΗΣΙΛΑΟΣ: Ἀφησε τ' ἀστεῖα, νεαρέ. Ὅταν φτάσεις στὴν ἡλικία μου, τὰ ξαναλέμε.

Καθηγητής: «Ὁψόμεθα ἐς Φιλίππους», ἔ! (Ἐρχεται ὁ μπάρμπα-Λάζαρος μέ τις ἐφημερίδες).

Μπάρμπα-Λάζαρος: Ὁ Πανάγος λέει πὼς οἱ ἐφημερίδες γράφουν γιὰ μιὰ μεγάλη συφορά. Γιὰ δέστε τὶ συμβαίνει.

Κρίτων: Τὶ εἶναι; Πόλεμος;

Μπάρμπα-Λάζαρος: Ξέρω κί' ἐγώ;

Ἀγηςίλαος: (Διαβάζει στὴν ἐφημερίδα). «Τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Ἡ σύγκρουσις μέ τὸν κομήτη θά εἶναι καταστρεπτική. Ἡ οὐρά του αἰτοτελεῖται ἀπὸ δηλητηριώδη ἀέρια. Ἀνακοινώσεις τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι». Τὶ ἔκαμε λέει;

Κρίτων: Τὸ τέλος τοῦ κόσμου; Τί;

Μπάρμπα-Λάζαρος: Τὸ τέλος τοῦ κόσμου;

Φίλιππος: Ἐντυπωσιακὴ ἐφημεριδογραφία.

Καθηγητής: Μὰ καὶ ὁ «Χρόνος» τὰ ἴδια γράφει. (Διαβάζει). «Ἡ Γῆ διέρχεται τὰς τελευταίας τῆς ὥρας. Ἡ διοδὸς τῆς ἀπὸ τὴν οὐρὰν τοῦ κομήτου θά σημάνῃ τὸ τέλος τῆς. Ἐλάχιστοι αἱ ἐλπίδες διασώσεως».

Κρίτων: (Διαβάζει ἐπίσης ἀπὸ ἄλλη ἐφημερίδα). «S.O.S. Ἡ ἀνθρωπότης ἀποθνήσκει. Τὸ φοβερόν τέλος τῆς Γῆς. Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμόν. S.O.S.».

(Ἐξακολουθοῦν ὅλοι νὰ διαβάζουν)

Μπάρμπα-Λάζαρος: Μὰ τὶ συμβαίνει;

Καθηγητής: Τὰ πράματα εἶναι πολὺ σοβαρά. Σήμερα τὰ μεσάνυχτα ἡ Γῆ θά περάσει ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν οὐρὰ τοῦ κομήτη, κι ἂν ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτη ἀποτελεῖται ἀπὸ δηλητηριώδη ἀέρια, ὅπως φαίνεται ὅτι συμβαίνει, πολὺ πιθανὸν ἡ σημερινὴ ἡμέρα νὰ εἶναι ἡ τελευταία τῆς ζωῆς μας.

Μπάρμπα-Λάζαρος: Ἐλα Χριστέ καὶ Παναγιά!

Καθηγητής: Δυστυχῶς. Οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Ἀστεροσκοπείου εἶναι πολὺ ἀνησυχαστικές. φαίνεται ὅτι ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτη εἶναι: δηλητηριώδης.

Κρίτων: (Μέ τὴν ἐφημερίδα στὸ χέρι). Καὶ ἡ Γῆ θά περάσει ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν οὐρὰ σήμερὰ, μεταξύ ἑνδεκάτης νυκτερινῆς καὶ μεσονυκτίου.

Μπάρμπα-Λάζαρος: Πῶ, πῶ, κακὸ ποὺ πάθαμε!

Ἀγηςίλαος: Γιὰ τὸ θεὸ, νὰ μὴν τ' ἀκούσουν οἱ γυναῖκες.

Σκηνή Η΄

(Οι ἴδιοι. Ἐρχονται ἡ Λίζα μὲ τὸν Λέανδρο. Φεύγει ὁ μπάρμπα-
Λάζαρος).

Λίζα: Τὶ νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ γυναῖκες; Εἶναι τίποτα σόκιν; Καλέ, τὶ
πάθατε σεῖς ὅλοι; Τὶ γράφουν οἱ ἐφημερίδες; (παίρνει καὶ
διαβάζει) Τί;; Τελευταῖον ἀσπασμόν; Θὰ πεθάνουμε λοιπόν;
Σήμερα κιόλας; ὦ!!!

Ἀγησίλαος: Σώπα, κόρη μου, μικρὴ μου Λίζα.

Φίλιππος: Μὴ φοβάστε, δεσποινίς. Οἱ ἐφημερίδες εἶναι ὑπερβολι-
κές. Μὴν τὶς πιστεύετε ποτέ.

Κρίτων: Τὶς ἐφημερίδες νὰ μὴν πιστεύει; Δὲν μπορεῖ νὰ τὰ γρά-
φουν ἔτσι, στὰ καλὰ καθούμενα, γιὰ νὰ τρομάζει ὁ κόσμος.
Ἐδῶ εἶναι ἐπίσημες ἀνακοινώσεις. Ὡς ἐδῶ ἦταν ἡ ζωὴ μας,
μηδαμινὴ, ἀνάξια. Καὶ τώρα θὰ σβύσει ἄδοξα, χωρὶς καμὶνὰν
ἐλπίδα...

Καθηγητής: Κί' ἐδῶ πάνω εἴμαστε ἀπομονωμένοι, χωρὶς τηλέφω-
νο, χωρὶς ἓνα ραδιόφωνο. Δὲν μπορούμε νὰ μάθουμε τὶ
ἀκριβῶς συμβαίνει. Οἱ ἐφημερίδες εἶναι χθεσινοβραδυνές.
Δὲν ξέρουμε τὶ γράφουν οἱ σημερινές...

Φίλιππος: Μὴν ἀνησυχεῖτε. Θὰ εἶναι γραμμένες ὅπως πάντοτε, σὰν
κάθε μέρα. Μὲ τὶς πολιτικές της ἀπόψεις καὶ τὰ πείσματα της
ἢ κάθε μιὰ, μὲ τὰ κοινωνικὰ της, μὲ τὶς ρεκλάμες της. Δὲ θὰ
λείπει καὶ τὸ δελτίο τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου γιὰ τὸν πιθανό
καιρὸ τῆς αὔριον, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐν τούτοις, ἡ γηραιά
ἀμαρτωλὴ Γῆ θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὸ ἀνυπόφορο γέ-
νος τῶν ἀνθρώπων, τῶν παρασίτων της.

Καθηγητής: Δὲν εἶναι ἡ κατάλληλη ὥρα γι ἀστεῖα. Τὸ πρᾶμα εἶναι
πολὺ σοβαρό. Πολὺ πιθανόν ἡ σημερινὴ ἡμέρα νὰ εἶναι ἡ
τελευταία τῆς ζωῆς μας. (Ὁ Ἀγησίλαος ρίχνει τὸ πρόσωπο
στὰ χέρια. Ἡ Λίζα ξεσπάει σὲ κλάματα καὶ πέφτει στὴν ἀγ-
καλιά τοῦ πατέρα της).

Λίζα: Μπαμπὰ μου, πᾶμε στὴ μαμά.

Ἀγησίλαος: Ναί, παιδί μου.

(Φεύγουν. Ὁ Λέανδρος πέφτει χαμένος σὲ μιὰ καρέκλα. Ὁ Κρί-
των πηγαινοέρχεται νευρικός. Ὁ Καθηγητὴς στέκει ἀκίνητος καὶ
σκεπτικός. Ὁ Φίλιππος κάθεται ἀτάραχος. Σιωποῦν ὅλοι γιὰ λίγο).

Φίλιππος: Μὲ συγχωρεῖτε. Δὲ θέλω νὰ σᾶς φέρω ἀντιρρήσεις.
Ἄλλὰ δὲ συμμερίζομαι τὴν ἀπελπισία σας. Ἐτσι πολλοὶ φο-

βήθηκαν καὶ μὲ τὸν κομήτη τοῦ Χάλεϋ στὰ 1909. Ἄλλ' ὅ,τι κι ἂν εἶναι νὰ γίνηι, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ μένει ψύχραιμος. Γιατὶ νὰ φοβόμαστε τόσο πολὺ τὸ θάνατο; Μήπως δὲν τὸ ξέρουμε πὼς μιὰ μέρα θὰ ἔρθει γιὰ ὅλους μας; Ἀλλοίμονο ἂν φοβόμαστε σ' ὅλη μας τὴ ζωή!

(Ἐρχονται ἡ Σόνια, ἡ Τζούλια καὶ ὁ Τάκης)

Σκηνή Θ'

(Φίλιππος, Καθηγητής, Κρίτων, Λέανδρος, Σόνια, Τζούλια, Τάκης)

Σόνια: Τὶ μᾶς εἶπε ὁ μπάρμπα-Λάζαρος; Θὰ πεθάνουμε ὅλοι ἀπό-ψε;

Τάκης: Θὰ χάσει ἡ Βενετιά βελόνια.

Φίλιππος: (Πηγαίνει πρὸς τὴ Τζούλια καὶ τῆς πιάνει τὰ δυὸ χέρια). Μὴ φοβᾶσαι, Τζούλια.

Τζούλια: Δὲ φοβᾶμαι, κύριε Φίλιππε, ἀλλὰ τὶ τρέχει;

Φίλιππος: Νά, οἱ ἐφημερίδες γράφουν πὼς ἡ γῆ θὰ περάσει ἀνά-μεσα ἀπὸ τὴν οὐρὰ τοῦ κομήτη καὶ πὼς, ἂν ἡ οὐρὰ ἀποτε-λεῖται ἀπὸ δηλητηριώδη ἀέρια, ὑπάρχει κίνδυνος γιὰ ὅλον τὸν πληθυσμὸ τῆς Γῆς.

Σόνια: Αὐτὸ εἶναι ὅλο; Μὴ φοβάστε καὶ δὲ θὰ πάθουμε τίποτα. Ἡ Γῆ ἔχει πολὺ περισσότερες βρωμιές ἀπὸ τὴν οὐρὰ τοῦ κομή-τη. Ἀκοῦστε μένα πού σᾶς τὸ λέω. Ἀλλοίμονο ἀπὸ τὸν κο-μήτη. Αὐτὸς θὰ μολυνθεῖ ἀπὸ μᾶς.

(Ἡ Τζούλια στέκεται συλλογισμένη)

Φίλιππος: (Σιγά). Τὶ σκέπτεσαι, Τζούλια;

Τζούλια: Νά..., σκέπτομαι πὼς ἄλλοτε τὸ εἶχα καϋμὸ πού ἤμουνα ὀλομόναχη στὸν κόσμο. καὶ τώρα..., σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν περί-στασι...

Φίλιππος: (Σιγά πάντα). Δὲν ἐξακολουθεῖς νᾶσαι ὀλομόναχη, Τζού-λια.

Τζούλια: (Τὸν κοιτάζει στὰ μάτια, καὶ ξαφνικὰ μιὰ χαρὰ λάμπει στὸ πρόσωπό της. Πλησιάζει τὸν Φίλιππο καὶ τοῦ δίνει τὸ χέρι). Εὐχαριστῶ πολὺ, Φίλιππε. (Θερμὴ χειραψία).

(Αὐλαία)

Σημειώσεις Νίκου Τέντα

Πυθαγόρα Δρουσιώτη: «ΤΟΠΑΖΙΑ ΚΑΙ ΒΗΡΥΛΛΙΑ» Ποιήματα

κι από τὸ μυστικό βιβλίο
ὁ φθόγγος τώρα ἔχει χαθεῖ

Τὴ συλλογὴ προλογίζει ὁ ποιητὴς Κύπρος Χρυσάνθης, μὲ μιὰν εἰδικὴ ἀναφορὰ στὸ συμβολισμό ποὺ δὲν ἔχει «τὸν ἄκρατο καὶ ἀτί-
θασο συναισθηματισμὸ καὶ τὴν ἀμετροέπεια τοῦ ρωμαντισμοῦ»,
γιὰ νὰ καταλήξει στὴ διαπίστωση ὅτι «ἡ ποίηση τοῦ Δρουσιώτη εἶ-
ναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ καλὰ δείγματα τῆς νεοελληνικῆς συμβολικῆς
σχολῆς στὴν Κύπρο». Καὶ εἶναι ὁ στίχος τοῦ Π.Δ. μιὰ λεκτικὴ μέθῃ
ἀπὸ ὑποτονικοὺς ἤχους σὲ γαλήνια ἀντίκρουση παθοπλάνταχτης ἀγ-
καλιᾶς, τὴν ὥρα ποὺ ζυγιάζεται τὸ πουλὶ μὲ γητέματα ὀρθινά.
Πράγματι, ἡ πικρὴ γνώση τῆς ματαιότητος ποτὲ δὲν γίνεται σπου-
δὴ ἐρημιᾶς καὶ θανάτου ἀλλὰ ἓνας ἀσίγαστος καῦμός γιὰ τὸ πανη-
γύρι τῆς ἀφροστέφανης θάλασσας καθὼς, μὲ μιὰν παράξενη μου-
σικότητα, ὑψώνει τὸ κύμα ὁμορφιά καὶ σταυρὸ τοῦ καθημερινοῦ
μαρτυρίου μας:

Κί' ὦ πόσο ἐγίνηκε βαρὺς τοῦ Γολγοθᾶ ὁ Σταυρὸς
στὸ δρόμο ποὺ ἀνεβαίνουμε, στὸ δρόμο τὸν Μοιραῖο.
Τριγύρω ἡ χλεὺή κί' ὁ πικρὸς τοῦ πλήθους διασυρμός,
χωρὶς νὰ βλέπω πουθενά τὸν κυρηναῖο...

Ἔχει, λοιπόν, χαθεῖ ἡ ἀγάπη, αὐτὸς ὁ γλυκύτατος φθόγγος ποὺ
μεταβάλλει τὴ ζωὴ σὲ ἔπος ἀθανασίας; Ὁχι. Γιατὶ μαζὶ μὲ τὸν δε-
ξιοτέχνη συμβολιστὴ ποιητὴ μπορούμε ἀκόμη νὰ ἀκοῦμε τὴ φωνὴ
τοῦ Σαβοναρόλα. Ὁ στίχος του κρατᾷ ζεστά τὴν ἐλπίδα γιὰ τὸ κα-
λύτερο, γιατί ἡ καρδιά του ἐγίνε σκλάβα τοῦ ἀηδονιοῦ!...

Ἀντιγόνης Γαλανάκη-Βουρλέκη: «ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ ΥΠΑΡΧΩ»

Ποιήματα

Βάραθρο ή ψυχή. Κί' αγέρωχο πετούμενο άλλοτε. Κί' ανάμεσα τὸ πνέμα, νά καταγράφει τοὺς παλμούς κί' ἐκεῖνες τὶς ἀπιαστές εἰκόνες ἀπ' τὰ ὕψη κί' ἀπὸ τὸ βάραθρο, γιά νά ὑπάρχουν πάντα ἐκεῖνα τ' ἀνεξιχνίαστα στήν κιβωτὸ τοῦ σώματός μας.

Μὲ μυστικὴ ὄραση ἰχνηλατεῖ ἡ Α.Γ.-Β. τὴν ὁμορφιά, ποὺ μπαίνει πάντα στὸ πανηγύρι τοῦ σύμπαντος τροπαιοφόρα. Γιατί ἡ ὀρχησὴ τῆς στὸ λίκνο τῆς ζωῆς, ντύνεται μὲ τὴ λαμπρότητα τῆς μαγείας καὶ πυρπολεῖ τὶς λέξεις στὸ ἡφαίστειο τῶν ἤχων.

Ἡ Α.Γ.-Β. ἔχει μιά θεϊκὴ δωρεά: νά θησαυρίζει ἤχους γιά τὴν κάθε πεθαμένη λευκότητα. Γιά τὴν ἀσχήμια τοῦ ἐπιγραφικοῦ συνθήματος, τὸν στραγγαλισμὸ τῶν ἰδεῶν στὸ μονόδρομο τοῦ κομματισμοῦ. Γι' αὐτὸ δίκαια ὁραματίζεται νά σπάσουν τὰ γκέμια γιά νά ριχτεῖ τὸ ἄλογο στὸ θρίαμβο! Τώρα, πάντως, ἀρκεῖται στήν ἐλευθερία ποὺ ἀνασταίνεται μὲ τὸν θρῆνο τῶν παιδιῶν-πολεμιστῶν (Πολωνία-Παλαιστίνη) ἢ στὶς σιωπηλὲς προσευχές-συνομιλία πᾶναγνη τῆς ψυχῆς μὲ τὸν Δημιουργὸ τοῦ κόσμου:

Κύριε, φύλαξέ μας ἀπ' τὶς τυφλὲς
ἀκρότητες ποὺ σκοτώνουν τὴν ἀγάπη.

Μὰ περισσότερο στήν ὁμορφιά-τροφὴ τῆς ψυχῆς. Γιά νά γίνει τροφὸς τοῦ πνεύματος μιᾶς αἰώνιας πανανθρώπινης ἀνοιξης.

Δημήτρη Χ. Χαλατσᾶ: «ΥΜΝΟΛΟΓΙΟ» Λυρική Σύνθεση

Οὐρανὸ ἀπέραντε
ἀκατοίκητε
στὶς ριτίδες τῆς ἀπαλᾶμης σου
γράφτηκεν ὁ τελειωμός σου

Δέκα ὕμνοι πραγματικὸ πλουμίδι τῶν λέξεων γιά νά μὴν μαραθεῖ ὁ λόγος! Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, ἡ ξυπνημένη, σὲ πρωϊνὴ μέθη, θάλασσα, ξανθίζει τὴ φωνή τῆς, γιά νά μετουσιώσῃ τῆς ἀγάπης τὸν ἀγέννητο λόγο σὲ ὄνειρο καὶ στοχασμό. Κί' ἀκολουθεῖ ἡ λουσμένη στὸ φῶς ἀγάπη ἐφταπάρθενο χορὸ λυγισμένο στὸ ρῖγος τσιγγάνικου τσαλιμιοῦ ἀπὸ τὴ φλογερὴ πνοὴ τοῦ γητευτῆ τῆς μοίρας. Ἔτσι ἡ πηγαία ἐμπνευση ἰχνηλατεῖ τὶς κινούμενες ἀγκαλιὲς τῶν ἀνέμων ποὺ ἐωθινὸς ἡμερὸς φλογίζει ἀστέρια στὸ στήθος τῆς ζωῆς. Ἀκόμη κι ὅταν μουδιάζει τὸ φέγγος στὸ ἀτρύγητο μέλι τῶν χειλιῶν ἢ στὰ μαντέματα τῆς ἐπανάληψης ποὺ προμηνοῦν τὸ θάνατο. Γιατί,

ἀκριβῶς τότε, τὰ φιλιὰ ραγίζουν τὶς καμπάνες γιὰ νὰ ξεμακρύνουν τὸ χάος ἀπ' τὴ νύχτα καὶ τὴν ἀγωνία ἀπὸ τὰ κρίνα.

Εἶναι κρουστή ἢ φωνὴ τοῦ Δ.Χ., φῶς γεμάτη καὶ μύρο. Πάλλει μέ τούς χτύπους μιᾶς καρδιάς πού αἱματοδοτεῖ μέ ἀνταύγειες ἐλπίδας στὰ μάτια καὶ τὸν οὐρανὸ. Καί, τελικά, ἀνυψώνει μιὰ θάλασσα ἀπὸ κυκλάμινα γιὰ νὰ δέσει μέ τὸ ἀνοιξιᾶτικο ἀνθόγελο τοὺς θησαυροὺς τὸν ἅγιο καρπὸ τῆς ζωῆς: τὴ σιωπῇ.

Ἡ μυστικὴ γλῶσσα τοῦ συμβόλου πού νοηματίζει τὸν κόσμο...

Στέφανου Τηλικίδη: «ΓΡΗΓΟΡΕΙΤΕ...» Ποιήματα

Καὶ τὴν πίκρα ἔμασα, τοῦ Ἀχμέτ Ἰμάμογλου, τοῦ Χότζα στὴν Ἀμ-
μόχωστο,

Ποῦ προσεύχεται στὸν Ἀλάχ, νὰ τὸν ἀξιώσει νὰ ξαναδεῖ τὸ πολύ-
βουο μελίσι,

Στὶς κερῆθρες τῶν στοιχειωμένων Γραϊκικῶν σχολειῶν.

Ντυμένος τὴν ἀρματωσιά τοῦ ἡλίου ὁ εἰρηνοφόρος στίχος γίνεται ἓνα ἀχνιστό, σταρίσιο ψωμί γιὰ ὅλα τὰ ὄρφανὰ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ σκιάχτρο γιὰ τὸ θεοδαίμονα τῶν ἀνθρωποθυσιῶν. Καὶ παρόλο πού τρέφεται μέ τὴν ὀργὴ τῆς κολασμένης πυρᾶς τῶν αἰώνων, στήνει χελιδονοφωλιές στὰ χαγιάτια τῆς ἀνοιξης γιὰ νὰ μπορέσει τὸ νυφιάτικο τραγοῦδι νὰ ἀηδονοκυλήσει συμφωνία τῆς κούνιας. Γιατί:

Ὅπου σκοτώνει τὸ παιδί

σκοτώνει τὴν ἐλπίδα

Γιὰ νὰ καρπίσει κατὰρα ὁ ματωμένος θρῆνος, ὁ χορτασμένος τρό-
μο στὶς ἀξημέρωτες νύχτες τῆς αὐταρχίας, ὅπου οἱ πολλοὶ ἐξακο-
λουθοῦν νὰ εἶναι ἀπόκληροι τῆς μοίρας. Πῶς λοιπόν, νὰ μὴν κλέ-
βει ὁ Ἄρης τὰ χαμόγελα τῶν παιδιῶν τὴν ἡμερὴ ὥρα τῆς αὐγῆς
καὶ νὰ μὴν πλανιέται ὁ ποιητὴς ἀνάμεσα στοὺς στερνοὺς ρόγχους
τῶν ἀδυνάτων ὅλων τῶν αἰώνων; Ἐκείνων τῶν ἀπροσκύνητων
πού πιστεύουν, πῶς μόνο τὸ φῶς τῆς Ὀλυμπίας μερεῦει καὶ ἡ
ἔσχατη ἐλπίδα τοὺς στηρίζεται στὴν ἀνθρώπινη ἀξία:

Κύριε,

Ἀπ' ὅταν μετάλαβα τὸ σῶμα

Τοῦ «έσταυρωμένου» λαοῦ μου,

Σέ κεῖνο τὸ λειψὸ κομμάτι μπομπότα, τῆς κατοχῆς,

εὐτύς ἄλλαξα πίστη καὶ προσκύνησα

Τὸν ἀνθρώπο.

Ποίηση ἐντεταγμένη στὸ διεθνὲς εἰρηνιστικὸ κίνημα Μονοδρομια-

κῆ ἴσως. Χωρίς καμιὰ πρόσβαση γιὰ τὸν ἐργάτη τῆς Πολωνίας. Ἀλλὰ ποίηση ἀληθινή. Δὲν βαλτώνει στοὺς ἀδικοχαμοὺς. Στοχεύει ψηλὰ μὲ ρυθμοὺς πανανθρώπινους. Γιὰ νὰ γίνει ὁ Στ. Τηλ. ὁ εἰρηνοδρόμος τοῦ ἑλληνικοῦ στίχου.

Στέλιου Μπινιάρη: «ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ» Ποιήματα 1982

...καὶ τ' ἀγνάντεμα πάντα
στὰ θαμπὰ πρόσωπά μας
νὰ φαντάζει ἐσπέρα
ποὺ ἐβιάστη ναρθεῖ.

Τραγουδί γλυκολάλητο εἶναι ὁ στίχος τοῦ Στ. Μπιν. κι ὅταν μεταβάλλεται σὲ σιγανὸ ἐλεγειακὸ σκοπὸ γιὰ τὸν νεκρὸ ἀδελφὸ ἢ τὴν πόλη τοῦ ἰδρώτα ποὺ κούρσεψε ἡ βοή τῆς ἀσφάλτου: τὸν Πειραιᾶ. Καὶ εἶναι φυσικό, μιά καὶ ὁ ρυθμὸς πηγαίνει συνταιριαστὰ μὲ τὰ χτυπήματα τῆς ἁδολῆς καρδιάς του καὶ τῆς ἡλιαχτίδας τὸ περπάτημα στὸν ἀνθρώπινο πόνο τώρα ποὺ ἡ ἀγάπη ἀγκάθισε στὸ χέρσο ἀγρὸ τῆς ψυχῆς μας.

Πολλὲς φορές ὁ θρησκευτικὸς στίχος — ἀντισημιτικὴ κραυγή: κι ἡ κατὰρα πάνω τους ὅσο ζοῦνε θὰ ζεῖ, θὰ πεῖ γιὰ τοὺς σταυρωτὲς τῆς ἀλήθειας Ἑβραίους, λὲς καὶ τὸ «στιγμιαῖο» ἐπινοήθηκε μονάχα γιὰ τοὺς προδότες τῶν πατρίδων καὶ δὲν ὑπάρχει λύτρωση γιὰ ἓνα λαὸ ποὺ ἔστειλε στὸν Σταυρὸ τὸ θεὸ γιατί δὲν πραγματοποίησε τὰ ὄνειρα τῆς φυλετικῆς του παλιγγενεσίας — χορταριάζει τὴν ψυχὴ καὶ δὲν ἀφήνει τὸ φῶς νὰ μπεῖ στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ ἀποτέλεσμα νὰ νεκρώνεται τὸ πετρολούλουδο στὴν προσμονὴ τῆς ἐξόδου «ἀπὸ. τῇ γῇ Χαναὰν σ' ἄλλῃ γῇ».

Κι ὅμως οἱ περισσότερες στιγμές, εἶναι ἀλήθεια εὐτυχισμένες. Καὶ πιὸ συνεπεῖς μὲ τὸν κρυφὸ παλμὸ τῆς καρδιάς του ποὺ ἐναρμονίζεται τρυφερά μὲ τὴν παγκόσμια ἀγάπη, μὲ ἓναν λόγο ποὺ δὲν εἶναι οὔτε καινὸς ἀλλ' οὔτε καὶ κενός...

Πετρούλας Α. Παγιωτίδη: «ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ» Ποιήματα

Θὰ ἔλθω
νὰ σοῦ φέρω ἓνα μήνυμα
Αἰσιοδοξίας
νὰ σοῦ ἀνοίξω
μιά χαραματιά στὴν Ἑλπίδα

Στίχοι στο ρυθμό του έφημερου. Σκέψεις απλοϊκές γι' αυτό και πικρές. Άληθινές. Καί γράφει άσταμάτητα ή Π.Π. γιά «νά πάρει νόημα ό άδειος κόσμος». Πάντως ένα προσωπικό της πρόβλημα — πυρήνας τών περισσότερων ποιημάτων— μειώνει τή συνολική της προσφορά. Γιατί, άναγκαστικά, ό στίχος μεταβάλλεται σέ πεζολογούσα έκκληση

Γεωργίου Πλατάρη: «ΚΩΔΙΚΑΣ ΧΩΡΑΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1708-1907» Άθήνα 1982

Σέ μιάν καλαίσθητη έκδοση, χάρμα γιά τò μάτι καί τò νοϋ, ό Γ.Πλ. προσπαθεί νά αναστηλώσει τόν «Κώδικα Χώρας Μετσόβου» καί νά ψηλαφίσει τά γεγονότα μέ τήν ένάργεια τής διεισδυτικής όρασης καί τήν άμεσότητα τής φωτεινής αντίληψης. Καί έπισημαίνεται παντού ή αλήθεια: Αυτόδιοίκηση καί Έλληνικότητα στάθηκαν οί βασικοί παράγοντες έδραίωσης κοινωνικής συνείδησης στο Μέτσοβο, όπως: «... όσοι έχουν δύο κήπους τόν έναν νά τόν δώσουν εκείνου όπου δέν έχει» ή ή θέση ρήτρας γιά τά χάνια: «...νά δίνουν βερεσέ στους όρφανούς». Άκόμη ή συναντίληψη τών Κοινών «Φανερώνόμεν ότι... κοινή Γνώμη». Αϋτή ή Κοινή Γνώμη έπλασε μέ πράξεις άλληλεγγϋής καί υπευθυνότητας μιάν πολιτιστική ψυχή γεμάτη λαϊκή δραστηριότητα καί άνθρωπιά. Για νά ξεπηδήσει, άργότερα, βρυσομένα, ή έθνική εύποιϊα.

Παρά, όμως, τς όξυδερκείς παρατηρήσεις του Γ.Πλ., τò υλικό του Κώδικα δέν γίνεται ή γνώση του «έγνωσμένου» δηλ. Ιστορία. Μπορεί, πάντως, ό μελετητής νά αξιοποιήσει τά αναφερόμενα σέ κοινωνικές, οίκονομικές καί πολιτικές μεταβολές γεγονότα, γιατί όντως συνιστοϋν πράγματα «όφθέντα καί βιωθέντα» που έχουν έντονα τήν ποικιλία τής έθνικής μας ζωής.

ΔΗΜ. ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Ἡ Νεοελληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη

Κυκλοφόρησε σὲ δεύτερη ἔκδοση ἡ μελέτη τοῦ Δημήτρη Σταμέλου «Νεοελληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη (Πηγές, προσανατολισμοὶ καὶ κατακτήσεις ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα ὡς τὴν ἐποχὴ μας)», συμπληρωμένη μὲ νέα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα.

Ἡ «Νεοελληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη» εἶναι μιὰ ἱστορικὴ, αἰσθητικὴ καὶ βιβλιογραφικὴ ἐργασία στὴν ὁποία παρουσιάζονται ἀντιπροσωπευτικὲς ἐκδηλώσεις τῆς λαϊκῆς μας τέχνης ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα ὡς τὴν ἐποχὴ μας. Ἀναφέρεται εἰδικότερα στὴν ἀσημουργία, τὴ χρυσοχοΐα, τὴν ξυλογλυπτική, τὴ λιθογλυπτική, τὴ ζωγραφικὴ, τὴν κεντητική, τὴν ὑφαντική, τὴν κεραμικὴ καὶ τὴν ἀγγειοπλαστική. Οἱ βασικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις τῆς λαϊκῆς μας τέχνης, παρουσιάζονται μὲ διερευνητικὴ ἐποπτεία καὶ ἱστορικὴ καὶ βιβλιογραφικὴ τεκμηρίωση.

ΓΕΩΡΓ. Δ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ

Θρησκεία-Ἠθικὴ

Μὲ τὸ νέο του βιβλίο ὁ κ. Γ. Καψωμένος πραγματοποιεῖ μιὰ ὀριακὴ συμβολὴ στὴ θεολογία τῆς ἀπελευθέρωσης καὶ τῆς φιλοσοφικῆς ἐνόρασης εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν οὐσία τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἠθικῆς, τῆς πίστεως καὶ τῆς πράξης, τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσά τους καὶ τοῦ ρόλου των στὴν καταξίωση τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης ὡς πρώτης ἀξίας μέσα στὸν κόσμον καὶ τὴν ἱστορία, καὶ τῆς συνέργειας τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἐσχατολογικὴ τελείωση τοῦ Σύμπαντος.

Μέσα στὸ εὐρύτατον τοῦτο φάσμα θεώρησης ἐξετάζονται τὰ εἰδικὰ θέματα τῆς ἀμαρτωλότητος ὑπὸ νέα κατανόηση ὡς στοιχείου κοσμογονικοῦ, τῆς ἠθικῆς αὐτονομίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς κοσμολογικῆς λειτουργίας αὐτοκαταξιωτικῆς καὶ αὐτοκαταγνωστικῆς, τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα θρησκευτικῆς δικαίωσης καὶ ἠθικῆς, τοῦ ρόλου τῶν θρησκευτικῶν μυστηρίων καὶ ἄλλα μεγάλα προβλήματα τοῦ πνεύματος.

Τὸ ἔργο, πολύτιμη συμβολὴ στὴν ἀνόρθωση τοῦ σημερινοῦ κατακερματισμένου ἀνθρώπου, ἔχει καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη ὕφους μία συντομία ἐπιγραμματικὴ.

Δημήτριος Τσῆρος

Ὁ Δημ. Τσῆρος γεννήθηκε στὴν Κορινθία. Στὸν πόλεμο τοῦ 1912 ἦταν ἤδη στρατιωτικὸς γιατρός, ὡτορινολαρυγγολόγος στὸ πολεμικὸ Ναυτικόν. Ὑπηρετήσεν ἐπίσης ὡς Διευθυντὴς τῆς ὡτορινολαρυγγολογικῆς Κλινικῆς στὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον «Ἑλπίς». Στὴν κατοχὴ συναντῶμεθα συχνὰ σὲ μιὰ ὁμάδα φίλων, ποὺ προσπαθοῦσαμε νὰ διατηρήσωμε τὴν ἀνθρωπιὰ μας, ἀποβλέποντας στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους καὶ στὴν ἐλπίδα τῆς πνευματικῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Δημ. Τσῆρος ἦταν ἓνας πνευματικὸς ἐρευνητής. Δέν ἦταν φανατικὸς. Δέν ἦταν μισαλλόδοξος. Δέν εἶχεν ἐχθρούς. Εἶχε μόνον φίλους. Ἡ ψυχὴ του γεμάτη ἀγαθότητα, γεμάτη τρυφερότητα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γεμάτη αἰσιοδοξία γιὰ τὴν ἀνθρώπινη καὶ τὴν θεία Δικαιοσύνη, γεμάτη πίστη γιὰ τὸ αὔριο καὶ τὴν πρόοδο.

Πλήρης ἡμερῶν παράδειγμα γιὰ τοὺς νεώτερους, ὁδηγὸς γιὰ ὅλους, μεταβαίνει στὴν αἰώνιο ζωὴ.

Ἄς εἶναι φωτεινὴ ἡ πορεία του στοὺς πνευματικοὺς κόσμους, ὅπως ἦταν φωτεινὴ στὴν ἐπίγειο ζωὴ. Ἄς τὸν θυμώμαστε πάντα μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη.

K.N.M.

Νίκος Φωτεινόπουλος

Μολονότι από καιρό ασθενής, φαινόταν γεμάτος ζωτικότητα. Ἀγαπητὸς σὲ ὅλους, προσηνής, εὐπροσέγορος. Ἐφυγε ἀπὸ κοντά μας καὶ δὲν θὰ τὸ πιστεύουμε. Γιατρὸς-δερματολόγος. Πρόθυμος νὰ ἐργασθῇ, πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ. Μελετηρὸς, ὀρθολογιστής, πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ κριτικό. Ἐφυγε καὶ ἄφησε δυσαναπλήρωτο κενό.

K.N.M.

Δημήτρης Βασ. Τσάκωνας

Στὶς 10 Μαΐου, πέθανε καὶ κηδεύτηκε στὶς 13 τοῦ ἴδιου μήνα στὴν Ἀθήνα ὁ παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ δικηγόρος, Δημήτρης Βασ. Τσάκωνας.

Ὁ ἀξέχαστος Δημήτρης, ὑπῆρξε ἓνας ἐντιμὸς ἐπιστήμων καὶ ἀνθρωπιστὴς ἐπαγγελματίας, ποὺ θεωροῦσε πάντοτε τὴν ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντός του συνοδηγὸ καὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς του.

Ἦταν ἓνας ἐνάρετος ἀγωνιστὴς στὴ ζωὴ, χωρὶς καμιά ἰδιοτέλεια καὶ ἔτρεφε ἀπέραντι στοργὴ καὶ ἀφοσίωση στὴν οἰκογένειά του.

Ἡ φιλοσοφικὴ του διάθεση τὸν ἔφερνε στὸ στοχασμὸ καὶ μετὰ δίδε τὰ ἐνδόψυχα συναισθήματά του στοὺς γύρω του.

Τὰ δύο τελευταῖα χρόνια πάλαιψε μὲ τὸ θάνατο καὶ ἓνα χρόνον πρὶν εἶχε ὑποστεῖ ἐπώδυνη ἐγχείριση ἀνοιχτῆς καρδιάς στὸ Λονδίνο. Δὲν ἄντεξε ὅμως γιὰ πολὺ καὶ στὸ τέλος ὑπέκυψε στὴν ἀνθρώπινη μοίρα.

Ἄς εἶναι ἐλαφρὸ τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς γῆς ποὺ σὲ σκέπασε, ἀγαπητέ μας Δημήτρη. Ὅσο γιὰ τὴ μνήμη σου, αὐτὴ θὰ μένει παντοτινὰ ζωντανή σὲ μᾶς ποὺ σὲ γνωρίσαμε.

Λ.Π.Μ.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «Ίλισου», Δραγατσανίου 6, όροφος 6ος, (πλατ. Κλαυθμῶνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς πλὴν Σαββάτου 9.30 - 12.30π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246.837.

Δ. Παντούδης, Κατακουζηνοῦ 1, Δράμα
 Ἀν. Παπανδρέου, Καρδάμυλα, Χῖος
 Κοσμ. Τσιμπερίδης, Μεσολογγίου 3, Δράμα
 Κ. Χατζησταῦρος, Κύρκινος 23, Καβάλα

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μέ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διευθύνειν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Αἰθνας, 122». Ἀποστολαί μέ τραπεζικάς ἐντολάς μᾶς δυσκολεύουν.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Καθ. Ἰω. Κ. Αἰλιανός, Αἰθνας
 Πάνος Σκούταρης, Αἰθνας
 Ἰω. Κομπῆς, Κύθηρα

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μέ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνώστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Ευ. Πετυχάκη, Λήμνου 58
 Ἀδρ. Σάντα, Δαρδιδίου 1, Κηφισιά
 Γ. Σταματοπούλος, Ἀγ. Ανάργυροι
 Ευ. Τσεκούρας, Κέρκωπος 46, Καλλιθέα

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Σ. Ἀνεμογιάννης, Πολυλᾶ 22, Κέρκυρα
 Βασ. Ἰωαννίδης, Ρουσβελτ 61, Δράμα
 Χαρ. Καλομοιράκης, Μιχ. Ἀγγέλου 39, Ἰωάννινα
 Ἰω. Κοτσωνῆς, Δραγουμή - Διάκου Δράμα
 Δ. Κῶης, Εὐβοίας 170, Πάτραι
 Δ. Νάστος, Μακρυγιάννη 12, Βόλος

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ (Μέ τὴ σειρὰ λήψεως)

Δημ. Σταμέλος, Νεοελληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη 1982

Γιάννης Ηλεκτρος Μπουρμής, Ὕμνος στο ἄσος Μεταφυσικο παράπονο. Θεσ. κη 1982

Ἰω. Βαρβαρίνος, Scrutandibus Omnia Potent 2 Ὀμιλίες

Καίτη Παπαδάκη Καραμῆτσα, Ἐσωτερικοὶ Διάλογοι (ποιήματα), Αἰθνας 1983

Γεωρ. Καψωμένος, Ὁρθεσκία Ἡθική. Δοκίμιον. Αἰθνας 1983

Σαράντος Παυλῆας, Τὸ ὄνομά μας ἦταν ἐνοχή. Θεσ. κη 1983

Πετρούλα Ἀλ. Παναγιωτίδου, Προσδοκίες καὶ Στοχασμοὶ (ποιήματα), Αἰθνας 1983

Μίμης Τακωβίδης, Ἐποχές, Νέα Γραφή (ποιήματα), Λεμεσός 1983

Χρ. Ε. Κατσιγιάννης, Ἡ μνήμη τοῦ νεοῦ (ποιήματα), Αἰθνας 1983

Κούλης Κάσης, Πῶς θὰ φτάσεις στὸ πνευματικὸ φῶς

Λιβ. Ἀγγά Ρίτσι, Ὁ Ἀλχημιστής

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»

της Θεοσοφικής Έταιρίας ἐν Ἑλλάδι
Δραγατσανίου 6 - Ἀθήναι
Ἐκδότης Διευθυντής:
Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος
Πλατ. Ἑθνικῆς Τραπεζῆς 3, Φιλοθέη
Τιμὴ τεύχους Δρχ. 80
Ἰούλιος-Αὐγούστος 1983

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἡπειρωτικὴ Ἑστία. Διευθ. Δημοσθ.
Κόκκινος (Ἰαν.-Φεβρ.)
Σταθμοί. Διευθ. Γ.Μ. Πολιτάρχης
(Φεβρ.-Μάρτ.)
Περιοδικό Ἑλληνίδων Βορ. Ἑλλάδος
(Ἰαν.-Μάρτ.)
Ἐλεῦθερη Σκέψη. Διευθ. Γ. Κομίνης
(Φεβρ., Μάρτ., Ἀπρ.)
Κρόκος. Διευθ. Λεωτ. Γαλλοῦρος
(Μάρτ.-Ἀπρ.)
Κρητικὴ Ἑστία. Διευθ. Ἐμ. Παπαγρη-
γοράκης (Μάρτ.-Ἀπρ.)
Βωμός Τέχνης. Διευθ. Θαλῆς Ρητορί-
δης (Μάρτ.-Ἀπρ., Μάϊος-Ἰούν.)
Νέα Σύνορα. Διευθ. Δημ. Βαλασκάν-
τζης (Ἀπρ.-Ἰούν.)
Ἰσραηλινά Νέα Ἐκδ. Δ. Νικολαΐδης
(Ἀπρ., Μάϊος)
Χρονικά. Ὑπεῦθ. Ἰωσ. Λόβιγγερ
(Μάϊος, Ἰούν.)
Τριφυλλιακὴ Ἑστία. Διευθ. Διον. Πιτ-
ταρᾶς (Ἀπρ.-Μάης)
Προσανατολισμοί. Διευθ. Γιάν. Τζαννε-
τάκος (Μάης)
Σύγχρονη Σκέψη. Διευθ. Γ. Παπαγεωρ-
γίου. Ἀρχηγ. Γ. Χαλατσᾶς (Μάϊος)
Δαυλός. Διευθ. Δημ. Λάμπρου (Μάϊος,
Ἰούν.)

Ανοιχτοὶ Ὅριζόντες. Διευθ. Γαβρ. Μα-
ργαγκός (Μάϊος, Ἰούν.)
Βορειοελλαδικά. Διευθ. Φώτης Τριάρ-
χης (Ἀπρ.-Μάϊος)
Νέα Ἀκρόπολη. Διευθ. Γ. Πλάνας
(Μάϊος-Αὐγ.)
Κλειδολίθος. Ὑπεῦθ. Γ. Μπιμπίλης
(Ἀπρ.-Ἰούν.)
Ὁ Φυσιολάτρης. (Ἰούλ.-Αὐγ.)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Δράμα: Φιλ. Τζάλλας
Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλῆς
Ἡράκλειον: Λ. Κουντῆς
Θεσ/νίκη: Εὐ. Ψαρᾶς, Βιβλιοπωλεῖον
Ἱπποδρομίου 10, τηλ. 265.042
Ἰωάννινα: Μιχ. Πραπίδης
Καβάλα: Πέτρος Φραγκίδης
Κέρκυρα: Κ. Ἀγιοῦς
Κομοτίνη: Ἰω. Σαμουρκασιδῆς
Λαμία: Κ. Φαλίδας
Λάρισα: Ἀρ. Σοφίτης
Μυτιλήνη: Δ. Ροδάκης
Ξάνθη: Μάριος Κουτσουρίδης
Πάτρα: Ἀθ. Κοντοσάκης
Ρέθυμνος: Ἀντ. Βιστάκης
Ρόδος: Σταῦρος Βαφεΐδης
Σέρραι: Ἀνέστης Σάββας
Σῦρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου
Ἀμμόχωστος: Ἀνδρ. Τσόκκος
Λεμεσός: Ἀνδρος Σωτηρίου, Ἀντ.
Στυλιανοῦ
Λευκωσία: Ἀχ. Ζαβαλλῆς, Ρένα Στυ-
λιανάκη
Πάφος: Κ. Καθητζιώτης
Ἰσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ

τὴν συνδρομὴν σας 1983

δρχ. 400 ἢ ἐθελοντικῶς δρχ. 500

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Βιβλία Krishnamurti

Στα πόδια του Διδασκαλού (1966)	100
Εκλογαι στον Κρισναμούρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)	200
Ο Κρισνημούρτι γιὰ τον Διαλογισμό (Κ. Μελισσαροπούλου)	100
Εκπαιδευσι και σημασία ζωής	1953 200
Ελευθερία ή αρχή και το τέλος	1954 450
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Α' σειρά)	1956 400
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Β' σειρά)	1958 400
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Γ' σειρά)	1960 400
Ομιλίες στην Ευρώπη	1967 300
Στη σιγή του Νού	1970 250
Η αναγκαιότητα τής αλλαγής	1970 250
Το πεταγμα του αεταύ	1971 250
Τα πρώτα βήματα τής μάθησης	1975 400

Εγγράψετε νέους συνδρομητάς

Συνδρομή 1983 δρχ. 400 έξωτερικού \$ 12
αεροπορικώς \$ 20

«Επιλογαί» ΙΛΙΣΟΥ

Α' Τριετίας 1956-1957-1958

Β' Τριετίας 1959-1960-1961

Γ' Τετραετίας 1962-1965

έκαστη δεμένη πρὸς δρχ. 400

Δ' Πενταετίας 1966-1970

Χαρτόδετη δρχ. 400, δεμένη δρχ. 500

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν -ὄχι μὲ ἐνταλὴν- ἐπ' ὀνόματι Κωστῆ Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας 122.

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Βασικὲς πληροφορίες περὶ Τεκτονισμοῦ
καὶ τὸ «περιβόλι» τοῦ Ἀντιτεκτονισμοῦ σὺν βιβλίῳ.
Οἱ ΤΙΤΛΟΙ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΛΩΝ Δρχ. 200.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Κώστας Βάρναλης: Ἡ μάνα τοῦ Χριστοῦ	225
Σαράντος Παυλέας: Ἐσωτερικὴ Κεντρικὴ Μουσικὴ	227
Καίτη Παπαδάκη-Καραμήτσα: Ὁρεσ	228
Λούλα Κωνσταντινίδου: Σὲ τούτῃ τῇ θάλασσᾳ	229
Ἡλέκτρα Μικρούτσικου: Ἡ μουσικὴ στὴν Ἐκκλησία	230
Κώστας Παπαπᾶνος: Ἐγκώμιο φιλίας	233
+ Μαίρη Βλάχου: Ἡ Ἀστρολογία ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως	241
+ An. Besant: Ὁ Νόμος τοῦ καθήκοντος	248
Ἄϊτα Πάνκ: Τάαρα	251
+ Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀλλ/φίας τοῦ ΙΛΙΣΟΥ	253
Ζάνου Γουγουτᾶ: Εἴμεθα ὑπεύθυνοι	255
Ἡ ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ τῆς Θ.Ε. ἐν Ε.	256
Κωστῆς Μελησσαρόπουλος: Τὸ ἄνθος τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ	258
Βασ. Κούριος: Τὰ «Πνευματικά Ἀμπελάκια»	261
Κωστῆς Μερλησσαρόπουλος: Ὁ Κομήτης	263
Νίκος Τέντας: Τὰ Νέα Βιβλία	279
Νεκρολογίαι: Δημ. Τσῆρος, Νικ. Φωτεινόπουλος, Δημ. Τσάκωνας	285
Μεταξύ μας	287